

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΝΗΠΙΑΓΩΓΩΝ

Π.Μ.Σ.: ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

*ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ
ΣΗΜΕΙΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ*

Διπλωματική εργασία

Παγκρήτιο και Ζάννειο:
Εκπαιδευτήρια Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Αρχαιακή ιστορική έρευνα

του

Τολίκα Αθανάσιου

A.M. 872

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Βαμβακίδου Ιφιγένεια, Καθηγήτρια ΠΤΝ/ΠΔΜ
Εξεταστές: Τσιούμης Κωνσταντίνος, Καθηγητής ΤΕΠΑΕ/ΑΠΘ
Κυρίδης Αργύριος, Καθηγητής ΤΕΠΑΕ/ΑΠΘ

Φλώρινα, Φεβρουάριος 2019

Copyright © Ονοματεπώνυμο, 2015.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

Όνοματεπώνυμο: Τολίκας Αθανάσιος

A.E.M.: 872

Ηλεκτρονική διεύθυνση: sakistolik@gmail.com

Έτος εισαγωγής: 2017

Κατεύθυνση: Διαπολιτισμικές σπουδές. Σημειωτική και Επικοινωνία

Τίτλος διπλωματικής εργασίας: Παγκρήτιο και Ζάννειο:

Εκπαιδευτήρια Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης – Αρχαιακή ιστορική έρευνα

Δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, είναι προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας, η βιβλιογραφία και οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα με παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή. Επισημαίνεται πως η συγκεκριμένη επιλογή βοηθά στον περιορισμό της λογοκλοπής διασφαλίζοντας έτσι το/τη συγγραφέα.

Ημερομηνία - - 201...

Ο δηλών

Τολίκας Αθανάσιος

Περίληψη

Η ιδιωτική εκπαίδευση αποτελεί κομμάτι της παρεχόμενης εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Σημαντικός μαθητικός πληθυσμός της χώρας λαμβάνει εκπαίδευση σε ιδιωτικές σχολικές μονάδες. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να διερευνήσει ιστορικά και αρχειακά τις αλλαγές, που υπέστη η ιδιωτική πρωτοβουλία στην εκπαίδευση από την εμφάνιση της ως τον 20^ο αιώνα, και να μελετήσει τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια που εδράζονται και λειτουργούν στην πόλη του Ηρακλείου Κρήτης ως προς την συμβολή τους στην τοπική κοινωνία. Για τις ανάγκες της μελέτης διενεργήθηκε έρευνα στο «Παγκρήτιο εκπαιδευτήριο» και «Ζάννειο εκπαιδευτήριο» μέσω συνεντεύξεων στους Διευθυντές, και καταγραφής του οπτικού υλικού από το «Παγκρήτιο εκπαιδευτήριο». Μέσα από την έρευνα επιχειρείται η ανάδειξη των διαφοροποιήσεων στο αναλυτικό πρόγραμμα των ιδιωτικών σχολείων, η καταγραφή των εγκαταστάσεων και της υλικοτεχνικής υποδομής καθώς και του σχολικού διάκοσμου, και η καταγραφή πιθανών επιδράσεων από την οικονομική – κοινωνική κρίση και το προσφυγικό ζήτημα. Μέσω των αποτελεσμάτων της έρευνας, διαπιστώθηκε σημαντική υπεροχή της ιδιωτικής εκπαίδευσης έναντι της δημόσιας σε τομείς, *όπως οι αυξημένες και οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες, οι εγκαταστάσεις και ο υλικοτεχνικός εξοπλισμός*, ενώ εντοπίστηκαν σημαντικές επιδράσεις της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης. Αντίθετα, το προσφυγικό ζήτημα δεν φαίνεται να επηρέασε την λειτουργία των δύο ιδιωτικών σχολείων της πόλης.

Λέξεις – κλειδιά

ιδιωτική εκπαίδευση, δημόσια εκπαίδευση, εκπαιδευτική πολιτική

Abstract

Private education has been part of the education provided in Greece. An important student population in the country receives education in private schools. This study attempts to historically analyze the changes that private initiative in education since its appearance until the 20th century and to study the private schools that are based and operate in the city of Heraklion, Crete, in terms of their contribution to Local community. For the needs of the study, a survey was carried out at the "Pagritio School" and "Zanneio School" through interviews with their Managers and the collection of visual material from the "Pancretan School". Through the research it is attempted to highlight the differences in the curriculum of private schools, the recording of the facilities and the logistic infrastructure as well as the school decoration, and the recording of possible effects on their operation by the economic - social crisis and the refugee issue. Through the research results, there has been considerable public-private education in areas such as increased and organized educational activities, facilities and logistics, and significant economic and social impacts have been observed. On the contrary, the refugee issue did not appear to have affected the operation of the two private schools in the city.

Keywords

private education, public education, education policy

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	4
Λέξεις – κλειδιά.....	4
Abstract	5
Keywords.....	5
Πίνακας περιεχομένων	6
Πίνακας εικόνων	8
1. Πρόλογος.....	9
2. Εισαγωγή.....	11
3. Ιστορική αναδρομή της ιδιωτικής εκπαίδευσης	12
3.1. Το πεδίο της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα	12
3.2. Οι Ιεραπόστολοι ως πρωτεργάτες της ιδιωτικής εκπαίδευσης.....	13
3.3. Οι αλλαγές στην ιδιωτική εκπαίδευση τις χρονιές 1834-1836 και τα αντίστοιχα Συντάγματα	16
3.4. Οι αλλαγές στην ιδιωτική εκπαίδευση με τα Συντάγματα του 1844-1864.....	20
3.5. Η διαμόρφωση της ιδιωτικής εκπαίδευσης με τον νόμο ΒΤΜΘ' του 1895.....	21
3.6. Οι αλλαγές στην ιδιωτική εκπαίδευση με τα Συντάγματα του 1911-1913.....	23
3.7. Η ιδιωτική εκπαίδευση την χρονιά 1928 μέχρι το 1975.....	25
3.8. Η επαναδιαμόρφωση της ιδιωτικής εκπαίδευσης με τον νόμο του 1976.....	34
3.9. Ο νόμος 682/1977 σχετικά με την ιδιωτική εκπαίδευση.....	34
3.10. Η μεταρρύθμιση του 1985 και η ιδιωτική εκπαίδευση.....	38
4. Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση.....	41
5. Η ιδιωτική εκπαίδευση στο πλαίσιο της ελεύθερης εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών της συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.....	44
6. Σύγκριση δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης	46
7. Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική-Ορισμός Ευρωπαϊκής πολιτικής	48
7.1. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας (2000)	49
7.2. Στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΚ 2020).....	50
7.3. Προσανατολισμοί εκπαιδευτικών συστημάτων ευρωπαϊκών χωρών.....	52
7.3.1. Αγγλία.....	52
7.3.2. Γαλλία.....	52
7.3.3. Γερμανία.....	53
7.3.4. Σουηδία.....	53

7.3.5.	Φινλανδία	54
7.3.6.	Η περίπτωση της Ελλάδας.....	54
8.	Μεθοδολογία έρευνας	57
8.1.	Ανάλυση οπτικού υλικού	58
8.2.	Εργαλεία ανάλυσης συνεντεύξεων.....	60
9.	Ερευνητικό υλικό	61
9.1.	Ανάλυση συνέντευξης Προέδρου Παγκρήτιου Εκπαιδευτήριου	61
9.1.1.	Αποτελέσματα	71
9.2.	Ανάλυση συνέντευξης Διευθύντριας Δημοτικού Σχολείου Ζάννειου Εκπαιδευτήριου	72
9.2.1.	Αποτελέσματα:	87
9.3.	Ανάλυση οπτικού υλικού	88
9.3.1.	Ανάλυση οπτικού υλικού Παγκρήτιου Εκπαιδευτήριου	88
9.4.	Αποτελέσματα	103
10.	Συζήτηση.....	104
	Βιβλιογραφία.....	107
	Πηγές.....	109
	Ιστοσελίδες.....	110
	Παράρτημα.....	111

Πίνακας εικόνων

Εικόνα 1.....	90
Εικόνα 2.....	90
Εικόνα 3.....	91
Εικόνα 4.....	91
Εικόνα 5.....	92
Εικόνα 6.....	92
Εικόνα 7.....	93
Εικόνα 8.....	93
Εικόνα 9.....	94
Εικόνα 10.....	94
Εικόνα 11.....	95
Εικόνα 12.....	95
Εικόνα 13.....	96
Εικόνα 14.....	96
Εικόνα 15.....	96
Εικόνα 16.....	96
Εικόνα 17.....	98
Εικόνα 18.....	98
Εικόνα 19.....	99
Εικόνα 20.....	99
Εικόνα 21.....	100
Εικόνα 22.....	100
Εικόνα 23.....	101
Εικόνα 24.....	101
Εικόνα 25.....	102
Εικόνα 26.....	102

1. Πρόλογος

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να προσεγγίσει και να παρουσιάσει, τόσο ιστορικά όσο και νομοθετικά, τα σημαντικότερα εκπαιδευτικά γεγονότα, τις εκπαιδευτικές αλλαγές και την εξέλιξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης στον ελλαδικό χώρο, ώστε να δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για την πορεία της νεοελληνικής εκπαίδευσης. Επιπλέον, θα γίνει προσπάθεια να αναδείξει τη συμβολή των δύο ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων που λειτουργούν σήμερα στην πόλη του Ηρακλείου Κρήτης, τόσο στην τοπική ιστορία αλλά και στην αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο. Επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι:

α) Να αναζητήσει ιστορικά αρχεία που αφορούν τα ιδιωτικά σχολεία «Παγκρήτιο» και «Ζάννειο» της πόλης του Ηρακλείου τόσο στα Γενικά αρχεία του κράτους του νομού Ηρακλείου αλλά και μέσα από συνεντεύξεις των Προέδρων – ιδιοκτητών ή διευθυντών των εκπαιδευτηρίων και την ανάλυση του οπτικού υλικού τους.

β) Να διερευνήσει τις διαφορές των εκπαιδευτηρίων αυτών σε σχέση με τα δημόσια σχολεία, ως προς τα αναλυτικά προγράμματα και τις δράσεις που πραγματοποιούνται σε αυτά.

γ) Να καταγράψει τις κτηριακές εγκαταστάσεις, τις υποδομές και την αισθητική του χώρου των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων.

δ) Να καταγράψει ποσοτικά στοιχεία μαθητών, εκπαιδευτικών και πιθανές επιδράσεις τις οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που θα προσπαθήσει να διερευνήσει η εργασία είναι τα εξής: α) Πώς διαφοροποιούνται τα ιδιωτικά σχολεία ως προς τα αναλυτικά προγράμματα τους και τι επιπλέον δραστηριότητες (αθλητικές εκδηλώσεις, ψηφιακός γραμματισμός, τέχνες κα) παρέχουν στους μαθητές και τις μαθήτριες; β) Ποιες είναι οι προδιαγραφές των ιδιωτικών σχολείων σχετικά με τις εγκαταστάσεις τους (αισθητική, διακόσμηση, πρόσβαση κα); γ) Ποιες είναι οι πιθανές επιπτώσεις της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης στη λειτουργία των σχολείων (μείωση μαθητών, μείωση διδασκτρων, προσφυγικό) και ποια τα πιθανά παράπονα και προτάσεις των ιδιωτών στην Πολιτεία;

Η ερευνητική διαδικασία έγινε σε δύο φάσεις.

Αρχικά ερευνήθηκαν τα ΓΑΚ νομού Ηρακλείου με στόχο την εύρεση αρχείων σχετικών με τα δύο ιδιωτικά εκπαιδευτήρια «Παγκρήτιο» και «Ζάννειο», όπως ΦΕΚ ίδρυσης και λειτουργίας και ποσοτικά στοιχεία μαθητών και εκπαιδευτικών. Δυστυχώς, στα ΓΑΚ Ηρακλείου υπήρχε μια μικρή συλλογή σχετικών αρχείων και αποκλειστικά για το «Παγκρήτιο» εκπαιδευτήριο. Η συλλογή αυτή αφορά ΦΕΚ ίδρυσης, λειτουργίας και ανανέωσης λειτουργίας. Δεν βρέθηκε κανένα αρχείο που να αφορά το «Ζάννειο» εκπαιδευτήριο, λόγω του μικρότερου χρόνου λειτουργίας του, όπως μου διευκρινίστηκε από την Υπεύθυνη της υπηρεσίας. Σε δεύτερη φάση διενεργήθηκαν συνεντεύξεις με τον Πρόεδρο – ιδιοκτήτη του «Παγκρήτιου» και την διευθύντρια της δημοτικής εκπαίδευσης του «Ζάννειου» οι οποίες αναλύθηκαν με βάση την ψυχολογική ανάλυση λόγου και την θεματική ανάλυση συνδυαστικά. Λήφθηκε οπτικό υλικό (φωτογραφίες) από το Παγκρήτιο εκπαιδευτήριο, ενώ δεν δόθηκε άδεια για λήψη οπτικού υλικού από το Ζάννειο εκπαιδευτήριο. Το οπτικό υλικό αναλύθηκε με βάση την σημειωτική της εικόνας.

Στην παρούσα εργασία γίνεται ιστορική αναδρομή στην ιδιωτική εκπαίδευση της Ελλάδας, σύγκριση της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης, και περιγραφή της ιδιωτικής στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής πολιτικής. Το ερευνητικό μέρος αποτελείται από τις αναλύσεις των συνεντεύξεων που λήφθηκαν από την διευθύντρια και τον Πρόεδρο των ιδιωτικών σχολείων του Ηρακλείου, και ανάλυση οπτικού υλικού ενός εκ των δύο σχολείων. Η εργασία καταλήγει με συζήτηση σχετικά με τα αποτελέσματα της ερευνητικής διαδικασίας.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα της παρούσας εργασίας κα Βαμβακίδου Ιφιγένεια για την εξαιρετική συνεργασία και την πολύτιμη βοήθειά και συμβολή της σε όλη της διάρκεια συγγραφής της. Ευχαριστώ θερμά και την οικογένειά μου για την ηθική συμπαράσταση ώστε να κατορθώσω να ολοκληρώσω το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

2. Εισαγωγή

Στη ιστορία της εκπαίδευσης και στην έρευνα πεδίου θεωρείται σημαντικός παράγοντας αναφοράς μιας χώρας το ανθρώπινο κεφάλαιο που συνθέτει το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρό της, οι γνώσεις, οι δεξιότητες και οι αντιλήψεις που το ορίζουν. Σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον, όπου η κινητικότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου ενισχύεται, και η ανάπτυξη και διάδοση γνώσης έχει δυνατότητες εξέλιξης, η διαδικασία αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού, και η όσο το δυνατόν καταλληλότερη μόρφωση και εκπαίδευση του, πρέπει να αποτελούν βασικό σκοπό του κράτους αλλά και των πολιτών που το συνιστούν (Χατζηχρήστου & Βασιλειάδης, 2011).

Στην Ελλάδα η εκπαίδευση παρέχεται σε τρεις βαθμίδες: α) Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, που αποτελείται από το Δημοτικό Σχολείο, στο οποίο φοιτούν μαθητές ηλικίας έξι έως δώδεκα ετών. β) Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που αποτελείται από το Γυμνάσιο, Λύκειο (Γενικό και Επαγγελματικό) και τις Τεχνολογικές Σχολές, στα οποία φοιτούν μαθητές ηλικίας δώδεκα έως δεκαοχτώ ετών. γ) Τριτοβάθμια εκπαίδευση, που αποτελείται από τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ), - Πανεπιστήμια και Πολυτεχνεία- και τα τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Η προσχολική εκπαίδευση δεν περιλαμβάνεται σε κάποια βαθμίδα εκπαίδευσης, παρέχεται από τα Νηπιαγωγεία σε μαθητές ηλικίας τεσσάρων και πέντε ετών, μπορεί όμως να ξεκινήσει και σε μικρότερη ηλικία από τους βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς. Η δεύτερη τάξη του Νηπιαγωγείου, η πρωτοβάθμια εκπαίδευση και το Γυμνάσιο (πρώτος κύκλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης) συνιστούν την υποχρεωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα (ISCED).

Η κυρίαρχη αρμοδιότητα της οργάνωσης και του περιεχομένου της εκπαίδευσης, αλλά και η δυνατότητα περιορισμού των εκπαιδευτικών δικαιωμάτων, στην Ελλάδα, ανήκει στο κράτος. Παρόλα αυτά και η ιδιωτική πρωτοβουλία στην εκπαίδευση καταλαμβάνει, ως ξεχωριστό σύστημα, συγκεκριμένο χώρο μέσα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, και συνυπάρχει και συγκλίνει με τη δημόσια εκπαίδευση ως προς τον βασικό κοινό σκοπό. Ο σκοπός αυτός ορίζεται από το ισχύον Σύνταγμα του κράτους για «... την ηθική, πνευματική, επαγγελματική και φυσική αγωγή των Ελλήνων, την ανάπτυξη της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης και τη διάπλαση τους σε ελεύθερους και υπεύθυνους πολίτες» (Μουαμελετζή, 1996:5).

Η ίδρυση και η λειτουργία ιδιωτικών σχολείων έχει απασχολήσει την ελληνική πολιτεία από το Σύνταγμα της Τροιζήνας (1/5/1827), όπου στο άρθρο 20 θεσπίστηκε η αρχή της ελευθερίας των Ελλήνων να ιδρύουν σχολεία και να επιλέγουν δασκάλους για να μορφώνονται ορίζοντας ότι «Οι Έλληνες έχουν το δικαίωμα να συστάινωσι καταστήματα παντός είδους, παιδείας, φιλανθρωπίας, βιομηχανίας, τεχνών και να εκλέγωσι διδασκάλους δια την εκπαίδευσί των» (Σβώλος, 1998).

3. Ιστορική αναδρομή της ιδιωτικής εκπαίδευσης

3.1. Το πεδίο της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα

Ως ιδιωτική εκπαίδευση ορίζεται το εκπαιδευτικό δίκτυο, όπου οι σχολικές μονάδες έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, και το οποίο έρχεται σε αντιδιαστολή με το κρατικό εκπαιδευτικό δίκτυο. Αναγνωρίζεται θεσμικά από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους, καθώς τότε οργανώθηκε και το κρατικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το Σύνταγμα αναφέρεται σε εκπαιδευτήρια που δεν ανήκουν στο κράτος και περιορίζονται στην προσχολική, πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ωστόσο, ιδρύονται και λειτουργούν εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία προσφέρουν, συμπληρωματική εκπαίδευση, κατάρτιση και επιμόρφωση. Η πρώτη περίπτωση αποτελεί την επίσημη ιδιωτική εκπαίδευση, ενώ η δεύτερη την «ανεπίσημη» η οποία μάλιστα δεν χαρακτηρίζεται από την αυστηρότητα των κανόνων της επίσημης (Ανδρέου & Αθανασούλα – Ρέππα, 1994: 479).

Η κατ' αρχήν αναγνώριση του δικαιώματος ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών σχολείων από το Σύνταγμα, συνοδεύεται από περιοριστικούς όρους στην λειτουργία τους σε συγκεκριμένα πεδία. Το πρώτο πεδίο αφορά το δικαίωμα επιλογής εκπαιδευτικού προσωπικού από τους ιδιοκτήτες των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων με στόχο την προστασία των ιδιωτικών εκπαιδευτικών. Το δεύτερο πεδίο όπου εμφανίζεται η παρέμβαση του κράτους, έχει σχέση με την τήρηση του αναλυτικού προγράμματος διδασκαλίας, με μικρές ωστόσο περιπτώσεις παρεκκλίσεων. Μόνο στα ξένα και μειονοτικά σχολεία (τα οποία σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που διέπονται θεωρούνται ιδιωτικά) επιτρέπεται η διαφοροποίηση του αναλυτικού προγράμματος σπουδών. Το τρίτο πεδίο αποτελεί ο έλεγχος των διδάκτρων από το κράτος, σε αντίθεση μάλιστα με πολλές ευρωπαϊκές χώρες, στις οποίες τα ιδιωτικά

σχολεία επιδοτούνται κρατικά. Από το 2004 το ζήτημα ρυθμίζεται νομοθετικά με βάση το άρθρο 11 του . 3279/2004 (Αλιβιζάτος, 2007: 141-147).

3.2. Οι Ιεραπόστολοι ως προτεργάτες της ιδιωτικής εκπαίδευσης

Η ιδιωτική εκπαίδευση στο χώρο της Ελλάδας ξεκίνησε στα χρόνια της Τουρκοκρατίας με την ίδρυση σχολείων από διάφορες ιεραποστολές και από Έλληνες της διασποράς, ιδιώτες, συλλόγους ή οργανώσεις. Μετά την ελληνική Επανάσταση η δημόσια και η ιδιωτική εκπαίδευση συνυπάρχουν μέχρι σήμερα. Η Πολιτεία με μια σειρά νομοθετικών ρυθμίσεων καθόρισε το πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των ιδιωτικών σχολείων (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 32-33). Η λέξη ιεραποστολή είναι σύνθετη λέξη από το «ιερό» + «αποστολή», και σημαίνει οργανωμένη ομάδα από κληρικούς ή καλόγερους που πηγαίνουν σε μια χώρα για να διδάξουν και να διαδώσουν μια θρησκεία ή ένα θρησκευτικό δόγμα (Τεγόπουλος & Φυτράκης, 1999). Η εμφάνιση των ιεραποστολών, προτεσταντών και καθολικών, στον ελλαδικό χώρο χρονολογείται πριν την ελληνική Επανάσταση, όπου ανέπτυξαν ιδιαίτερη εκπαιδευτική και κοινωνική δραστηριότητα στα αστικά κέντρα της εποχής (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 32-33). Οι προτεσταντικές εκκλησίες, τα επίσημα εκκλησιαστικά σώματα και ιδιώτες ίδρυσαν ιεραποστολικές εταιρείες. Ιδιαίτερη δράση παρουσιάζουν οι ιεραποστολές στη Μεσόγειο την περίοδο 1730-1830, όταν δημιουργούνται πολλοί σταθμοί (Αλγερία, Ιράν, Αίγυπτος κ.α.). Η πρώτη σχολική μονάδα που ιδρύθηκε από ιεραποστολή στον ελλαδικό χώρο ήταν στη Νάξο το 1670, από το Τάγμα Ουρσουλινών μοναχών. Στην Ελλάδα έδρασε ένας σημαντικός αριθμός ιεραποστολών, που κάλυπταν μεγάλο μέρος των δογμάτων και εθνικοτήτων (Ανδρέου, 1997: 11).

Η εκπαιδευτική δραστηριότητα των ιεραποστολών την μετεπαναστατική περίοδο ήταν η ακόλουθη: το 1827 ιδρύεται στη Σύρο Σχολή Θηλέων, το 1829 στην Τήνο Σχολείο Θηλέων, καθώς επίσης αναφέρεται και η λειτουργία Σχολείου στον Πόρο. Το 1830 το ζεύγος Dixon ιδρύει σχολείο Θηλέων στη Μονή Του Αγίου Ανδρέα Μηλαπιδιάς στην Κεφαλονιά. Το 1831 ιδρύεται στην Ερμούπολη το Φιλλελληνικόν Παρθεναγωγείον. Την ίδια χρονιά ιδρύθηκαν στην Αθήνα σχολεία για αγόρια και κορίτσια καθώς επίσης παρατηρείται ίδρυση Ανώτερου Σχολείου Θηλέων στο Ναύπλιο, το οποίο μεταφέρεται το 1835 στην Αθήνα. Το 1834 δημιουργείται Σχολή Θηλέων στο Άργος, το 1837 στα Χανιά και στην Πάτρα αναπτύσσεται εκπαιδευτική δράση των βαπτιστών. Το 1846 ιδρύεται στην Αθήνα η Γαλλική Σχολή που είχε στε-

νές σχέσεις με το Γαλλικό Υπουργείο Παιδείας, το 1848 από τις Ουρσουλίνες μοναχές ιδρύθηκε σχολείο στη Χίο, ενώ το ίδιο Τάγμα ίδρυσε στα Χανιά σχολείο, ορφανοτροφείο και Νοσοκομείο. Το 1854 λειτούργησε στην Αθήνα Ανώτερο Σχολείο Θηλέων ενώ την περίοδο 1856-1860 λειτουργούν στην Αθήνα, τον Πειραιά, τον Βόλο, το Λαύριο και τη Σύρο σχολεία που ίδρυσαν οι αδερφές Του Saint Joseph (Ανδρέου, 1997: 11-13 & Ζιώγου – Καραστεργίου, 1986).

Από τα στοιχεία που παρατέθηκαν παραπάνω, διαπιστώνεται ότι ο προγραμματισμός της δράσης των ιεραποστολών ήταν ευρύς και κάλυπτε όλο το εκπαιδευτικό φάσμα. Αναπτύχθηκε κυρίως στα αστικά κέντρα και είχε σαν ιδιαίτερο σκοπό την ίδρυση Ανώτερων Σχολείων για κορίτσια, τη μόρφωση των κοριτσιών των εύπορων στρωμάτων και τη μόρφωση των διδασκαλισσών και των διευθυντών των κοινών σχολείων. Την περίοδο 1827-1860 παρατηρείται αλματώδης ανάπτυξη των σχολικών μονάδων από ιεραποστολές. Πρέπει να αναφερθεί ότι η δράση των ιεραποστολών στο χώρο της εκπαίδευσης ήταν ενταγμένη στο σύνολο ενεργειών κοινωνικής προσφοράς καθώς επίσης κάλυπταν σε μεγάλο βαθμό το κενό που δημιουργούσε η έλλειψη σχολικών βιβλίων και εικόνων (Ανδρέου, 1997: 11).

Κάθε εγχείρημα των ιεραποστολών είχε τη συμπαράσταση των κυβερνήσεων, συγκαλυμμένη ή όχι, αφού η δράση τους συσχετιζόταν με τις πολιτικές παρεμβάσεις τους στον χώρο της Ανατολής. Για το λόγο αυτό η στάση του κυβερνήτη Καποδίστρια, την μετεπαναστατική περίοδο (1827-1831) απέναντι στη δράση των ιεραποστολών ήταν ανεκτική. Πιο συγκεκριμένα, η στάση αυτή μπορεί να ερμηνευτεί με διπλό τρόπο. Αφενός ήταν ενθαρρυντική διότι η δράση τους κάλυπτε εκπαιδευτικές ανάγκες πληθυσμών που εκ των πραγμάτων δεν μπορούσε να ικανοποιήσει το υπό οργάνωση σύστημα εκπαίδευσης. Από την άλλη μεριά, ο Καποδίστριας ήταν επιφυλακτικός λόγω της εξωτερικής πολιτικής που ακολουθούσε, που ήταν ανάλογη της ρωσικής. Η φιλορωσική παράταξη, στην οποία είχε στηριχτεί ο Καποδίστριας, ήταν και αυτή πολέμια του προτεσταντισμού (Δημαράς, 2002: 68).

Η ανάπτυξη των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των ιεραποστολών συντελέστηκε χωρίς εμπόδια και κατά την περίοδο της Βαυαρικής Αντιβασιλείας (1832-1862). Την περίοδο αυτή ευνοήθηκε ιδιαίτερα η δράση των ρωμαιοκαθολικών ιεραποστολών στην Ελλάδα. Το έργο των ιεραποστολών διευκόλυναν και ορισμένες βασικές προϋποθέσεις που οι περισσότερες έχουν τη βάση τους στις ελλείψεις της

δημόσιας εκπαίδευσης. Η απουσία σχολείων για τις γυναίκες, η ύπαρξη ρωμαιοκαθολικών πληθυσμών σε ορισμένες περιοχές, η στήριξη της Καθολικής μοναρχίας και η έλλειψη υλικών μέσων και εκπαιδευτικού προσωπικού αποτελούσαν τους σημαντικότερους αντικειμενικούς όρους που ευνόησαν την ίδρυση σχολείων από τις καθολικές ιεραποστολές (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 49).

Στη διατήρηση αυτών των σχολείων βοήθησαν και μια σειρά άλλων παραγόντων, όπως η θετική στάση που τήρησε ο Τύπος απέναντι τους, το γεγονός πως τα σχολεία αυτά δεν έδιναν δυνατότητα επέμβασης στο έργο τους και ο συντηρητισμός τους που ήταν αντίστοιχος με αυτόν της Ελληνικής Εκκλησίας. Στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες των ιεραποστολών αναπτύχθηκε μια κριτική που διαμόρφωσε ένα κύμα αντίδρασης. Επικεφαλής αυτού του κύματος αντίδρασης ήταν η Εκκλησία. Η έναρξη της μπορεί να τοποθετηθεί το 1836, όταν ο πατριάρχης Γρηγόριος Στ' εκδίδει καταδικαστική εγκύκλιο για τη δραστηριότητα των ιεραποστολών στον ελλαδικό χώρο, τη Μικρά Ασία και τα Επτάνησα. Πρέπει να διευκρινιστεί πως η αντίδραση κατά των ιεραποστολών ήταν ενταγμένη στην ενιαία και μακροπρόθεσμη στρατηγική των παραδοσιακών δυνάμεων με επικεφαλής την Εκκλησία, από την προεπαναστατική ακόμη περίοδο. Για το σκοπό αυτό, η Εκκλησία χρησιμοποιεί το γνωστό «οπλοστάσιο»: κατατρεγμός λογίων και δασκάλων, αφορισμοί λογίων και βιβλίων, κάψιμο βιβλίων ή απαγόρευση της διάδοσης τους. Από την περίοδο 1819-1821 επιχειρήθηκε από την Εκκλησία μια επιθετική πολιτική που έτεινε στο να εξουδετερωθούν πολλά εκπαιδευτικά κέντρα (Ανδρέου, 1997: 16-26). Ταυτόχρονα, η Ανατολική Εκκλησία επιχειρεί να φράξει το δρόμο στη «Δυτική Παιδεία» και στις «δυτικές γλώσσες», στάση που είχε πριν και μετά την κατάργηση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας (Δημαράς, 2002: 68). Η Εκκλησία διεκδίκησε την εποπτεία της εκπαίδευσης και ζήτησε την επιστροφή της θρησκευτικότητας στα σχολεία. Αποτέλεσμα της αντίδρασης ήταν το κλείσιμο πολλών προτεσταντικών-ιεραποστολικών σχολείων. Την πολεμική εναντίον των προτεσταντών διευκόλυνε τόσο η έλλειψη ενότητας μεταξύ των διάφορων εταιρειών και ιεραποστολών όσο και η αρνητική στάση των Βαυαρών απέναντι τους (Ζιώγου – Καραστεργίου, 1986: 114).

3.3. Οι αλλαγές στην ιδιωτική εκπαίδευση τις χρονιές 1834-1836 και τα αντίστοιχα Συντάγματα

Εκτός από τις ιεραποστολές, Έλληνες της διασποράς, αλλά και γηγενείς Έλληνες ίδρυσαν ιδιωτικά σχολεία στα χρόνια πριν και μετά την Ελληνική Επανάσταση. Το Οθωμανικό κράτος όχι μόνο ήταν ανίκανο να οργανώσει οποιοδήποτε σχολικό μηχανισμό, αλλά και τορπίλιζε κάθε παρόμοια προσπάθεια. Με το διάταγμα της 6^{ης} και 18^{ης} Φεβρουαρίου 1834 «Περί δημοδιδασκάλων εν γένει και δημοτικών σχολείων» και με το διάταγμα της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1836 «Περί κανονισμού ελληνικών σχολείων και γυμνασίων» κατοχυρώθηκε η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Με τον όρο ιδιωτική εκπαίδευση νοούνταν η «κατ' οίκον διδασκαλία», τα ιδιωτικά ελληνικά σχολεία και τα ξένα σχολεία (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 49).

Αναλυτικότερα, στο διάταγμα 6/18 Φεβρουαρίου 1834 «Περί δημοδιδασκάλων εν γένει και δημοτικών σχολείων», έγινε η πρώτη ρύθμιση για τα ζητήματα της ιδιωτικής εκπαίδευσης όπου προβλέπονταν ότι και οι ιδιώτες, μόνοι τους ή μαζί με άλλους είχαν δικαίωμα «να συνιστώσιν, δι' ιδίων εξόδων σχολείον, ή παιδοτροφείον, ή άλλο τι διδακτήριον. Προς τούτο όμως θέλουν ζητεί την άδειαν της επί των Εκκλησιαστικών κτλ. Γραμματείας της Επικρατείας». Η άδεια αυτή θα δινόταν μετά από γνωμοδότηση του νομάρχη ότι «δεν υπάρχει τι το κωλύον ως προς την ικανότητα και την ηθικότητα του συνιστώντος ή των συνιστώντων το κατάστημα, και οσάκις δι' αποδεικτικών καταφαίνεται ότι υπάρχουν τα προς σύστασιν και διατήρησιν αυτού μέσα» (άρθρο 60) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Α: 92). Τα σχολεία αυτά υπόκεινταν «εις την αυτήν υπέρτατην εποπτείαν της Κυβερνήσεως και των διαφόρων επιθεωρητικών επιτροπών των σχολείων, ως και τα λοιπά δημοτικά σχολεία κατά τους ιδιαίτερους όρους των άρθρων 34-35, και χρεωστούν να υπόκεινται εις τας γενικάς περί σχολείων διατάξεις και οδηγίας». Και οι μαθητές των σχολείων αυτών υπόκεινται στην, σύμφωνα με τα άρθρα 56 και 57, απαιτούμενη εξέταση (άρθρο 63) (Μπουζάκης, 1994. Τ.Α: 63).

Η δεύτερη ρύθμιση γίνεται στο διάταγμα της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1836 «Περί κανονισμού Ελληνικών σχολείων και γυμνασίων», που προέβλεπε ότι μπορούσαν οι δήμοι ή οι ιδιώτες να συστήνουν ιδιωτικά σχολεία εκεί «όπου η Κυβέρνησις δεν εσύστησεν Ελληνικόν σχολείον». Επίσης μπορούσαν να συστήσουν «και τάξεις τινας γυμνασίου εξ' ιδίων αναλωμάτων». Η οργάνωση τους έπρεπε να είναι ομοιόμορφη με

την οργάνωση των ελληνικών σχολείων του κράτους, ως προς τον αριθμό των μαθητών, ως προς τις ιδιότητες που απαιτούνταν, ως προς τη διάταξη των μαθημάτων και των διδακτικών βιβλίων (άρθρο 115). Η έγκριση για τη σύσταση σχολείου δινόταν από «τις επί των Εκκλησιαστικών Γραμματείας» αφού είχε ερωτηθεί «η Αστυνομική αρχή και ακουσθή η γνώμη του ανήκοντος Γυμνασιάρχου» στον οποίο ανατιθόταν η άμεση επιτήρηση του (άρθρο 116) (Δημαράς, 1988, Τ.Α: 64).

Για τη συστηματικότερη προσέγγιση των ιδιωτικών σχολείων θα γίνει μια διευκρίνιση όσον αφορά τους ιδρυτές τους. Αυτοί μπορεί να υπαχθούν σε δύο κατηγορίες: η μία περιλαμβάνει τους Έλληνες της διασποράς (φυσικά πρόσωπα ή σύλλογοι) και η άλλη τους ντόπιους Έλληνες. Οι έλληνες της διασποράς εκτός από τις δωρεές και τις χορηγίες που έχουν πάντα αποδέκτη το ελληνικό κράτος, ίδρυσαν ιδιωτικά σχολεία είτε ως ιδιώτες είτε ως πολιτιστικοί και μορφωτικοί σύλλογοι (Τσουκαλάς, 1977: 487-490). Το εκπαιδευτικό σύστημα ανάμεσα στους Έλληνες της διασποράς στηρίχτηκε στην κανονική, εκκλησιαστική ή στην ιδιωτική βάση, προωθώντας την ένταξη ενός ιδιωτικού δικτύου σχολείων στο ελεύθερο ελληνικό κράτος γιατί τότε μόνο θα εξασφαλιζόνταν οι όροι αναπαραγωγής της λειτουργίας του σχολείου, κάτι που ήθελε η αστική τάξη της διασποράς. Η ανάπτυξη των ιδιωτικών σχολείων από τα πρώτα μετεπαναστατικά χρόνια ήταν η ακόλουθη: το 1829 ανασυστάθηκε στο Μεσολόγγι η Παλαμαία σχολή, την ίδια περίοδο ιδρύθηκε αλληλοδιδασκτικό σχολείο για κορίτσια στο Ναύπλιο, στο οποίο συνυπήρχε και τμήμα για αγόρια. Το 1830 ιδρύθηκε στο Μεσολόγγι ,εκτός από την Παλαμαία σχολή, άλλο ένα σχολείο, ενώ σε έκθεσή του ο Κοκκώνης αναφέρει την ύπαρξη ιδιωτικών σχολείων στην περιφέρεια του Άργους την ίδια χρονιά. Την περίοδο 1835-1839 λειτουργεί στην Άνδρο η σχολή Καϊρη, το 1836 ιδρύεται σχολείο στον Πειραιά και το 1837 αναφέρεται η ίδρυση του Ελληνικού Λυκείου στη Σύρο. Το 1849 αναγγέλλεται η ίδρυση του Ελληνικού Εκπαιδευτηρίου και το 1850 η ίδρυση σχολείου για κορίτσια στην Ερμούπολη. Το 1855 ιδρύθηκε στην Αθήνα το Ελληνικό Εκπαιδευτήριο κορασίων, και το 1860 ιδρύθηκε στην Πάτρα σχολείο από τον Ιωαννίδη. Το 1862 ιδρύθηκαν στην Αθήνα Γυμνάσια Σχολεία, καθώς επίσης το 1865 αναφέρεται και η λειτουργία σχολείων στον Πειραιά. Το 1884 ιδρύθηκαν τα σχολεία των Κουτουτζή και Παπαγεωργίου, το 1886 το Λύκειο του Παπαγεωργίου, το 1887 ιδρύθηκαν Παρθεναγωγεία ενώ το 1888 αναφέρεται η ίδρυση του Παρθεναγωγείου Καμπάνη στην Ερμούπολη και του Γκίκα στον Πειραιά (Ανδρέου, 1997: 19-20).

Η πλέον χαρακτηριστική περίπτωση συλλογικής πρωτοβουλίας Ελλήνων της διασποράς στο χώρο της ιδιωτικής εκπαίδευσης ήταν η ίδρυση της «Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας» το 1836. Σύντομα η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία θα επεκτείνει τη δράση της και σε άλλες περιοχές του ελληνικού κράτους (Κέρκυρα, Λάρισα, Καλαμάτα, Τρίπολη και Πάτρα) και σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες με τη σύσταση Παρθεναγωγείων, διδασκαλείων και σχολείων στοιχειώδους εκπαίδευσης. Το κύριο βάρος της οικοδόμησης του σχολικού μεγάρου της εταιρείας ανέλαβε ο Απόστολος Αρσάκης, από το όνομα του οποίου πήρε το εκπαιδευτήριο την ονομασία Αρσάκειο. Το σχολείο άρχισε να λειτουργεί στις 7-6-1837 με δημοτικό και Παρθεναγωγείο (το αντίστοιχο του ελληνικού σχολείου) (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 50).

Από τα παραπάνω στοιχεία που καταγράφηκαν διαπιστώνεται ότι: α) Στη δεκαετία 1860-1870 παρουσιάζεται αυξημένος ρυθμός στην ίδρυση ιδιωτικών σχολείων, τόσο στη δημοτική όσο και στη μέση εκπαίδευση. β) Η ιδιωτική εκπαίδευση ανέλαβε εξ ολοκλήρου από το κράτος τον τομέα της εκπαίδευσης των κοριτσιών. Το μεγαλύτερο μερίδιο είχε η «Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία». γ) Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν δημιουργήσει ένα «παράλληλο εκπαιδευτικό σύστημα» με το κρατικό και μάλιστα διατηρούν μια σχετική ανεξαρτησία ως προς το είδος σπουδών τις οποίες παρέχουν. δ) Τα περισσότερα ιδιωτικά σχολεία ήταν συγκεντρωμένα στα αστικά κέντρα της εποχής. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στην προέλευση των ιδρυτών των ιδιωτικών σχολείων. Συγκεκριμένα, θα αναφέρουμε δύο κατηγορίες: η μία είναι οι γυναίκες εκείνες που αποφοίτησαν από τη «Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία» (Αρσακειάδες) και ίδρυσαν σχολεία όχι μόνο στο Ελληνικό κράτος, αλλά και στις περιοχές του Ελληνισμού της διασποράς (αυτές προέρχονταν κυρίως από οικογένειες των Ελλήνων της διασποράς). Η άλλη κατηγορία είναι οι ιδρυτές των ιδιωτικών σχολείων που φοίτησαν στη Μεγάλη του Γένους Σχολή στην Κωνσταντινούπολη ή ήταν βαθιά επηρεασμένοι από αυτήν. (Ανδρέου, 1997: 20-21) Ανάμεσα στους ιδιώτες ιδρυτές ιδιωτικών σχολείων ανήκουν και πολλοί κοσμοκαλόγεροι, όπως ο Σ.Τ. Νούκας που σπούδασε στη Χάλκη, στην Αθωνειάδα, στη Ριζάρειο και στη Θεολογική του Πανεπιστημίου της Αθήνας, και ο οποίος ίδρυσε στη Θεσσαλονίκη το «Μαράσλειο Λύκειο Σ.Τ. Νούκα» αλλά και τον «Πρότυπον Παρθεναγωγείον Σ.Τ. Νούκα» με δωρεές ευεργετών του Γ. Μαρασλή και του Δ. Σγούτα (Αγραφιώτου – Ζαχοπούλου, 2002: 78).

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να καταγραφούν ορισμένες τάσεις όπως αυτές προβάλλονται στους κανονισμούς και τα φυλλάδια των ιδιωτικών σχολείων. Συγκεκριμένα, σκοπός του «εν Αθήναις ελληνικού κορασίων εκπαιδευτηρίου» είναι η διανοητική ανάπτυξη και η ηθική μόρφωση των κοριτσιών και «καθόλου η προς τον προορισμόν του θηλέος γένους σύμφωνος παίδευσις αυτών» ενώ «Το Εκπαιδευτήριο διαιρείται εις προκαταρκτικόν και Ανώτερον σχολείον. Και το μεν προκαταρκτικόν περιέχει τρία τμήματα, το νηπιακόν, το αλληλοδιδασκτικόν και το συνδιδασκτικόν. Το δε Ανώτερον σχολείον πέντε τάξεις» (Ζούζουλα & Μπάκουλα, 1888: 178). Επιπλέον, ορίζεται πως η ορθή του γυναικείου εκπαίδευση, είναι τόσο σπουδαία, και για «εμάς» τουλάχιστον ατελής, ώστε και η ελάχιστη συνδρομή προς την κατάρτισή τους δεν κρίνεται περιττή. Σκοπός είναι να κάνουμε τα αγόρια άξιους πολίτες, και τα κορίτσια «φρονίμους δεσποινίδας» και άριστες μητέρες. Γι' αυτό διδάσκονται υποχρεωτικά τη μαγειρική, τη ραπτική και τα γαλλικά (Ζιώγου – Καραστεργίου, 1986: 213). Σκοπός του Αττικού Παρθεναγωγείου είναι η ηθική και θρησκευτική μόρφωση των Ελληνίδων μέσω της αγωγής και της διδασκαλίας. Η αγωγή είναι μητρική και οικογενειακή, στοχεύοντας στο να καταστήσει «τας θυγατέρας αληθείς Χριστιανάς και Ελληνίδας». Η διδασκαλία, η οποία αναπτύσσει το πνεύμα και διαπλάθει την καρδιά «των νεανίδων», εξυπηρετεί την εθνική και χριστιανική μόρφωση. Κύριος σκοπός του Παρθεναγωγείου αυτού είναι η μόρφωση των Ελληνίδων «θρησκευτικώς, ηθικώς, πνευματικώς, καλλιλογικώς, εθνικώς, κοινωνικώς, οικογενειακώς και πρακτικώς» (Ζιώγου – Καραστεργίου, 1986: 217).

Στους κανονισμούς και στις αγγελίες των ιδιωτικών σχολείων για αγόρια διατυπώνονται οι παρακάτω σκοποί και κατευθύνσεις. Σκοπός του Εκπαιδευτηρίου είναι η «κατά Χριστόν ηθικήν και διανοητική μόρφωση και ανάπτυξις» και η ολοκληρωμένη εκπαίδευση των νέων που φοιτούν σ' αυτό με σκοπό να σπουδάσουν κάποιου είδους Επιστήμη (Ανδρέου, 1997: 24). Σκοπός του Λυκείου είναι να σπουδάσει, να μορφώσει και να διαπαιδαγωγήσει τους νέους, ώστε να λάβουν εθνική και χριστιανική εκπαίδευση. Επιπλέον, στόχος είναι η Ελληνοπρεπής ανατροφή και παίδευση της νεολαίας από την οποία εξαρτάται και το μέλλον της πατρίδας (Ζούζουλα & Μπάκουλα, 1888: 207-210).

Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να διαπιστώσουμε, με βάση όσα προηγουμένως καταγράφηκαν ότι η θρησκευτική μόρφωση κοριτσιών και αγοριών βρίσκεται στην πρώτη θέση των στόχων των ιδιωτικών σχολείων ενώ στη θρησκευτική μόρφωση,

την εποχή αυτή, στρέφεται και η κοινωνία. Στην ίδια θέση βρίσκεται και η «ελληνοπρεπής ανατροφή» ως συμπλήρωμα της θρησκευτικής. Τα δύο αυτά στοιχεία εκφράζουν τον νεοελληνικό εθνικισμό και το γενικότερο πολιτικό πρόγραμμα της Μεγάλης Ιδέας. Τα προγράμματα των ιδιωτικών σχολείων παρουσιάζουν σοβαρές αποκλίσεις από τα αντίστοιχα της δημόσιας εκπαίδευσης, αν και στους κανονισμούς τους τονίζουν ότι τα ακολουθούν. Η καθιέρωση συνδιδακτικών και νηπιακών τμημάτων, η εισαγωγή «εμπορικών μαθημάτων», ξένων γλωσσών κ.α. πρέπει να θεωρηθούν ως προοδευτικές ενέργειες (Ανδρέου, 1986: 10).

3.4. Οι αλλαγές στην ιδιωτική εκπαίδευση με τα Συντάγματα του 1844-1864

Η ύπαρξη και λειτουργία της ιδιωτικής εκπαίδευσης θα κατοχυρωθεί στα Συντάγματα του 1844 με το άρθρο 11, και του 1864 με το άρθρο 16, όπου οριζόταν ότι «έκαστος έχει το δικαίωμα να συσταίνει εκπαιδευτικά καταστήματα συμμορφούμενος με τους νόμους του κράτους». Την «υπέρτατην εποπτείαν» των ιδιωτικών σχολείων είχε η κυβέρνηση και οι διάφορες εποπτικές επιτροπές ή ο γυμνασιάρχης του γυμνασίου της περιοχής. Το γεγονός ότι οι επιτροπές που προέβλεπαν τα διάφορα νομοθετήματα ή δεν συστάθηκαν ή έμειναν μόνο στη συγκρότηση, καθώς και το γεγονός ότι οι γυμνασιάρχες δεν άσκησαν το εποπτικό τους έργο στα ιδιωτικά σχολεία, τους έδωσε τη δυνατότητα να λειτουργήσουν ανεξέλεγκτα. Από το 1885 και μετά, αφού προηγήθηκε το κύμα αντίδρασης για τα ιεραποστολικά σχολεία, και ο ρυθμός αύξησης των ιδιωτικών σχολείων παρουσιάζει άνοδο, έχουμε τις πρώτες επίσημες διαπιστώσεις και κριτικές. Ο υπουργός Χ. Χριστόπουλος υποστηρίζει σε έκθεσή του ότι η αύξηση των ιδιωτικών σχολείων «δεν τεκμηροί βεβαίως παρακμήν των δημοσίων σχολείων, αλλ' απλήν μόνον επέκτασιν της προς την παιδείαν κλίσεως». Το 1867, ο υπουργός Δ. Δρόσος σε έκθεση του σημείωνε ότι «το υπουργείον προσέχει μήποτε επικρατήσει εν αυτοίς η κερδοσκοπία». Σε εγκύκλιο της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 1873 το Υπουργείο διαπίστωσε ότι μαθητές δημοσίων σχολείων που εξετάστηκαν και δεν προβιβάστηκαν πήγαν σε ιδιωτικά σχολεία, όπου οι διευθυντές τους κατέταξαν σε ανώτερες τάξεις. Οι μαθητές αυτοί επέστρεψαν στα δημόσια σχολεία και είχαν την αξίωση να θεωρηθεί νόμιμη η κατάταξη τους (Ανδρέου, 1997: 28). Με εγκύκλιό του στις 4 Μαρτίου 1876 το Υπουργείο διάταξε να ελεγχθεί η κατάταξη των μαθητών αυτών και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων να χορηγούν πιστοποιητικά στους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών, αλλά και να

δώσουν εξηγήσεις σχετικές με τους μαθητές που μεταβαίνουν στα δημόσια σχολεία, στους προϊσταμένους των δημοσίων εκπαιδευτηρίων. Σε εγκύκλιο του 1877, προς τους γυμνασιάρχες που επόπτευαν τα ιδιωτικά σχολεία, υπενθυμίζεται ότι «ως εκ του νόμου γινώσκετε των ιδιωτικών σχολείων εν γένει ο διοργανισμός και τα καθέκαστα απαιτείται να ώσι κατά τα πάντα ομοιόμορφα προς τα των δημοσίων παιδευτηρίων και ότι η επιτήρησις των ειρημένων καταστημάτων ανατίθεται υμών». Το ζήτημα της ιδιωτικής εκπαίδευσης αντιμετωπίζεται και στα νομοσχέδια που υποβάλλονται κατά καιρούς. Στο «Σχέδιον νόμου περί δημοτικών σχολείων» του βουλευτή Κυνουρίας Γ. Α. Βακαλόπουλου προβλεπόταν ότι «Δημοδιδάσκαλοι ανεγνωρισμένοι και έχοντες τα μέσα δύνανται να συνιστώσιν ιδίαις δαπάνοις δημοτικών ή νηπιακών σχολείων γνωμοδοτήσει της αρμοδίας διοικητικής αρχής και αδεία του Υπουργείου, ακούσαντος και την γνώμην των εποπτών» (άρθρο 49). Ακόμη προβλεπόταν ότι τα ιδιωτικά σχολεία τα «επιβλαβή (...) εις την ηθικήν και θρησκευτικήν (...) ανατροφήν ή εις την υγείαν» των μαθητών, «μη διορθούμενα δε εκ των παραινήσεων των δημοσίων αρχών» χάνουν την άδεια σύστασης τους (άρθρο 53). Ανάλογες είναι και οι διατάξεις για τη μέση εκπαίδευση. Η μόνη διαφορά ανάμεσα στις δύο αυτές διατάξεις είναι ότι για την ίδρυση ιδιωτικού σχολείου μέσης εκπαίδευσης (Ελληνικό Σχολείο – Γυμνάσιο) ο ιδρυτής δεν έπρεπε αναγκαστικά να είναι εκπαιδευτικός. Η πρόβλεψη να είναι «αναγνωρισμένος δημοδιδάσκαλος» ο ιδρυτής του δημοτικού σχολείου αποτελεί τομή έναντι των μέχρι τότε νομοθετικών ρυθμίσεων. Αντίθετα, ο Γ. Μιλήσης στο νομοσχέδιό του «περί δημοτικής εκπαιδύσεως» προέβλεπε ότι «Πας ημεδαπός ή αλλοδαπός δύναται, μόνος ή μετ' άλλων, να συστήση ίδια δαπάνη δημοτικών ή αστικών σχολείων» (Ανδρέου, 1997: 29-30).

Παράλληλα υπάρχουν εγκύκλιοι, όπως η εγκύκλιος 274/13 Ιανουαρίου 1865 του υπουργού Α. Χ. Λούτσου και εγκύκλιος 6917/15 Σεπτεμβρίου 1871 του υπουργού Α. Πετμετζά που αναφέρονται στα ιδιωτικά σχολεία και όπου γίνεται υπόμνηση της εγκυκλίου 4077 του 1852 που απαγορεύει τη συνεκπαίδευση (Κίτσου, 1993: 83).

3.5. Η διαμόρφωση της ιδιωτικής εκπαίδευσης με τον νόμο ΒΤΜΘ' του 1895

Το χρονικό διάστημα 1862-1880 χαρακτηρίζεται από στασιμότητα στην ελληνική εκπαίδευση, αφού δεν έγινε τίποτε το ουσιαστικό ώστε να βελτιώσει τη χρονίζουσα

τελμάτωση που προήλθε από τη διακυβέρνηση των Βαυαρών (Καραφύλλης, 2002: 81). Το 1895 επί κυβερνήσεως Δηλιγιάννη ψηφίστηκε ο νόμος ΒΤΜΘ' (ουσιαστικά ήταν ο πρώτος εκπαιδευτικός νόμος μετά το 1834), ο οποίος ίσχυσε για περίπου είκοσι χρόνια, καθώς ρύθμιζε τη λειτουργία του δημοτικού σχολείου μέχρι το 1929. Ο νόμος αυτός άλλαξε ουσιαστικά τη δομή της στοιχειώδους εκπαίδευσης, ενώ άφηνε σχεδόν ανέγγιχτες τις δομές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η στοιχειώδης εκπαίδευση με το νόμο ΒΤΜΘ' διαρθρώθηκε σε:

- α) Γραμματοδιδασκαλεία (ιδρύονται σε φτωχές αγροτικές περιοχές, όπου δεν είναι δυνατή η λειτουργία δημοτικών, είτε λόγω έλλειψης πόρων είτε λόγω του μικρού αριθμού μαθητών).
- β) Κοινά δημοτικά σχολεία (ιδρύονται σε χωριά και κωμοπόλεις και έχουν τέσσερις τάξεις).
- γ) Πλήρη εξατάξια (ιδρύονται όπου μπορούν να συντηρηθούν από δημοτικούς πόρους) (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 81).

Με το νόμο ΒΤΜΘ' ρυθμίζονται και ορισμένα ζητήματα της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα δόθηκε νομοθετικά πλέον η δυνατότητα ίδρυσης νηπιαγωγείων από ιδιώτες ύστερα από άδεια του υπουργείου Παιδείας, Εκκλησιαστικών και δημοσίας εκπαίδευσης (Μπουζάκης, 1994: 307). Έτσι, άνοιξε ο δρόμος, έστω κι από ιδιώτες, να δημιουργηθεί ένα δίκτυο προσχολικής αγωγής στην Ελλάδα. (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 81). Πέρα από την ίδρυση νηπιαγωγείων παραχωρήθηκε άδεια ίδρυσης σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε ιδιώτες, οι οποίοι δεν είχαν καταδικαστεί για κάποιο κακούργημα ή πλημμέλημα (άρθρο 143). Επιπλέον ρυθμίστηκε η εποπτεία των ιδιωτικών σχολείων από τα εποπτικά συμβούλια, επιθεωρητές και γυμνασιάρχες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα άρθρα 40 και 151 του ίδιου νόμου, ο επιθεωρητής όφειλε να δίνει λεπτομερή έκθεση τόσο για τον εκπαιδευτικό όσο και για το σχολείο. Επιπλέον, με γνωμοδότηση του επιθεωρητή και «κατά πρότασιν» του εποπτικού συμβουλίου παραχωρούνταν άδεια ίδρυσης και συντήρησης ιδιωτικού δημοτικού σχολείου «υπό του επί των Εκκλησιαστικών και της δημοσίας εκπαίδευσως υπουργού» (άρθρο 144) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Α: 393-394). Ρυθμίστηκαν ζητήματα εγγραφής μαθητών (άρθρα 6, 21), εξετάσεων (25-8-1896, άρθρα 18-20, ΒΔ) και διδακτικών βιβλίων (v. ΒΤΤ', 14-7-1895, άρθρο 9ξ'). (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 37) Πιο συγκεκριμένα, για τη μετάβαση μαθητών από τα ιδιωτικά σε δημόσια σχολεία, οι μαθητές υποβάλλονταν σε υποχρεωτική διαδικασία κατατακτήριων εξετάσεων για την ένταξη τους στην τάξη

που κρίνονταν ικανοί (άρθρο 150). Παράλληλα με τις παραπάνω ρυθμίσεις, ο νόμος προέβλεπε ότι οι δάσκαλοι που δίδασκαν στις τάξεις των ιδιωτικών σχολείων έπρεπε να έχουν τα προσόντα για να διδάξουν και στις αντίστοιχες τάξεις των δημοσίων ομοειδών σχολείων (άρθρο 149) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Α: 394). Επιπρόσθετα, λήφθηκαν μέτρα σχετικά με την ίδρυση και λειτουργία των Ανώτερων Παρθεναγωγείων του κράτους και της κατ' οίκον διδασκαλίας για τη μέση εκπαίδευση (Μπουζάκης, 1994, Τ.Α: 405).

Οι ρυθμίσεις που προηγήθηκαν αποτυπώνονται συστηματικά και στα νομοσχέδια του Θεοτόκη. Θα γίνει αναφορά μόνο στη διάταξη που πρότεινε ο Θεοτόκης και αποσκοπούσε στο να τακτοποιηθεί η πολυτυπία των ιδιωτικών σχολείων (Ζιώγου- Καραστεργίου, 1986: 122) και να αποκατασταθεί η αντιστοιχία με τη δημόσια εκπαίδευση: «Τα ιδιοσυντήρητα ταύτα σχολεία μορφούνται κατά εν των ειδών των δημοσίων σχολείων και ακολουθούσαν απαρεγκλίτως τα προγράμματα τα εκάστω τούτων προσήκοντα». Η διάταξη λοιπόν που πρότεινε ο Θεοτόκης λειτούργησε ως προάγγελος του άρθρου 145 «Περί ιδιωτικών δημοτικών σχολείων του νόμου ΒΤΜΘ' (Ανδρέου, 1997: 30). Ο ΒΤΜΘ' αποτελεί την πρώτη σημαντική προσπάθεια μεταρρύθμισης της ελληνικής εκπαίδευσης από την τελμάτωση στην οποία είχε περιέλθει. Ο νόμος ήταν απόρροια όλων των προβληματισμών και των προσπαθειών ανθρώπων που νοιάζονταν πραγματικά για τη μόρφωση του λαού (Καραφύλλης, 2002: 62).

3.6. Οι αλλαγές στην ιδιωτική εκπαίδευση με τα Συντάγματα του 1911-1913

Στο Σύνταγμα του 1911 διατυπώθηκε η διάταξη που προέβλεπε ότι «επιτρέπεται εις ιδιώτας και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις Ιδιωτικών Εκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους» (Δημαράς, 1988, Τ.Β: 307). Το 1913 για μια ακόμη φορά, στα νομοσχέδια του Ι. Δ. Τσιριμώκου, επαναλαμβάνονται οι ρυθμίσεις του νόμου ΒΤΜΘ' του 1895. Ο συντάκτης τους, Δ. Γληνός, θα διατυπώσει ορισμένα κριτήρια για την ύπαρξη του. Στα νομοσχέδια αυτά ομολογούνταν και πάλι ότι μέχρι το 1913 η ιδιωτική εκπαίδευση δεν συνέβαλε ελάχιστα στη βελτίωση των εκπαιδευτικών πραγμάτων της χώρας, αντίθετα μάλιστα αποτέλεσε αφορμή συγχύσεων όσο αφορά τις ισχύουσες διατάξεις (Ανδρέου, 1986: 12). Οι κυριότερες από τις διατάξεις του νομοσχεδίου «Περί ιδιωτικών σχολείων της δημοτικής εκπαίδευσεως», είναι: πρώτον, ότι όλη η εργασία των σχολείων αυτών

τίθεται κάτω από τον έλεγχο των επιθεωρητών της δημοτικής εκπαίδευσης, και δεύτερον, ότι οι διδάσκαλοι των ιδιωτικών σχολείων υπόκεινται στις ίδιες ποινές στις οποίες υπόκεινται και οι δάσκαλοι του δημοσίου καθώς, όπως αναφέρεται στο νομοσχέδιο, απαγορεύεται να εργαστούν σε ιδιωτικό σχολείο όταν αντιμετωπίζουν κώλυμα διδασκαλίας με το δημόσιο. Επιπλέον, ρυθμίζονται οι ποινές που επιβάλλονται στους διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων καθώς και η τύχη των μαθητών και των σχολείων που έχουν διακόψει τη λειτουργία τους.

Στη συνέχεια του νομοσχεδίου αναφέρεται ότι η ιδιωτική εκπαίδευση μπορεί να αποβεί πολλαπλώς ωφέλιμη, πιο συγκεκριμένα γιατί με τα οικοτροφεία διευκολύνονται οι σπουδές των παιδιών, τα οποία για ποικίλους λόγους δεν μπορούν να φοιτήσουν. Κύριο όφελος της ιδιωτικής εκπαίδευσης είναι ότι μπορεί να χρησιμεύσει ποικιλοτρόπως με τα μέσα που κατέχει, αν διακατέχεται από ειλικρινείς και αφιλοκερδείς τάσεις, ως πρότυπο για την εκπαίδευση του κράτους, δίνοντας βαρύτητα στην τελειοποίηση των μέσων διδασκαλίας, στην τήρηση των όρων υγιεινής και στην βελτίωση των μεθόδων και των προγραμμάτων. Για να επιτευχθούν όμως αυτοί οι στόχοι θα πρέπει να υπάρχει ελευθερία κινήσεων σε σχέση με τον άμεσο έλεγχο του κράτους, γι' αυτό και δικαιολογείται η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Δίνεται, λοιπόν, διάταξη σύμφωνα με την οποία, μετά από αίτηση διευθυντή ιδιωτικού σχολείου και μετά από γνωμοδότηση του εκπαιδευτικού συμβούλου, μπορεί να επιτραπεί μερική παρέκκλιση από το πρόγραμμα. Γίνεται λοιπόν προσπάθεια να καλυφθούν ελλείψεις του παρελθόντος και να δημιουργηθεί μια δημοτική εκπαίδευση ανταποκρινόμενη στις απαιτήσεις του σύγχρονου Νεοελληνικού Πολιτισμού.

Σε άλλο κεφάλαιο του ίδιου νομοσχεδίου αναφέρεται ότι η ιδιωτική εκπαίδευση έχει λόγο ύπαρξης όταν συνεισφέρει τα ίδια αγαθά που προσφέρει και η δημοσία για τη μόρφωση του λαού. Όταν, όμως, αυτή καταντά η αρχή της καταστρατηγήσεως των ισχυόντων νόμων ή «ωχρά μίμησις» της δημοσίας εκπαίδευσης, τότε καλύτερο θα ήταν να μην υφίσταται (Μπουζάκης, 1994, Τ. Α: 573-574).

Το 1917 ψηφίστηκε ο νόμος 997, που τακτοποιούσε μια σειρά προβλημάτων των ιδιωτικών σχολείων αλλά δεν περιέλαβε τα ξένα σχολεία. Δεκατρία χρόνια μετά το νομοσχέδιο του Ι. Δ. Τσιριμώκου, το 1926, θα δημιουργηθεί η γενική επιθεώρηση ιδιωτικών σχολείων με σκοπό τη συστηματική εποπτεία των ιδιωτικών σχολείων σύμφωνα με το διάταγμα της 15-9-1926 (ΕτΚ, 303) και με το προεδρικό διάταγμα 25-10-1926 (ΕτΚ, 309). Το 1927 επαναδιατυπώνεται και στο Σύνταγμα της πρώτης Ελληνικής Δημοκρατίας (Αθήνα, 3 Ιουνίου 1927, άρθρο 23) η ίδια διάταξη μ' αυτή του Συ-

ντάγματος του 1911 (άρθρο 16) που αφορούσε την άδεια ίδρυσης ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων (Δημαράς, 1988, Τ.Β: 308).

Για την περίοδο που εξετάζεται, διαπιστώνεται ότι η ιδιωτική εκπαίδευση δεν αμφισβητείται, αλλά αντίθετα η ύπαρξή της κατοχυρώνεται σε όλα τα συνταγματικά κείμενα και στους νόμους για τα εκπαιδευτικά μας πράγματα. Σημαντικότερο πρόβλημα αναδεικνύεται αυτό της εποπτείας της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Μέσα από την αναδιάρθρωση του συστήματος της εποπτείας επιχειρείται να λυθούν λειτουργικά προβλήματα και «παρεκκλίσεις» που παρουσιάζονταν. Εντοπίζονται τα προβλήματα της λειτουργίας της, καθώς επίσης αναγνωρίζεται και ο κερδοσκοπικός της χαρακτήρας (Ανδρέου, 1997: 31).

3.7. Η ιδιωτική εκπαίδευση την χρονιά 1928 μέχρι το 1975

Το 1928 ψηφίζεται ο νόμος 3578 «Περί ιδιωτικών σχολείων» (ΕτΚ, 1117Α', 30-7-1928). Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου αυτού τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια υπάγονται στην εποπτεία του υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, που ασκείται μέσω των αρμόδιων επιθεωρητών και του σχολικού συμβούλου (άρθρο 1). Τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια «υφιστάμενα προ της 1^{ης} Μαΐου 1913 και διατελούντα υπό την διεύθυνση Σωματείων αλλοδαπών ή προσώπων μη κεκτημένην την ελληνικήν ιθαγένειαν» μπορούσαν να συνεχίσουν να λειτουργούν σύμφωνα, όμως, με τις διατάξεις των νόμων του κράτους (άρθρο 2). Δεν επιτρεπόταν να ιδρυθεί ιδιωτικό εκπαιδευτήριο στην περιφέρεια, που κατά τη γνώμη του αρμόδιου επιθεωρητή και του εκπαιδευτικού συμβουλίου, καλύπτονταν πλήρως οι εκπαιδευτικές ανάγκες από τα ήδη υπάρχοντα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια (άρθρο 5, §2). Ακόμη, κάθε ιδιωτικό εκπαιδευτήριο έπρεπε «να έχει διευθυντήν απολαβόντα των αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων του Έλληνος πολίτου, και έχοντα τα αυτά προσόντα τα οποία κέκτεινται και οι ισοβάθμων σχολείων». Η πρόσληψη του διευθυντή γίνεται μόνο από τον ιδιοκτήτη του εκπαιδευτηρίου και μετά από έγκριση του εκπαιδευτικού συμβουλίου (άρθρο 6) (Ανδρέου, 1986: 14).

Μεταρρυθμιστικές προσπάθειες έγιναν και κατά το έτος 1929, όπου επιχειρήθηκε η ίδρυση νέου τύπου Παρθεναγωγείων τα οποία θα ανταποκρίνονταν στις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας. Πιο αναλυτικά, οι εύπορες οικογένειες μπορούσαν να εκπαιδεύσουν τα κορίτσια που δεν επιθυμούν να ασχοληθούν με την άσκηση κάποιου βιοτεχνικού επαγγέλματος, σε σχολεία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Κύριο

μέλημά τους ήταν η απόκτηση κάποιας γενικής μόρφωσης ανώτερης του δημοτικού που θα είναι πληρέστερη και σύμφωνη με τον προορισμό της μορφωμένης Ελληνίδας μητέρας. Γι' αυτό το λόγο, θεωρήθηκε καταλληλότερος τύπος σχολείου γι' αυτά τα κορίτσια αυτός των ανώτερων Παρθεναγωγείων. Σ' αυτά, η φοίτηση θα ήταν τετραετής, από το πρόγραμμα θα έλειπε η διδασκαλία της αρχαίας γλώσσας, ενώ θα χαρακτηριζόταν από τον συνδυασμό μαθημάτων που να συγκροτούσαν τη γυναικεία φύση και τον προορισμό της γυναίκας ως μητέρας (Μπουζάκης, 1994, Τ.Α: 682,683,715).

Ένας ακόμη τύπος, πιο ατελής, ήταν αυτός των αστικών σχολείων θηλέων των Νέων Χωρών τα οποία βρέθηκαν μετά την απελευθέρωση με διάφορα ονόματα, όπως Ανώτερα Παρθεναγωγεία, αστικά σχολεία θηλέων. Σκοπός τους ήταν η προετοιμασία των κοριτσιών για τη φοίτηση τους στα διδασκαλία θηλέων και η απόκτηση κάποιας γυναικείας μόρφωσης. Όπως συνέβη, όμως, επιτράπηκε η ελεύθερη φοίτηση των θηλέων στα γυμνάσια αρρένων ενώ τα αστικά σχολεία θηλέων, λόγω της ατελούς λειτουργίας τους και της έλλειψης επαρκούς και κατάλληλου προσωπικού κινδύνευαν να κλείσουν. Ιδρύθηκαν, λοιπόν, τα τετραετή ανώτερα Παρθεναγωγεία παράλληλα προς τα γυμνάσια και τα επαγγελματικά σχολεία, με πρόγραμμα αυτοτελές και διαφορετικό του γυμνασίου, με σκοπό να παρέχουν ανώτερη μόρφωση στα κορίτσια εκείνα τα οποία δεν επιθυμούσαν να περιοριστούν στη μόρφωση του δημοτικού σχολείου και να επιδοθούν σε κάποιο βιοποριστικό επάγγελμα, ή να προετοιμαστούν για Πανεπιστημιακές σπουδές. Τα απολυτήρια των Ανώτερων Παρθεναγωγείων θα παρείχαν τα ίδια προσόντα με αυτά του γυμνασίου εκτός από την Πανεπιστημιακή φοίτηση. Οι απόφοιτες των σχολείων αυτών θα ήταν πιο ικανές και στην ελληνική και στη ξένη γλώσσα, καθώς και σε ειδικά μαθήματα, σε σύγκριση με τις απόφοιτες των κλασικών γυμνασίων. Τέλος, θα λάμβαναν και την οικοκυρική μόρφωση (Μπουζάκης, 1994, Τ.Α: 682-683).

Τομή στην κρατική παρέμβαση αποτελεί η ψήφιση του νόμου 4862 «Περί των σχολείων» που διευθετούσε τα ζητήματα των ξένων σχολείων. Στο άρθρο 1 ορίζεται ότι «ξένα σχολεία θεωρούνται τα ιδιωτικά σχολεία που ιδρύθηκαν είτε από μη Έλληνα πολίτη ή από νομικό πρόσωπο, σωματείο ή οργανισμό μη ελληνικό («ή μη εδρεύοντος εν Ελλάδι»). Επίσης, η χορήγηση άδειας για ίδρυση ξένου σχολείου γινόταν μόνο με νόμο (άρθρο 1 §3). Σύμφωνα με τις διατάξεις που έφεραν άμεσα αποτελέσματα απαγορεύεται η φοίτηση παιδιών και των δύο φύλων που έχουν ελληνική ιθαγένεια σε ξένα σχολεία στοιχειώδους εκπαίδευσης και σε νηπιαγωγεία

(άρθρο 2). Τα ξένα σχολεία υποχρεούνται να μην χρησιμοποιούν διδακτικά ή άλλα βιβλία, χάρτες κ.λπ. με περιεχόμενο ανακριβές και δυσμενές για το Ελληνικό Έθνος, το πολιτειακό καθεστώς και την επίσημη θρησκεία του κράτους. Επιπλέον, υποχρεούνται να διδάσκουν δάσκαλοι και καθηγητές με ελληνική ιθαγένεια, που έχουν τα νόμιμα προσόντα, το μάθημα των Νέων Ελληνικών στα δημοτικά σχολεία, των Νέων και Αρχαίων Ελληνικών στη μέση εκπαίδευση, τα μαθήματα της Ιστορίας και Γεωγραφίας από τα εγκεκριμένα διδακτικά βιβλία, κατά τις ώρες του επίσημου προγράμματος, στους μαθητές με ελληνική υπηκοότητα (άρθρο 3). Η εποπτεία των ξένων σχολείων ασκούνταν με τον ίδιο τρόπο όπως και η εποπτεία των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων. Τέλος, οι Έλληνες υπήκοοι μαθητές που εγγράφονταν στα ξένα δημοτικά δεν είχαν δικαίωμα να μετεγγραφούν σε δημόσια ή ιδιωτικά σχολεία, ούτε να προσέλθουν σε κατατακτήριες ή απολυτήριες εξετάσεις, ενώ οι τίτλοι σπουδών τους δεν είχαν καμία αξία (άρθρο 2).

Ο νόμος αυτός αποσκοπούσε στο να βάλει μια ουσιαστική τάξη στο χάος που επικρατούσε στα σχολεία αυτά, όπως άλλωστε ήταν και η κατεύθυνση της μεταρρύθμισης του 1929. Το 1933 ψηφίζεται ο νόμος 5754 για τα ιδιωτικά σχολεία που ρύθμιζε κατά κύριο λόγο τα εργασιακά προβλήματα των ιδιωτικών εκπαιδευτικών. Οι νόμοι που ρύθμιζαν όλα τα ζητήματα της ιδιωτικής εκπαίδευσης μέχρι το 1933 ήταν οι ακόλουθοι: Ν.Δ. 6-4-1933 (ΕτΚ, 88), Δ. 18-11-1929 (ΕτΚ, 414), Δ. 31-5-1933 (ΕτΚ, 88), Ν. 3578 (ΕτΚ 111/1928), Ν. 4862 (ΕτΚ, 2/1931), Ν. 5754 (ΕτΚ, 268/1933), Ν. 5018 (ΕτΚ, 169/1931), Ν. 5841 (ΕτΚ, 84/1932), Ν. 5564 (ΕτΚ, 225/1932). Το 1934, στην έκθεση πεπραγμένων του υπουργείου Παιδείας, σημειώνεται ότι «δια συστηματικού ελέγχου των ξένων και ιδιωτικών σχολείων υπό των κατά τόπους επιθεωρητών μέσης και δημοτικής εκπαίδευσης, ήρθη η άδεια παρά ξένων σχολείων, μη λειτουργούντων κατά τους σχετικούς νόμους και επιβλήθησαν εις είκοσι ιδιωτικά ξένα και ημέτερα, πρόστιμα ποικίλλοντα από πεντακοσίων ως επτακοσίων δραχμών». Ωστόσο, τα ποσοτικά δεδομένα, όσο αφορά τον αριθμό των ιδιωτικών, δε φαίνεται να επαληθεύουν την έκθεση του υπουργείου για την άρση των αδειών (Ανδρέου, 1997: 38-39).

Επί δικτατορίας Μεταξά, το 1937 δημοσιεύονται οι αναγκαστικοί νόμοι 818 και 1216 (ΕτΚ, 335, 25-10-1937) «Περί τροποποιήσεως και συμπληρώσεως του νόμου 3878 Περί ιδιωτικών σχολείων». Σύμφωνα με τον νόμο αυτό, ο υπουργός Θρησκευμάτων και Εθνικής Παιδείας μπορούσε να ανακαλέσει την άδεια ιδιωτικού εκπαιδευτηρίου σύμφωνα με την κρίση του (άρθρο 1). Οι διευθυντές των ιδιωτικών

γυμνασίων διορίζονται μετά από πρόταση του εποπτικού συμβουλίου εκπαίδευσης και μετά από σχετική πράξη του υπουργού. Στη μέση εκπαίδευση μπορούν να διδάσκουν μόνο πτυχιούχοι αδιόριστοι καθηγητές (άρθρο 2). Από το σχολικό έτος 1937-38 κανένα σχολείο Αρμενόπαιδων δεν λειτούργησε εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις (άρθρο 3). Με βάση τον νόμο, το πρόγραμμα των ιδιωτικών έπρεπε να συμβαδίζει ρητά με αυτό των δημοσίων ενώ και στα ιδιωτικά εισάγεται η οργάνωση της ΕΟΝ (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 142). Το 1940 δημοσιεύτηκε ο αναγκαστικός νόμος 2545 που ρύθμιζε τα πλαίσια της ιδιωτικής εκπαίδευσης και που για τα δεδομένα της εποχής μπορεί να χαρακτηριστεί επαρκής. Συγκεκριμένα, ορίζεται πως τα ιδιωτικά σχολεία είναι αντίστοιχα προς τα δημόσια σχολεία στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης, τα οποία ιδρύονταν και συντηρούνταν από φυσικά ή νομικά πρόσωπα (άρθρο 1). Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν τέτοια οργάνωση όπως και τα αντίστοιχα δημόσια και ακολουθούν το εκάστοτε ισχύον ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα. Παρέκκλιση από το ισχύον πρόγραμμα επιτρέπεται μόνο με τη χορήγηση ειδικής άδειας ύστερα από υπουργική απόφαση και μετά από σύμφωνη γνώμη του ΑΣΕ (άρθρο 6, §1). Σε άλλο άρθρο του νόμου αυτού αναφέρεται ότι ιδιωτικά δημοτικά σχολεία και σχολεία μέσης εκπαίδευσης μπορούσαν να ιδρύσουν μόνο όσοι είχαν τα προσόντα να διοριστούν, αντίστοιχα, ως δάσκαλοι και ως καθηγητές στη δημόσια εκπαίδευση (άρθρο 10, §1). Τέλος, καθιερώνεται η μονιμότητα των ιδιωτικών εκπαιδευτικών και οι λόγοι απόλυσής τους ήταν ίδιοι με αυτούς που ίσχυαν για τους εκπαιδευτικούς της δημόσιας εκπαίδευσης (άρθρο 31). Ο αναγκαστικός νόμος 2545/40 τροποποιήθηκε με νεώτερα νομοθετήματα (Ν. 881/43, Ν.Δ. 3043/1954, Α.Ν. 516/48, Ν.Δ. 1461/1942) από τα οποία ο Ν. 881/43 καθόριζε τον χαρακτήρα της ιδιωτικής εκπαίδευσης κατά τρόπο θετικό και αναγνώριζε το έργο των ιδιωτικών εκπαιδευτικών «ως λειτούργημα» (άρθρο 1, §1-2) (Ανδρέου, 1997: 40).

Μετά από πολλές αντιπαραθέσεις σε κοινοβουλευτικές επιτροπές, ιδίως κατά την περίοδο 1946-1949, για το θέμα της προηγούμενης άδειας ίδρυσης ιδιωτικών σχολείων στοιχειώδους και μέσης εκπαίδευσης, η Βουλή των Ελλήνων το 1952 ψήφισε το άρθρο 16 εδ. ε' του Συντάγματος του 1952, διάταξη με την οποία ορίζεται ότι «Επιτρέπεται, κατόπιν αδείας της αρχής, εις ιδιώτας μη εστερημένους των πολιτικών δικαιωμάτων και εις νομικά προσώπα, η ίδρυσις εκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους». Με την εν λόγω διάταξη διαπιστώνεται ότι το Σύνταγμα του 1952 δεν περιορίζει τις βαθμίδες της ιδιωτικής

εκπαίδευσης, σε όλη της την έκταση. Επιπλέον, η διάταξη αυτή είναι ίδια με αυτήν που είχε διατυπωθεί στα Συντάγματα του 1911 και 1927 (Πουλής, 2001: 210).

Το έτος 1958 ιδρύεται επιτροπή Παιδείας καθώς, επίσης, παίρνονται σημαντικές αποφάσεις για θέματα της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, αναγνωρίζεται η ύπαρξη της ιδιωτικής εκπαίδευσης και δεν υπάρχει πλέον ζήτημα κατάργησης ή περιορισμού της. Η άποψη της επιτροπής πάνω σ' αυτό το θέμα είναι ότι τα ιδιωτικά σχολεία πρέπει να παραμείνουν και στο μέλλον και καθήκον για τη διατήρηση τους έχει η Πολιτεία που πρέπει να μεριμνήσει για την καλύτερη εκπλήρωση της εκπαιδευτικής τους αποστολής. Οι προϋποθέσεις για την ίδρυση ιδιωτικών σχολείων αυξάνονται με τέτοιο τρόπο ώστε να ικανοποιούνται πλήρως οι όροι υγιεινής και σύγχρονης παιδαγωγικής. Οι απαιτήσεις του νόμου πρέπει να είναι αυστηρότερες για τον δεύτερο κύκλο γυμνασιακών σπουδών γιατί επιβάλλεται να ανυψωθεί το μορφωτικό επίπεδο των φοιτητών στα σχολεία του κύκλου αυτού. Ο περιορισμός που ίσχυε για την ίδρυση περισσότερων του ενός σχολείων μέσα στην πόλη από ένα φυσικό πρόσωπο, επεκτείνεται και σε νομικά πρόσωπα γιατί η συγκέντρωση των ιδιωτικών σχολείων στα χέρια λίγων ατόμων θα ανέκοπτε τη δραστηριότητα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και, λόγω έλλειψης ανταγωνισμού, θα κατέληγε σε πτώση της μορφωτικής στάθμης, με αποτέλεσμα να ζημιωθεί η αγωγή των μαθητών.

Ακόμη, ενδείκνυται η ίση μεταχείριση των μαθητών των ιδιωτικών σχολείων με αυτούς των δημοσίων. Για το λόγο αυτό, οι μαθητές του δεύτερου κύκλου των ιδιωτικών σχολείων μέσης εκπαίδευσης θα είναι σκόπιμο να υφίστανται τις εισαγωγικές και απολυτήριες εξετάσεις τους ενώπιον συλλόγου καθηγητών δημοσίου γυμνασίου (Ανδρέου, 1997: 44).

Η επιτροπή Παιδείας διατύπωσε την άποψη ότι όσοι υπηρετούν στα ιδιωτικά σχολεία πρέπει να έχουν το αίσθημα επαγγελματικής ασφάλειας, ώστε να μπορούν να αφιερωθούν στο έργο τους και να μην υπόκεινται σε πιέσεις. Επιπλέον, τα ιδιωτικά σχολεία πρέπει να προσλαμβάνουν το προσωπικό τους από διδασκάλους αφοσιωμένους στην ιδιωτική εκπαίδευση. Επιπρόσθετα, ενδείκνυται να καταρτισθεί επετηρίδα εκπαιδευτικών οι οποίοι θέλουν να εργαστούν στην ιδιωτική εκπαίδευση και πως οι ιδιοκτήτες ιδιωτικών σχολείων θα έχουν ελευθερία επιλογής του προσωπικού τους μέσα από τους εγγεγραμμένους σ' αυτή. Κάθε πρόσληψη εκπαιδευτικού στα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια πρέπει, βάσει νόμου, να θεωρείται υποχρεωτική για τρία έτη. Τέλος, αναφέρεται πως στους δασκάλους και καθηγητές των ιδιωτικών σχολείων πρέπει να

καταβάλλονται τουλάχιστον οι ίδιες αποδοχές μ' αυτές των δημοσίων εκπαιδευτικών (Ανδρέου, 1997: 45). Με την ψήφιση του νόμου 3855/58, οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί προβάλλουν το αίτημα της ψήφισης «οργανικού νόμου περί ιδιωτικών σχολείων», που πρέπει να παρέχει τέτοιες διατάξεις ώστε να λυτρώσει οριστικά τους ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς από την επέμβαση των επιχειρηματιών στο παιδαγωγικό τους έργο. Με την ψήφιση του νόμου, ο τότε υπουργός Παιδείας Γ. Βογιατζής δηλώνει στο Κοινοβούλιο την πρόθεση να καταρτιστεί και να ψηφιστεί ο νόμος «Περί Ιδιωτικών Σχολείων».

Οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί ζητούν, ο οργανικός νόμος να περιέχει διάταξη που θα επιτρέπει τη δημιουργία νέων τύπων σχολείων, που θα ιδρύσει το κράτος και να προβλέπει την παροχή ισοτιμίας προς τα δημόσια και ιδιωτικά σχολεία. Ακόμη ζητούν να δοθεί στον σύλλογο των καθηγητών και δημοδιδασκάλων κάθε ιδιωτικού σχολείου η θέση που τους αρμόζει μέσα στο σχολείο ώστε να έχουν την αποκλειστική ευθύνη όσον αφορά το πώς επιτελείται το έργο της αγωγής και της μόρφωσης των μαθητών τους. Κι' αυτό γιατί η διατήρηση της μέχρι τότε κατάστασης και νοοτροπίας, δηλαδή η υπεροχή του ιδιοκτήτη έναντι του προσωπικού του σχολείου, εγκυμονεί τεράστιους κινδύνους για την αγωγή των μαθητών του ιδιωτικού σχολείου. Επίσης, να εξασφαλίζει τη λήψη επαρκών διασφαλιστικών μέτρων ηθικής και επαγγελματικής υφής των ιδιωτικών εκπαιδευτικών και να θεωρηθούν οι λειτουργοί της ιδιωτικής εκπαίδευσης ηθικά και υλικά ισότιμοι προς τους συναδέλφους τους, του δημοσίου, ώστε να τους δίνεται το δικαίωμα μετεξέτασης στη δημόσια εκπαίδευση και να τους αναγνωρίζονται τα έτη υπηρεσίας. Τέλος, να καθιερωθεί πρωτίστως η επετηρίδα ως μέσο διασφάλισης των ιδιωτικών εκπαιδευτικών λειτουργών και να καθιερωθεί ο θεσμός του αιρετού εκπαιδευτικού συμβούλου στο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Συμβούλιο. Οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί υποστήριζαν ότι ο νόμος που θα ψηφιστεί πρέπει να είναι νόμος εφαρμόσιμος, και εφαρμόσιμος σημαίνει ότι πέρα από τη διοικητική ευθύνη πρέπει να υπάρχει και ποινική (Ανδρέου, 1997: 46).

Στο νομοσχέδιο που θα καταρτιστεί το 1959, αναφέρεται ότι τα ιδιωτικά σχολεία δεν θεωρούνται από το κράτος επιχειρήσεις της μορφής εμπορικών ή βιοτεχνικών επιχειρήσεων αλλά σχολικοί οργανισμοί που αποσκοπούν στην ηθική και πνευματική ανάπτυξη της κοινωνίας. Οι υπηρετούντες στα ιδιωτικά σχολεία εκπαιδευτικοί προσφέρουν υπηρεσίες όμοιες με αυτές των εκπαιδευτικών των δημοσίων σχολείων και θεωρούνται κι αυτοί λειτουργοί. Το νομοσχέδιο αυτό, αλλά και αυτά που θα ακολουθήσουν ως το 1962 δε θα φτάσουν στο Κοινοβούλιο για συζή-

τηση και ψήφιση (Πουλής, 2001: 211). Εξαίρεση αποτελεί το νομοθετικό διάταγμα υπ' αριθ. 3971/1959 «Περί τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, οργάνωσης της μέσης εκπαίδευσης και διοικήσεως της Παιδείας», όπου ορίζεται ότι μπορεί να χορηγηθεί, με απόφαση του υπουργού Παιδείας, άδεια ιδρύσεως ή λειτουργίας επαγγελματικών εκπαιδευτηρίων σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όμοια με τα δημόσια ή άλλης ειδικότητας και βαθμίδος επαγγελματικών σχολών. Οι όροι ιδρύσεως, οργάνωσης και λειτουργίας αυτών, ο χρόνος σπουδών, το πρόγραμμα και οι προϋποθέσεις ισοτιμίας τους με τις δημόσιες επαγγελματικές σχολές καθορίζονται από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση (άρθρο 16, §4) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Β: 123). Επιπλέον, οι ιδιωτικές σχολές επαγγελματικής εκπαίδευσης και οι ξένες σχολές, καταβάλλουν τέλη άδειας, ίδρυσης και λειτουργίας καθώς και ανανέωσης αυτής στα ισχύοντα ιδιωτικά σχολεία μέσης εκπαίδευσης (άρθρο 26) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Β: 128). Ακόμη, ορίζεται πως άδειες ιδρύσεως και λειτουργίας ιδιωτικών εμπορικών σχολών οι οποίες έχουν χορηγηθεί μέχρι την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου, μετατρέπονται με αίτηση των ενδιαφερομένων, σε γυμνάσια οικονομικής κατεύθυνσης ή ξένες σχολές, για να τεθούν σε λειτουργία από την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου (άρθρο 28, §3) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Β: 129). Τέλος, όσον αφορά την εποπτεία και την επιθεώρηση των ιδιωτικών τεχνικών και λοιπών επαγγελματικών σχολών που υπάγονται στο υπουργείο Παιδείας, συνίσταται μια θέση γενικού επιθεωρητή μέσης εκπαίδευσης. Τα καθήκοντα του γενικού επιθεωρητή τεχνικής εκπαίδευσης, όπως και του γενικού επιθεωρητή επαγγελματικής εκπαίδευσης, καθορίζονται με Βασιλικό Διάταγμα μετά από πρόταση του υπουργού Παιδείας (άρθρο 33, §7) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Β: 132).

Με την άνοδο της Ένωσης Κέντρου (1963-65) στην κυβέρνηση, οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί ξαναθέτουν το αίτημα της σύνταξης και ψήφισης νόμου για την ιδιωτική εκπαίδευση. Από τα ελάχιστα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση της Ένωσης Κέντρου για την ιδιωτική εκπαίδευση ήταν η διατήρηση των εισαγωγικών εξετάσεων για τους απόφοιτους των ιδιωτικών δημοτικών σχολείων. Παρ' όλες τις διακηρύξεις για επίλυση των προβλημάτων στην ιδιωτική εκπαίδευση, κανένα νομοθέτημα δε συντάχθηκε, αν και λειτούργησε σχετική επιτροπή στο υπουργείο Παιδείας. Η διστακτικότητα του υπουργείου Παιδείας, απόλυτα εναρμονισμένη με τη δειλή δράση συνολικά της κυβέρνησης, αλλά και η έλλειψη συνοχής στο συνασπισμό της Ένωσης Κέντρου, με έκδηλο τον συντηρητισμό σε ένα μεγάλο μέρος των ομάδων που την

αποτελούσαν, μπορεί γενικά να εξηγήσει και την περίπτωση της μη επίλυσης των προβλημάτων της ιδιωτικής εκπαίδευσης (Ανδρέου, 1997: 46).

Στο Σύνταγμα της Ελλάδας (Αθήνα, 15 Νοέμβριου 1968), στο άρθρο 17 αναφέρονται τα εξής: «Επιτρέπεται, κατόπιν αδείας της αρχής, εις ιδιώτας μη εστερημένους των πολιτικών δικαιωμάτων και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις εκπαιδευτηρίων, λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους». Οι ιδρυτές των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων και οι δάσκαλοί τους, θα πρέπει να αποκτήσουν τα απαιτούμενα ηθικά και λοιπά προσόντα, αντίστοιχα με αυτά των δημοσίων εκπαιδευτικών, όπως ορίζει ο νόμος (Δημαράς, 1988, Τ.Β: 311).

Το επόμενο νομοθέτημα ήταν ο νόμος 651/1970 που καθιερώνει τη μονιμότητα των ιδιωτικών εκπαιδευτικών μέσα από την αυτοδίκαια ανανέωση των «τριετιών» του νόμου 3855/58. Την ίδια περίοδο ένας μεγάλος αριθμός ιδιωτικών σχολείων γίνονται ισότιμα (Ανδρέου, 1997: 47). Το 1971 συγκροτείται επιτροπή Παιδείας που είχε κύριο αντικείμενο απασχόλησης την ιδιωτική εκπαίδευση στο σύνολο της (ιδιωτικά σχολεία, τεχνικές σχολές κ.λπ.). Στις εισηγήσεις που κατατέθηκαν προτείνεται πως τα σχολεία της ιδιωτικής εκπαίδευσης πρέπει να χαρακτηρίζονται, ως προς τη νομική μορφή τους και ως προς το πνεύμα λειτουργίας τους, ως εκπαιδευτήρια που υπηρετούν τους γενικούς σκοπούς της αγωγής των Ελλήνων μαθητών και όχι ως οικονομικές επιχειρήσεις του τύπου των εμπορικών και επαγγελματικών επιχειρήσεων, όπως ακριβώς δηλαδή τα δημόσια σχολεία. Τα ιδιωτικά σχολεία θα έχουν ίδια οργάνωση και ίδιο πρόγραμμα σπουδών. Παρεκκλίσεις στα προγράμματα σπουδών επιτρέπονται μόνο κατόπιν ειδικής έγκρισης του υπουργείου Παιδείας. Ακόμη, επιβάλλεται η ανασύνταξη και ο εκσυγχρονισμός στη νομοθεσία περί ιδιωτικής εκπαίδευσης. Τέλος, το εκπαιδευτικό προσωπικό των ιδιωτικών σχολείων πρέπει να έχει τέτοια βαθμολογική και μισθολογική εξέλιξη και ασφάλεια θέσης, όπως και στα δημόσια εκπαιδευτήρια, έναντι αδικαιολόγητων απολύσεων ή επεμβάσεων των ιδιοκτητών στο εκπαιδευτικό έργο. Το προσωπικό αυτό πρέπει να επιθεωρείται, καθοδηγείται, εποπτεύεται και ελέγχεται όπως και οι δημόσιοι εκπαιδευτικοί. Η εποπτεία των αρμόδιων κρατικών οργάνων προς την ιδιωτική εκπαίδευση πρέπει να είναι ανελλιπή.

Από τις εισηγήσεις, αναγνωρίζεται ότι η ιδιωτική εκπαίδευση απαλλάσσει το κράτος από αξιόλογο ποσοστό δαπανών και φροντίδων για την εκπαίδευση, ανακουφίζει αντίστοιχα τον δημόσιο προϋπολογισμό και υποβοηθά μ' αυτό τον τρόπο στην οργάνωση της δημόσιας εκπαίδευσης. Γι' αυτούς τους λόγους, η ιδιωτική εκπαί-

δευση πρέπει να αναγνωρίζεται ως χρήσιμη κοινωνική λειτουργία και να ενισχύεται από το κράτος, με τον όρο της άρτιας οργάνωσης και λειτουργίας της, υπό τον άμεσο έλεγχο και την εποπτεία των αρμόδιων κρατικών αρχών (Κάτσικας & Θεριανός, 2004: 87).

Σε διακηρυκτικό επίπεδο, από το 1958 ως το 1975, όταν ψηφίστηκε το Σύνταγμα, διαμορφώνονται μια σειρά από προτάσεις και κυριαρχεί μια αντίληψη για την ιδιωτική εκπαίδευση που τη θεωρεί θεσμό δοκιμασμένο και καθιερωμένο στον πνευματικό χώρο των δυτικών δημοκρατιών. Θεωρείται δε αναγκαία, μέσα στις περιορισμένες δυνατότητες της σημερινής κρατικής δραστηριότητας. Η πραγματικότητα, όμως, είναι ότι υπάρχει σαν οργάνωση συνταγματικώς κατοχυρωμένη και πολιτειακώς καθιερωμένη. Επιπλέον, αναγνωρίζεται ότι απαλλάσσει το κράτος από αξιόλογο ποσοστό δαπανών και φροντίδων για την εκπαίδευση. Οι προτάσεις που διαμορφώθηκαν μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- i. να θεωρηθεί η ιδιωτική εκπαίδευση μέρος του κρατικού μηχανισμού.
- ii. να περιφρουρηθεί ο εκπαιδευτικός χαρακτήρας των ιδιωτικών σχολείων.
- iii. να εποπτεύονται αυτά από τα εποπτικά όργανα του υπουργείου Παιδείας.
- iv. να διασφαλιστεί το έργο και η εργασία των ιδιωτικών εκπαιδευτικών.
- v. να αντιμετωπίζονται οι μαθητές των ιδιωτικών σχολείων ισότιμα με τους μαθητές των δημοσίων.

Οι αντιλήψεις αυτές θα βρουν την πρώτη νομοθετική τους έκφραση στο Σύνταγμα του 1975. Στη διαμόρφωση του Συντάγματος αυτού συνέβαλε και το Σύνταγμα του 1952, στο οποίο περιλαμβανόταν διάταξη σύμφωνα με την οποία επιτρεπόταν σε ιδιώτες που κατείχαν τα πολιτικά τους δικαιώματα και σε νομικά πρόσωπα, η ίδρυση εκπαιδευτηρίων που να λειτουργούν σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους του κράτους. Η διάταξη αυτή είναι ίδια με αυτή που είχε διατυπωθεί στα Συντάγματα του 1911 και 1927. Η διάταξη του ισχύοντος Συντάγματος διαφοροποιείται από τις προηγούμενες διατάξεις. Το κυβερνητικό σχέδιο Συντάγματος προέβλεπε ότι: «Επιτρέπεται κατόπιν αδείας της αρχής εις ιδιώτας μη εστερημένους των πολιτικών δικαιωμάτων και εις νομικά πρόσωπα η ίδρυσις εκπαιδευτηρίων λειτουργούντων κατά το Σύνταγμα και τους νόμους του Κράτους (...) Η σύστασις ανωτάτων σχολών υπό ιδιωτών απαγορεύεται». Στη σχετική συζήτηση για το άρθρο 16 κατατίθενται διάφορες τροπολογίες.

Σε συνδυασμό με τη βασική θέση του άρθρου 16 του Συντάγματος ότι «η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους», τα «σχολεία μη ανήκοντα εις το

Κράτος» θεωρούνται προσωρινή ανοχή, που επιβάλλονταν από τη συγκεκριμένη οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα (Ανδρέου, 1997: 49).

3.8. Η επαναδιαμόρφωση της ιδιωτικής εκπαίδευσης με τον νόμο του 1976

Ο νόμος 309 για τη γενική εκπαίδευση που θα ψηφιστεί το 1976 και ο νόμος 576 για την τεχνικό - επαγγελματική εκπαίδευση που θα ψηφιστεί το 1977, οι δύο δηλαδή κύριοι μεταρρυθμιστικοί νόμοι της περιόδου 1974-1981, διαμορφώνουν τη δομή των σχολικών βαθμίδων στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τον ν. 309 «Περί οργανώσεως και διοικήσεως της γενικής εκπαίδευσης» ορίζεται ότι η γενική εκπαίδευση, δημόσια και ιδιωτική, παρέχεται στα νηπιαγωγεία, δημοτικά σχολεία, Γυμνάσια και Λύκεια (άρθρο 1, §1). Οι διατάξεις του παρόντος νόμου αναφέρονται ειδικότερα στην ιδιωτική εκπαίδευση, δημοτική και μέση, στο προσωπικό αυτής καθώς και στο προσωπικό των σχολείων της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας. Επιπλέον, λήφθηκαν μέτρα για την πρόσληψη των ιδιωτικών εκπαιδευτικών, τα καθήκοντα του διευθυντή και των αρμόδιων γνωμοδοτικών συμβουλίων, για την ίδρυση ιδιωτικού σχολείου ή την προσθήκη τάξεων (Μπουζάκης, 1986: 113).

3.9. Ο νόμος 682/1977 σχετικά με την ιδιωτική εκπαίδευση

Στην ιδιωτική εκπαίδευση η σχολική εργασία, τα προγράμματα, τα βιβλία, οι εξετάσεις και άλλα θέματα ρυθμίστηκαν και οργανώθηκαν, όπως και στη δημόσια εκπαίδευση, με τον Ν. 682/1977 «Περί ιδιωτικών Σχολείων Γενικής Εκπαιδύσεως και Σχολικών Οικοτροφείων» και τα διατάγματα και τις υπουργικές αποφάσεις που εκδόθηκαν με βάση αυτόν, και αποτέλεσαν τομή (Ευαγγελόπουλος, 1984: 46).

Πιο συγκεκριμένα, ο νόμος αυτός που έπρεπε να εκδοθεί, σύμφωνα με το Σύνταγμα, κατατέθηκε στο Κοινοβούλιο τον Αύγουστο του 1977. Οι βασικές αρχές του νόμου είναι οι ακόλουθες: Καθορίστηκαν τα πλαίσια «μέσα στα οποία η Πολιτεία θα ασκεί εποπτεία στα ιδιωτικά σχολεία» και προσδιορισμός της «υπηρεσιακής κατάστασης του διδακτικού προσωπικού». Αναγνωρίστηκε ότι «η κείμενη νομοθεσία επιβάλλεται από πολλά χρόνια, όπως τα ιδιωτικά σχολεία ακολουθούν τους κανόνες λειτουργίας των δημοσίων». Ωστόσο, αναγνωρίζεται ότι «υπάρχουν ορισμένα ειδικά θέματα που έχουν ανάγκη ιδιαίτερης νομοθετικής ρυθμίσεως». Με βάση τη συγκεκριμένη πραγματικότητα στην ιδιωτική εκπαίδευση, ο νομοθέτης θέλει «ένα σαφές νομοθετικό καθεστώς, ώστε να διαγράφονται με ακρίβεια οι υποχρεώσεις και

τα δικαιώματα των παραγόντων της ιδιωτικής εκπαίδευσως». Θέλει επίσης να ρυθμίσει τις σχέσεις μεταξύ των παραγόντων αυτών και να καθορίσει το περιεχόμενο της εποπτείας που πρέπει να ασκεί η καλή λειτουργία τους, προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Αναγνωρίζεται ότι «τα ιδιωτικά σχολεία είναι όμοια προς τα δημόσια και δίνεται η δυνατότητα ιδρύσεως πειραματικών ιδιωτικών σχολείων, με σκοπό την πειραματική εφαρμογή προγραμμάτων και νέων μεθόδων διδασκαλίας».

Από αυτές τις αρχές και κατευθύνσεις διαπιστώνεται ότι το νομοθέτημα αυτό στηρίζεται στις αντιλήψεις που διαμορφώθηκαν την προηγούμενη εικοσαετία (1957-77) και έρχεται να τις μορφοποιήσει νομοθετικά (Ανδρέου, 1997: 49). Ειδικότερα, όσο αφορά τα άρθρα του ν. 682/77 αναφέρεται ότι ιδιωτικά σχολεία γενικής εκπαίδευσης είναι τα αντίστοιχα προς τα δημόσια σχολεία γενικής δημοτικής ή μέσης εκπαίδευσης, τα οποία δεν ανήκουν στο κράτος αλλά ιδρύονται και συντηρούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, όπως αυτά ορίζονται στον παρόντα νόμο. Τα ιδιωτικά σχολεία υπάγονταν στην αρμοδιότητα του υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων που ασκούσε την εποπτεία με τα περιφερειακά εποπτικά όργανα (άρθρο 2). (ΦΕΚ 244, τ.1, 1-9-1997) Επιπλέον, είχαν την ίδια οργάνωση με τα αντίστοιχα δημόσια και ακολουθούσαν το ισχύον με αυτά ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα (άρθρο 4). Η άδεια ίδρυσης χορηγούνταν σε Έλληνες πολίτες που είχαν «ήθος προς καλλιέργειαν της ελληνικής παιδείας», δεν είχαν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα, δεν είχαν καταδικαστεί, δεν είχαν απολυθεί από δημόσια θέση ή θέση ιδιωτικού εκπαιδευτικού και είχαν συμπληρώσει το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας τους. Επίσης, επιτρεπόταν η ίδρυση ιδιωτικού σχολείου από νομικά πρόσωπα, εφόσον η πλειοψηφία της διοίκησης και του κεφαλαίου ανήκαν σε Έλληνες πολίτες (άρθρο 6). Στο άρθρο 16 αναγράφεται, μεταξύ άλλων, ότι η μετεγγραφή μαθητών δημοτικών σχολείων και γυμνασίων από ιδιωτικό σχολείο σε δημόσιο ενεργείται χωρίς εξετάσεις.

Το διδακτικό προσωπικό τους έπρεπε να έχει τα ίδια προσόντα με το διδακτικό προσωπικό των δημοσίων σχολείων και επιτρεπόταν η πρόσληψη διδασκαλισσών σε θέσεις νηπιαγωγών, εφόσον δεν υπήρχαν νηπιαγωγοί για πρόσληψη. Η ηλικία των εκπαιδευτικών που προσλαμβάνονταν δεν θα έπρεπε να είναι πάνω των εβδομήντα (άρθρο 24). Ο διορισμός του διευθυντή γινόταν κάθε έτος με απόφαση του οικείου επιθεωρητή μετά από πρόταση του ιδιοκτήτη (άρθρο 25). Το διδακτικό προσωπικό επιλέγεται από τους ιδιοκτήτες των σχολείων, από τους εγγεγραμμένους στον πίνακα της επετηρίδας ιδιωτικών εκπαιδευτικών «ως και εξ' υπαλλήλων του δημο-

σίου ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου» και διορίζονται από τον οικείο επιθεωρητή μετά από πρόταση του ιδιοκτήτη του σχολείου (άρθρο 29). Οι διδάσκοντες τελούν με τα σχολεία σχέση εργασίας ορισμένου ή αορίστου χρόνου. (ΦΕΚ 244, αρ. 33) Η σχέση αυτή μεταξύ του ιδιοκτήτη και του ιδιωτικού εκπαιδευτικού λύεται δια θανάτου, με αποδοχή παραίτησης ή απόλυσης, μετά από πράξη του οικείου επιθεωρητή. (ΦΕΚ 112, αρ. 33)

Ας σημειωθεί ότι η άδεια ίδρυσης ιδιωτικού σχολείου είναι μεταβιβάσιμη, ύστερα από έγκριση του υπουργού Παιδείας, και υπό τον όρο ότι ουδεμία απόλυση προσωπικού θα επιτραπεί. Ένα άλλο σημείο, το οποίο πρέπει να επισημανθεί είναι ότι η έκδοση άδειας λειτουργίας είναι νόμιμη και υποχρεωτική ενέργεια της Διοίκησης, υπό την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται η καταλληλότητα του διδακτηρίου και οι όροι υγιεινής αυτού, καθώς και όλες οι διατυπώσεις που προβλέπονται από τις σχετικές νομοθετικές ή κανονιστικές πράξεις της Διοίκησης. Από την προηγηθείσα ανάλυση των σχετικών διατάξεων για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ενός ιδιωτικού σχολείου, προκύπτει ότι η άδεια ως ατομική διοικητική πράξη είναι υποχρεωτική, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση να πληρούνται οι όροι που ορίζονται από τον κοινό νομοθέτη (Πουλής, 2001: 215).

Ας σημειωθεί ότι για την ίδρυση του ιδιωτικού σχολείου, εκτός από τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του, ο οποίος υπόκειται στην έγκριση της αρμόδιας Διεύθυνσης Εκπαίδευσης, απαραίτητη προϋπόθεση είναι και η αναγραφή «ιδίας επωνυμίας», δηλαδή το είδος του σχολείου και το ονοματεπώνυμο του ιδιοκτήτη ή, όταν πρόκειται για νομικό πρόσωπο, την επωνυμία του. Εκτός από την «ιδίαν επωνυμίαν», το ιδιωτικό σχολείο επιτρέπεται να φέρει και «ιδίαν προσωνυμίαν», ύστερα από σχετική άδεια του υπουργείου Παιδείας. Η προσωνυμία πρέπει να είναι στην ελληνική γλώσσα και να μη προκαλεί σύγχυση με άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς (Πουλής, 2001: 216).

Όσον αφορά τον εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του ιδιωτικού σχολείου, πρέπει να σημειωθεί ότι αυτός αναφέρεται στην οργάνωση και λειτουργία του σχολείου, στους όρους με τους οποίους γίνονται δεκτοί οι μαθητές, στις οικονομικές και λοιπές υποχρεώσεις των γονέων και κηδεμόνων των μαθητών. Αντίγραφο του ανωτέρω κανονισμού, που παραλαμβάνει με υπογραφή ο κηδεμόνας του μαθητή, αποτελεί δήλωση αποδοχής του.

Από την πλευρά του ιδιοκτήτη του ιδιωτικού σχολείου, σημειώνεται ότι έχει υποχρέωση να τηρεί τους κανόνες καλής λειτουργίας του σχολείου, σύμφωνα με τις

απαιτήσεις του νόμου. Κάθε πράξη ή παράλειψη που διαπιστώνεται και η οποία δυσχεραίνει την ομαλή λειτουργία του, ο ιδιοκτήτης του φέρει ακέραια ευθύνη. Σε περίπτωση που οι παραβάσεις ή παραλείψεις προέρχονται από τον διευθυντή του σχολείου ή το διδακτικό προσωπικό, ο ιδιοκτήτης πρέπει να υποδεικνύει στους υπεύθυνους συμμόρφωση προς τα καθήκοντα τους, και όταν αυτοί δεν συμμορφώνονται, να τους αναφέρει στον αρμόδιο προϊστάμενο της αρμόδιας διεύθυνσης εκπαίδευσης.

Ένα άλλο θέμα, το οποίο πρέπει να επισημανθεί, είναι τα σχολικά οικοτροφεία, των οποίων η λειτουργία ρυθμίζεται από τις διατάξεις των άρθρων 20-23 του ίδιου νόμου. Το σχολικό οικοτροφείο είναι ιδιαίτερος χώρος, στον οποίο στεγάζονται οι μαθητές που φοιτούν στο σχολείο αυτό. Για τα σχολικά οικοτροφεία απαιτείται, επίσης, άδεια ίδρυσης και λειτουργίας. Την εποπτεία και τον έλεγχό τους ασκεί ο υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ως εποπτεύων και τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια δια των αρμοδίων οργάνων του, δηλαδή των Προϊσταμένων Διευθύνσεων πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Πουλής, 2001: 217).

Με τον ίδιο νόμο ρυθμίστηκαν και θέματα της ιδιωτικής τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Σύμφωνα μ' αυτόν, δεν επιτρέπεται η ίδρυση κάθε φύσεως και βαθμίδων ιδιωτικών τεχνικών και επαγγελματικών σχολών, ενώ επιτρέπεται η μετατροπή των λειτουργούντων ιδιωτικών σχολικών μονάδων τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης που έχουν συσταθεί με βάση τον παρόντα νόμο, τα οποία ορίζονται με Προεδρικά διατάγματα που εκδίδονται με πρόταση του υπουργού ΕΠΘ εντός προθεσμίας τριών μηνών από την ισχύ του παρόντος νόμου (άρθρο 49, §9). Στους μαθητές και σπουδαστές των σχολείων αυτών μπορεί να χορηγηθεί ετήσια οικονομική ενίσχυση (άρθρο 54) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Β: 435,438).

Τόσο η συνταγματική διάταξη όσο και ο νόμος 682/77, αποτέλεσαν σημαντική τομή για τα θέματα της εκπαίδευσης. Το γεγονός ότι η ιδιωτική εκπαίδευση νοείται ως σχολεία «μη ανήκοντα εις το κράτος», η ρύθμιση μιας σειράς θεμάτων των ιδιωτικών σχολείων, σύμφωνα με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις που ίσχυαν στη δημόσια εκπαίδευση (χωρίς αυτό να αποκλείει αρκετές ρυθμίσεις διαφοροποίησης), και η σχετική κατοχύρωση της εργασιακής κατάστασης των ιδιωτικών εκπαιδευτικών, αποτελούν στοιχεία που κι από την άποψη αυτήν συνιστούν τομή. Η ισχύς του νόμου άρχισε την 1^η Σεπτεμβρίου 1977 και οι βασικές του διατάξεις παραμένουν σταθερές μέχρι σήμερα (Ανδρέου, 1997: 49).

3.10. Η μεταρρύθμιση του 1985 και η ιδιωτική εκπαίδευση

Ο νόμος 1566/85 (ΦΕΚ 167Α) για τη «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις», συμπλήρωσε το νόμο 682/77. (Ανδρέου: 1986, σ. 12) Στο άρθρο 62, παράγραφος 2 αναφέρεται: «Με την επιφύλαξη του άρθρου 4 του άρθρου 52 οι διατάξεις αυτού του νόμου εφαρμόζονται ανάλογα στις ιδιωτικές σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και στο εκπαιδευτικό προσωπικό τους, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις». Πολύ σημαντική ήταν η ρύθμιση για την πρόσληψη στη δημόσια εκπαίδευση των απολυμένων ιδιωτικών εκπαιδευτικών που αναφέρονταν στην παράγραφο 1 του άρθρου 62 του νόμου 1566/85. Σύμφωνα μ' αυτόν, ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί όλων των ειδικοτήτων που είχαν εργαστεί για μια τετραετία τουλάχιστον σε σχολεία της ιδιωτικής τεχνικής – επαγγελματικής και γενικής εκπαίδευσης με δεκαοκτάωρη εβδομαδιαία διδασκαλία, εφόσον απολύονται με καταγγελία της σύμβασης εργασίας τους ή καταργούνταν οι σχολικές μονάδες, προσλαμβάνονταν στη δημόσια εκπαίδευση με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου με το βαθμό και το μισθολογικό κλιμάκιο που κατείχαν μετά την αίτηση τους. Η πρόσληψη τους γινόταν εφόσον είχαν διοριστεί στη δημόσια εκπαίδευση οι σύγχρονοι τους «κατά τη λήψη του πτυχίου» από την οικεία επετηρίδα διοριστέων. Οι προσλαμβανόμενοι τοποθετούνται με απόφαση του υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων σε σχολεία που λειτουργούσαν εκτός της περιφέρειας, τέως διοικήσεως πρωτεύουσας και του τέως Δήμου Θεσσαλονίκης (Πουλής, 2004: 220). Τα θέματα της υπηρεσιακής κατάστασης, εξέλιξης, μετάθεσης των εκπαιδευτικών και των αρμόδιων υπηρεσιακών συμβουλίων ρυθμίζονται με αποφάσεις του υπουργού ΕΠΘ. Η εξέλιξη τους δεν μπορεί να είναι ευνοϊκότερη από αυτήν των σύγχρονών τους δημοσίων εκπαιδευτικών που έχουν διοριστεί με κανονική σειρά. Στους εκπαιδευτικούς της κατηγορίας αυτής δεν ανατίθενται καθήκοντα διευθυντών σχολείων και προϊσταμένων τμημάτων (άρθρο 62, §2) (Μπουζάκης, 1994, Τ.Β: 615-615).

Στην περίπτωση κατάργησης τάξης και τμημάτων τάξης επιτρεπόταν η απόλυση αυτών που είχαν τη μικρότερη υπηρεσία στην εκπαίδευση με την προϋπόθεση ότι θα τους καταβαλλόταν η προβλεπόμενη αποζημίωση από το άρθρο 30 του νόμου 682/1977. Από τις απολύσεις αυτές, εξαιρούνταν οι διδάσκοντες που ήταν και ιδιοκτήτες σχολείων (ΕτΚ 24, τεύχος πρώτο, 13-2-2002) (Πουλής, 2004: 229). Σύμφωνα με δελτίο τύπου του υπουργείου Εθνικής Παιδείας και

Θρησκευμάτων στις 31-5-1995, γίνεται αναθεώρηση του άρθρου 16 του ισχύοντος Συντάγματος. Με βάση αυτό, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για παροχή τριτοβάθμιας εκπαίδευσης από ιδρύματα που παρέχουν σπουδές, η διάρκεια και οι στόχοι των οποίων ποικίλουν (μονοετή, διετή, τριετή, τετραετή). Εκτός από το κράτος, τέτοια ιδρύματα θα μπορεί να ιδρύει και η τοπική αυτοδιοίκηση αλλά και άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου. Αυτό θα δώσει τη δυνατότητα εξεύρεσης πρόσθετων πόρων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα Πανεπιστήμια θα διατηρήσουν τον ιδιαίτερο ρόλο τους, ρόλο που έχουν και στο ισχύον Σύνταγμα και θα εξακολουθούν να απολαμβάνουν όλων των προνομίων που αυτός τους παρέχει. Προκειμένου, όμως, να μπορέσουν να ανταγωνιστούν στο διεθνές περιβάλλον, θα εξεταστεί το ενδεχόμενο μετατροπής τους σε Ν.Π. ιδιωτικού δικαίου, πάντοτε όμως κάτω από τον κρατικό έλεγχο, ώστε να τους παρέχεται η δυνατότητα να υιοθετήσουν νέες μορφές οργάνωσης που θα ενισχύουν την αυτοδιοίκηση και την ευελιξία τους (Αγωνιστική Συνδικαλιστική Κίνηση, 2004: 50).

Νέα νομοθετική ρύθμιση για θέματα ιδιωτικής εκπαίδευσης, έγινε το 1998 και αναφέρει ότι οι ιδιωτικές τεχνικές και επαγγελματικές σχολές (ΤΕΣ) μετατρέπονται σε ιδιωτικά ΤΕΕ πρώτου κύκλου με αντίστοιχη μετατροπή των αδειών λειτουργίας τους. Οι ιδιοκτήτες ιδιωτικών τεχνικών επαγγελματικών Λυκείων (ΤΕΛ) μπορούν να αποκτήσουν άδεια λειτουργίας ιδιωτικού ΤΕΕ. Με απόφαση του υπουργού ΕΠΘ καθορίζονται οι όροι, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και κάθε άλλη λεπτομέρεια σχετικά με την ίδρυση νέων ιδιωτικών ΤΕΕ και την προσθήκη τμημάτων σ' αυτά. Μέχρι την έκδοση της απόφασης αυτής, για την ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών ΤΕΕ, εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις για την ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών ΤΕΣ και ΤΕΛ (Μπουζάκης, 1994, Τ.Β: 768-769).

Στον νόμο 2986/2002 για την «Οργάνωση των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και των εκπαιδευτικών, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις» και στο άρθρο 13. «ιδιωτικά σχολεία», ο νομοθέτης ρυθμίζει εκ νέου τα θέματα πρόσληψης και απόλυσης των ιδιωτικών εκπαιδευτικών. Σύμφωνα μ' αυτόν, οι ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί προσλαμβάνονται μετά από πρόταση του ιδιοκτήτη και έγκριση του διευθυντή της οικείας διεύθυνσης ή του προϊστάμενου του οικείου γραφείου εκπαίδευσης και αφού έχουν εγγραφή με αίτησή τους στην επετηρίδα ιδιωτικών εκπαιδευτικών. Ο ιδιοκτήτης και ο ιδιωτικός εκπαιδευτικός συνάπτουν σύμβαση εργασίας για διετία. Κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους υπηρεσίας ή κατά

τη λήξη της διετίας, ο ιδιοκτήτης μπορεί να καταγγείλει τη σύμβαση αφού καταβάλλει αποζημίωση δύο μηνών στον εκπαιδευτικό. Αν δεν καταγγελθεί η σύμβαση, ανανεώνεται για τέσσερα έτη «αυτοδικαίως». Η σύμβαση μετατρέπεται σε αορίστου χρόνου μετά την πάροδο της τετραετίας και μπορεί να καταγγελθεί μόνο για δύο λόγους που προβλέπονται από το νόμο, π.χ. διαταραχή του εκπαιδευτικού κλίματος στο σχολείο λόγω αδυναμίας συνεργασίας του ιδιοκτήτη και του ιδιωτικού εκπαιδευτικού. Το σημαντικό στο νόμο αυτό είναι, και πάλι, η πρόσληψη στη δημόσια εκπαίδευση των απολυμένων εκπαιδευτικών που έχουν συμπληρώσει εξαετία στην ιδιωτική εκπαίδευση. Οι ιδιωτικοί αυτοί εκπαιδευτικοί έπρεπε να έχουν προσληφθεί σε ιδιωτικό σχολείο πριν τη 31^η Δεκεμβρίου του 1997, χωρίς να απαιτείται ο διορισμός των σύγχρονών τους από τον πίνακα διοριστέων του νόμου 1566/1985. Αυτοί που είχαν προσληφθεί μετά την 31^η Δεκεμβρίου 1997 είχαν το δικαίωμα να εγγραφούν στον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών του άρθρου 1, παρ. 7, εδ.γ' του νόμου 2942/2001 (ΦΕΚ 202 Α'), μετά από αίτησή τους και αναγνώριση της προϋπηρεσίας τους στην ιδιωτική εκπαίδευση. Όσων, όμως, εκπαιδευτικών η σχέση εργασίας λυνόταν λόγω παραίτησης, έχαναν το δικαίωμα εγγραφής στους πίνακες αυτούς. (ΕτΚ 24, τ. 1ο, 13-2-2002, Νόμος υπ' αριθ. 2986, άρθρο 13, παρ.1, σ. 240).

Με το νόμο «Ρύθμιση εκπαιδευτικών θεμάτων και άλλες διατάξεις» που ψηφίστηκε από την ολομέλεια της Βουλής των Ελλήνων στα 29-10-2003, το άρθρο 5 για «θέματα ιδιωτικής εκπαίδευσης» αντικαθιστά και συμπληρώνει το άρθρο 13 του ν. 2986/2002. Σύμφωνα μ' αυτόν διασφαλίζεται η εργασία όλων των ιδιωτικών εκπαιδευτικών που απολύονται ως εξής: Αν έχουν υπηρετήσει έξι σχολικά έτη μέχρι την απόλυση τους προσλαμβάνονται στη δημόσια εκπαίδευση με σχέση ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου σε προσωρινές προσωποπαγείς θέσεις και εφόσον το επιθυμούν μπορούν να μονιμοποιηθούν (βασικό κριτήριο μονιμοποίησης ή όχι είναι τα ασφαλιστικά θέματα), σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 1600/1986, εφόσον έχουν διοριστεί σε μόνιμες οργανικές θέσεις οι προσωρινοί αναπληρωτές που έχουν την ίδια μ' αυτούς προϋπηρεσία. Αν έχουν υπηρεσία στην ιδιωτική εκπαίδευση τουλάχιστον δύο σχολικά έτη και δεν υπάγονται στην προηγούμενη περίπτωση εγγράφονται στον ενιαίο πίνακα αναπληρωτών που προβλέπεται από το άρθρο 7, παρ. 4 του νόμου 3027/2002. Αυτοί οι εκπαιδευτικοί για να διοριστούν στην δημόσια εκπαίδευση θα πρέπει να συμπληρώσουν υπηρεσία αναπληρωτή στην δημόσια εκπαίδευση επί δύο τουλάχιστον διδακτικά έτη. Δυνατότητα εγγραφής στους

πίνακες δεν έχουν οι εκπαιδευτικοί που η σχέση εργασίας τους λύεται λόγω παραίτησης.

Με την Υπουργική Απόφαση Φ. 353.1/324/105657/Δ1 (ΦΕΚ 1340), τεύχος δεύτερο/16-10-2002 για τον «Καθορισμό των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών και υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΙΕΚ και των συλλόγων των διδασκόντων» στο άρθρο 20, οι διευθυντές εκπαίδευσης είναι οι διοικητικοί και πειθαρχικοί προϊστάμενοι όλων των ιδιωτικών σχολείων. Οι βασικές διατάξεις του είναι οι εξής:

- i. Οι διευθυντές εκπαίδευσης εγκρίνουν τη μεταφορά των ιδιωτικών σχολείων σε άλλα διδακτήρια.
- ii. Χορηγούν την άδεια ίδρυσης φροντιστηρίων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και κέντρων ξένων γλωσσών.
- iii. Εγκρίνουν τη λειτουργία ιδιωτικών σχολείων το απόγευμα.
- iv. Συγκροτούν τις επιτροπές καταλληλότητας των διδακτηρίων των ιδιωτικών σχολείων, ΤΕΕ και των φροντιστηρίων.
- v. Χορηγούν και ανανεώνουν τις άδειες λειτουργίας των φροντιστηρίων και κέντρων ξένων γλωσσών.
- vi. Χορηγούν τις άδειες διδασκαλίας σε ιδιωτικά σχολεία.
- vii. Αναθέτουν σε ιδιώτες τη διδασκαλία μαθημάτων μουσικής και την άσκηση στα εργαστήρια των μαθητών, των μουσικών σχολείων.
- viii. Εκδίδουν τις πράξεις διορισμού των ιδιωτικών εκπαιδευτικών.
- ix. Εκδίδουν τις πράξεις απόλυσης των ιδιωτικών εκπαιδευτικών μετά από σύμφωνη γνώμη της επιτροπής του άρθρου 13 του νόμου 2986/2002.
- x. Είναι διοικητικοί και πειθαρχικοί προϊστάμενοι των ιδιωτικών σχολείων, των φροντιστηρίων και των αντίστοιχων εκπαιδευτικών. Ασκούν διοικητικό και πειθαρχικό έλεγχο, όταν διαπιστώνουν πλημμελή εκτέλεση καθηκόντων ή παραβάσεις (Πουλής, 2004: 226).

4. Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση

Το άρθρο 16 του ισχύοντος Συντάγματος με τις παραγράφους 2, 4 και 7 καθιστά το αγαθό της παιδείας ως βασική υποχρέωση του κράτους. Πράγματι, με την παράγραφο 2 καθορίζεται ότι η παιδεία αποτελεί βασική αποστολή του κράτους, ενώ με τις

παραγράφους 4 και 7 προβλέπεται η υποχρέωση του κράτους για δωρεάν παιδεία με παράλληλη κατοχύρωση αξίωσης των ενδιαφερομένων, και για παροχή επαγγελματικής ή άλλης ειδικής μορφής εκπαίδευσης. Οι υποχρεώσεις του κράτους για την προσφορά ολοκληρωμένης εκπαίδευσης, που καθορίζονται από τις συνταγματικές αυτές διατάξεις, δεν προσδιορίζουν ότι θεμελιώνεται παράλληλα και κρατικό μονοπώλιο της παιδείας. Το κράτος έχει υποχρέωση στην παροχή εκπαίδευσης, ενώ οι ιδιώτες έχουν δικαίωμα, υπό κρατική εποπτεία, στην παροχή αυτή κατά τη συνταγματική διάταξη της παραγράφου 8 (Πουλής, 2001: 223).

Κρατικό μονοπώλιο αναγνωρίζεται μόνο για τη μορφή της ανώτατης παιδείας. Με τη συνταγματική αυτή διάταξη ο συντακτικός νομοθέτης απέκλεισε την παροχή ιδιωτικής ανώτατης παιδείας, εφόσον απαγόρευσε ρητά «τη σύσταση ανώτατων σχολών από ιδιώτες». Μέσα από τη συνταγματική αυτή οριοθέτηση, βλέπουμε πως το δικαίωμα της ιδιωτικής παιδείας κατοχυρώνεται ρητά μόνο για τη μορφή της γενικής εκπαίδευσης. Ίδια κατοχύρωση δεν έχουμε και για την επαγγελματική ή άλλη ειδική μορφή εκπαίδευσης. Ωστόσο, και η μορφή αυτή, αν και προβλέπεται ως κρατική παροχή κατά την παράγραφο 7 του άρθρου, εντούτοις η προσφορά της δεν απαγορεύεται στους ιδιώτες, αλλά ούτε αναγνωρίζεται ευθέως ως συνταγματικό δικαίωμα. Εφόσον δεν υπάρχει συνταγματικός περιορισμός, και οι ιδιώτες μπορούν να ιδρύουν και να λειτουργούν επαγγελματικά εκπαιδευτήρια. Βέβαια, η δυνατότητα αυτή εναπόκειται στην κρίση του κοινού νομοθέτη, ο οποίος μπορεί να επιτρέψει ή να απαγορεύσει την παροχή επαγγελματικής ή άλλης ειδικής μορφής εκπαίδευσης από ιδιωτικά εκπαιδευτήρια με βάση τις δυνατότητες που έχει το ίδιο το κράτος να καλύψει τις ανάγκες στο χώρο αυτό. Έτσι, μέσα στο όλο πλέγμα των συνταγματικών διατάξεων, η ιδιωτική εκπαίδευση αποτελεί συνταγματικό δικαίωμα εκείνων που μετέχουν στη λειτουργία της (Μιχόπουλος, 1994: 65-66). Η ελευθερία της ιδιωτικής εκπαίδευσης εμφανίζεται διαχρονικά από τα πρώτα χρόνια που το ελληνικό κράτος προσπάθησε να αναγνωρίσει την κρατική του υπόσταση. Το δικαίωμα της ιδιωτικής εκπαίδευσης απέκτησε ουσιαστική συνταγματική αναγνώριση με το Σύνταγμα του 1844, το οποίο όριζε ότι «έκαστος έχει το δικαίωμα να συσταίνει εκπαιδευτικά καταστήματα, συμμορφούμενος με τους Νόμους του κράτους». Με τη συνταγματική αυτή διάταξη κατοχυρώθηκε το ατομικό δικαίωμα της σύστασης εκπαιδευτικών καταστημάτων από ιδιώτες, είτε είναι Έλληνες είτε όχι. Βέβαια η συνταγματική αυτή διάταξη δεν έκανε διάκριση για τον χώρο της εκπαίδευσης όπου θα μπορούσε να

συσταθούν ιδιωτικά εκπαιδευτικά καταστήματα. Αυτό δείχνει μια απεριόριστη ελευθερία, που αναγνωρίζεται στην άσκηση του δικαιώματος αυτού. Με την έννοια αυτή, θα μπορούσε να υποστηριχθεί η άποψη ότι όλος ο χώρος της εκπαίδευσης, ακόμη και της ανώτερης- ανώτατης, ενέπιπτε στο χώρο άσκησης του δικαιώματος αυτού (Μιχόπουλος, 1994: 67).

Το ατομικό δικαίωμα ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων άρχισε να διαφοροποιείται με τα Συντάγματα του 1968 και 1973. Η διαφοροποίηση αυτή συνίσταται στο χώρο έκτασης του ατομικού αυτού δικαιώματος. Με το άρθρο 17 του Συντάγματος αυτού διατηρείται το δικαίωμα του ιδιώτη στο χώρο της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και καταργείται για το χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης. Ο αποκλεισμός του ιδιώτη από το χώρο αυτό δεν προέκυπτε άμεσα αλλά έμμεσα και μέσα από τη νομική μορφή ίδρυσης των ιδρυμάτων. Η διάταξη αυτή με το σαφή προσδιορισμό της νομικής μορφής των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ως νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου δεν άφηνε περιθώρια της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στο χώρο αυτό (Πουλής, 2001: 210). Το κρατικό μονοπώλιο στο χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης διασφαλίζεται ακόμη περισσότερο με το Σύνταγμα του 1975. Μέσα από το συνταγματικό αυτό κείμενο αποσαφηνίζεται ο αποκλεισμός της ιδιωτικής ανώτατης παιδείας, με τη διάταξη της παραγράφου 5, η οποία καθορίζει τις οργανωτικές και λειτουργικές εγγυήσεις της ανώτατης εκπαίδευσης. Κατά τη διατύπωση της διάταξης αυτής η ανώτατη εκπαίδευση παρέχεται πλέον αποκλειστικά από ιδρύματα, που έχουν τη μορφή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου. Με τη θέσπιση αυτή ο συντακτικός νομοθέτης απέκλεισε από το είδος αυτό της εκπαίδευσης οποιοδήποτε άλλο φορέα με διαφορετική μορφή.

Ωστόσο, ο αποκλεισμός της δραστηριοποίησης των ιδιωτών από το χώρο της ανώτατης παιδείας υποστηρίχθηκε ότι αποτελεί ιδιοτυπία της ελληνικής συνταγματικής τάξης. Κατά την άποψη αυτή, ο συντακτικός νομοθέτης υπερτιμά τις οργανωτικές δυνατότητες και την αντικειμενικότητα των δημόσιων φορέων, και για το λόγο αυτό απαγορεύει χωρίς ουσιαστικό λόγο τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Απαγορεύει δηλαδή, μια μορφή που συνεπάγεται την πολυφωνία στην εκπαίδευση και διασφαλίζεται από το άρθρο 2 του Πρόσθετου Πρωτόκολλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των δικαιωμάτων του ανθρώπου για την πληρέστερη ανάπτυξη της παιδείας (Μιχόπουλος, 1994: 69-70). Βέβαια, η άσκηση της δραστηριότητας της ιδιωτικής παιδείας δεν αφήνεται στην ελεύθερη βούληση του ιδιώτη, αλλά τελεί κάτω

από την εποπτεία του κράτους. Ο κοινός νομοθέτης κατά τη συνταγματική επιταγή είναι υποχρεωμένος να καθορίσει μαζί με τους όρους, και προϋποθέσεις ίδρυσης, και την έκταση και το περιεχόμενο της κρατικής εποπτείας. Η εποπτική αυτή εξουσία περιλαμβάνει τον εποπτικό έλεγχο νομιμότητας που εμφανίζεται είτε με τη μορφή της προληπτικής είτε της κατασταλτικής αρμοδιότητας, η οποία δικαιολογείται και από την παράγραφο 2 του άρθρου 16 του Συντάγματος (Πουλής, 2001: 223).

5. Η ιδιωτική εκπαίδευση στο πλαίσιο της ελεύθερης εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών της συνθήκης ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας

Το δικαίωμα της ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών σχολείων ανήκει σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ημεδαπό ή αλλοδαπό. Το Σύνταγμα δεν κάνει διάκριση ως προς το θέμα αυτό, συνεπώς τέτοιο δικαίωμα έχουν και οι υπήκοοι των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμη και το άρθρο 7 της συνθήκης της 25^{ης} Μαρτίου 1957 «περί ιδρύσεως της ΕΟΚ» απαγορεύει, μέσα στο πεδίο εφαρμογής της συνθήκης, οποιαδήποτε διάκριση που γίνεται με βάση την ιθαγένεια. Το δικαίωμα της ίδρυσης ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων για τους υπηκόους των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δε στηρίζεται μόνο στην παράγραφο 8 του άρθρου 16 του Συντάγματος, αλλά και στα άρθρα 52 και 59 της συνθήκης. Το άρθρο 52 θεσπίζει την ελευθερία της εγκατάστασης ενός κράτους-μέλους στην επικράτεια άλλου κράτους-μέλους, ελευθερία η οποία περιλαμβάνει την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων. Το δικαίωμα των υπηκόων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να εργάζονται σε εκπαιδευτήρια εγκατεστημένα στην Ελλάδα, δηλαδή να προσφέρουν εξαρτημένη εργασία, στηρίζεται στο άρθρο 48 της συνθήκης, κατά το οποίο «η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζόμενων συνεπάγεται την κατάργηση κάθε διακρίσεως λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζόμενων των κρατών-μελών, όσον αφορά την απασχόληση, την αμοιβή και τους άλλους όρους εργασίας». Εξάλλου, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζόμενων περιλαμβάνει το δικαίωμα «να αποδέχονται κάθε πραγματική προσφορά εργασίας, να διακινούνται ελεύθερα για το σκοπό αυτό, να διαμένουν σε ένα από τα κράτη-μέλη με το σκοπό να ασκούν εκεί ορισμένη εργασία, σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που διέπουν την απασχόληση των εργαζόμενων υπηκόων αυτού του κράτους-μέλους» (Μιχόπουλος, 1994: 73).

Ίδιο όμως δικαίωμα των υπηκόων κρατών-μελών δε θεμελιώνεται, κατά τη ρητή διατύπωση της παραγράφου 4 του άρθρου, όταν πρόκειται «περί απασχολήσεως στη δημόσια διοίκηση». Από την ελευθερία εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών εξαιρούνται ακόμη, σύμφωνα με τη συνθήκη, οι δραστηριότητες εκείνες «που συνδέονται έστω και περιστασιακά με την άσκηση της δημόσιας εξουσίας». Το πρόβλημα που δημιουργείται εδώ είναι αν η δραστηριότητα της παιδείας μπορεί να χαρακτηριστεί ως απασχόληση στη δημόσια διοίκηση και ως άσκηση δημόσιας εξουσίας. Αυτό σημαίνει ότι η δραστηριότητα της παιδείας πρέπει να εξεταστεί μέσα στη ρύθμιση της ελεύθερης κυκλοφορίας-διοίκησης των εργαζόμενων, που απαγορεύει την απασχόληση των αλλοδαπών στη δημόσια διοίκηση (άρθρο 48), και στη ρύθμιση της ελευθερίας του δικαιώματος της εγκατάστασης, από την οποία εξαιρούνται οι δραστηριότητες που συνδέονται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας (άρθρο 74) (Δαγτόγλου, 1984: 9).

Η εκπαίδευση έχει έντονο δημόσιο χαρακτήρα τόσο στην Ελλάδα όσο και στα περισσότερα κράτη. Με την έννοια αυτή κάθε κράτος μπορεί να επιφυλάξει για λογαριασμό του την αποκλειστική άσκηση μιας ορισμένης μορφής εκπαίδευσης. Κάτι τέτοιο η Ελλάδα έχει κάνει για την ανώτατη εκπαίδευση. Η μορφή αυτή εκπαίδευσης αποτελεί απασχόληση στη δημόσια διοίκηση, τόσο υπό οργανικό όσο και λειτουργικό κριτήριο, και συνδέεται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας, καθόσον αποτελεί κρατική δραστηριότητα. Έτσι ο τομέας της ανώτατης παιδείας εξαιρείται από την ελευθερία εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών. Συνεπώς, το αλλοδαπό φυσικό ή νομικό πρόσωπο αποκλείεται από τη δραστηριότητα αυτή. Όμως ως προς τη μορφή της γενικής εκπαίδευσης δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι ισχύουν τα ίδια. Βέβαια, η παροχή της γενικής εκπαίδευσης αποτελεί κατά το Σύνταγμα βασική αποστολή του κράτους. Αυτό όμως δεν μπορεί να στηρίζει την άποψη ότι η άσκηση της αποστολής αυτής ανήκει αποκλειστικά στο κράτος και ότι συνδέεται από τη φύση της με την άσκηση δημόσιας εξουσίας. Η αποστολή αυτή δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ότι είναι κρατική αλλά δημόσια. Ο δημόσιος χαρακτήρας της συνάγεται από το γεγονός ότι η εκπλήρωση της γίνεται τόσο από το κράτος όσο και από τους ιδιώτες. Το Σύνταγμα αναγνώρισε την αποστολή αυτή και στους ιδιώτες, εφόσον κατοχύρωσε την ελευθερία των ιδιωτών να ιδρύουν, μετά από κρατική άδεια, εκπαιδευτήρια γενικής εκπαίδευσης.

Οι υπήκοοι κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να εγκατασταθούν στην Ελλάδα και να ιδρύουν εκπαιδευτήρια ή να παρέχουν

εκπαιδευτικές υπηρεσίες. Η άσκηση, όμως, του δικαιώματος αυτού γίνεται σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται από τους κανόνες της εσωτερικής έννομης τάξης και προβλέπονται για τους ημεδαπούς (Μιχόπουλος, 1994: 75-76).

6. Σύγκριση δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης

Η επιλογή της ιδιωτικής εκπαίδευσης κατά κανόνα συνδέεται με συγκριτικά ανταγωνιστικούς παράγοντες σε σχέση με το δημόσιο σχολείο. Αυτοί μπορεί να είναι οι ευρύτερες σχολικές υποδομές, τεχνικός και τεχνολογικός εξοπλισμός και συντήρηση, πρόσθετες παροχές, περιθώριο ανάπτυξης καινοτόμων προγραμμάτων σπουδών, συχνή αξιολόγηση και συστηματικός έλεγχος των εκπαιδευτικών, αποτελεσματική διοικητική και οργανωτική υποστήριξη αλλά και συνεχής επικοινωνία γονέων και εκπαιδευτικών για την πρόοδο των μαθητών και μαθητριών. Συνεπώς, τα κριτήρια επιλογής ενός ιδιωτικού σχολείου είναι κυρίως ποιοτικά, ενώ τα κριτήρια επιλογής ενός δημόσιου σχολείου συνδέονται κατά κανόνα με τη γεωγραφική εγγύτητα της οικογένειας των μαθητών και μαθητριών. Επομένως, μια πρώτη διαφορά μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού σχολείου, είναι πως το ιδιωτικό επιλέγεται συνήθως με βάση το εκπαιδευτικό του πρόγραμμα, τις πρόσθετες παροχές και το διδακτικό του προσωπικό, ενώ το δημόσιο βάσει γεωγραφικής υπαγωγής των μαθητών. Επιπλέον, ένα ιδιωτικό σχολείο έχει τη δυνατότητα επιλογής του εκπαιδευτικού προσωπικού, οι οποίοι αξιολογούνται και ελέγχονται τακτικά, ενώ τα κριτήρια πρόσληψης του είναι απαιτητικά, με στόχο τα καλύτερα αποτελέσματα των μαθητών και μαθητριών.

Σημαντικοί παράγοντες που αποτελούν πλεονεκτήματα ενός ιδιωτικού σχολείου είναι και η ασφαλής μετακίνηση και μεταφορά των μαθητών και μαθητριών, η ασφαλής παραμονή τους στον χώρο. Η δυνατότητα παραμονής τους επίσης, ως τις απογευματινές ώρες με πρόγραμμα που περιλαμβάνει δραστηριότητες που καλύπτουν ψυχαγωγικούς τομείς με εκπαιδευτικό χαρακτήρα όπως τέχνη, αθλητισμός, προγράμματα ξένων γλωσσών, αποτελεί επίσης πλεονέκτημα, καθώς περιορίζονται οικονομικά ποσά από τους γονείς για τις εξωσχολικές δραστηριότητες των μαθητών και μαθητριών (Θωμαΐδου & Πέππας, 2013: 70-72).

Ωστόσο, η ιδιωτική εκπαίδευση έχει ένα μεγάλο μειονέκτημα, ότι δηλαδή καταλήγει να είναι ταξική, διότι εξαιτίας των υψηλών διδάκτρων που είναι

υποχρεωμένοι να καταβάλλουν οι μαθητές των σχολείων αυτών, μόνο τα παιδιά των ανώτερων κοινωνικών τάξεων, οι οποίες ευημερούν, μπορούν να έχουν είσοδο σ' αυτά (Δρανδάκης, χχ: 826).

Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, πολλοί είναι αυτοί που τίθενται ενάντια στο θεσμό της ιδιωτικής εκπαίδευσης, η οποία εξελίσσεται ταχύρρυθμα και πολύμορφα. Σύμφωνα με τους υποστηρικτές του «κινήματος» αυτού, η εξέλιξη αυτή δεν αποδειχνει την «εγγενή» αδυναμία του δημόσιου τομέα, αλλά φανερώνει τον κεφαλαιοκρατικό χαρακτήρα των επιχειρούμενων στην εκπαίδευση αναδιαρθρώσεων. Η πολιτική ιδιωτικοποίησης της εκπαίδευσης ασφαλώς επιφέρει οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις, σταδιακά διαμορφώνει το νομικό εποικοδόμημα για την αντιμετώπιση δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης με «ισότιμους όρους χρηματοδότησης», μετατρέπει σχολεία και Πανεπιστήμια σε χώρους κερδοσκοπίας και παραρτήματα μεγάλων οικονομικών συμφερόντων, οξύνει τις ταξικές ανισότητες, ενώ υποτάσσει ακόμη περισσότερο την εκπαίδευση στις μακροπρόθεσμες οικονομικές και ιδεολογικές ανάγκες των μονοπωλίων (Ρήγος, 2007: 32).

Καταλήγουν, λοιπόν οι ενάντιοι της ιδιωτικής εκπαίδευσης, να υποστηρίζουν πως δεν ωφελεί να μιλά κανείς για δημόσια και δωρεάν παιδεία αν δε θέτει το αίτημα για πλήρη κατάργηση της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Γιατί, έστω κι αν γίνει αποδεκτός κάποιος «συμπληρωματικός» ρόλος της ιδιωτικής εκπαίδευσης, τότε αργά ή γρήγορα, θα υποστηριχθούν και μορφές ιδιωτικοποίησης της δημόσιας, βάσει του γενικού δόγματος των Ευρωπαϊκών μονοπωλίων, την «ανταγωνιστικότητα». Ωστόσο, κι αν ακόμη γίνει η δημόσια εκπαίδευση ανταγωνιστική, δεν μπορεί να περιοριστεί η ιδιωτική, αλλά αναγκαστικά θα επεκταθεί αφού η «ανταγωνιστικότητα» απαιτεί ελευθερία στην «κινητικότητα». Η ουσιαστική αντίθεση στην ιδιωτικοποίηση της εκπαίδευσης πηγάζει από βασικές διαπιστώσεις, όπως οι παρακάτω:

- i. η παιδεία δεν αποτελεί ατομική υπόθεση αλλά κοινωνική λειτουργία και γι' αυτό πρέπει να είναι κοινωνική υποχρέωση και δικαίωμα αντί για εμπόρευμα. Οι επιχειρηματίες-ιδιοκτήτες των σχολείων, φροντιστηρίων, ΙΕΚ, ΚΕΣ δεν μπορούν παρά να δουν τα ιδρύματα τους επιχειρηματικά,
- ii. η ίδια η σύνδεση εκπαίδευσης και οικονομικών συμφερόντων διαφοροποιεί ταξικά ακόμη περισσότερο την κοινωνική αποστολή που πρέπει να έχει η εκπαίδευση για την εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος,

- iii. η ποιότητα της σχολικής μόρφωσης μπορεί να αλλοιωθεί σημαντικά στην ιδιωτική εκπαίδευση, αφού πολλές φορές ταυτίζεται με την εντατικοποίηση και τον φορμαλισμό (Αγωνιστική Συνδικαλιστική Κίνηση, 2004: 44-45).

7. Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική-Ορισμός Ευρωπαϊκής πολιτικής

Η ολοκλήρωση της οικονομικής και πολιτικής Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει δημιουργήσει διεύρυνση των κοινοτικών αρμοδιοτήτων σε τομείς που παραδοσιακά ανήκουν σε εθνικά συστήματα. Καθώς η εκπαιδευτική πολιτική στην σύγχρονη και παγκοσμιοποιημένη κοινωνία έχει συνδεθεί με έννοιες όπως η οικονομική ανάπτυξη, η απασχολησιμότητα και η ευρωπαϊκή διάσταση, η Κοινότητα έχει αναπτύξει κοινή πολιτική στον τομέα της εκπαίδευσης με στόχο την βελτίωση των δεικτών απασχολησιμότητας και την αύξηση της δυνατότητας προσαρμογής των Ευρωπαίων πολιτών στις απαιτήσεις της οικονομίας της γνώσης. Η εκπαιδευτική πολιτική αποτελεί εσωτερική υπόθεση των κρατών μελών με τις συνθήκες της ευρωπαϊκής κοινότητας. Στο άρθρο 149 της συνθήκης ευρωπαϊκής κοινότητας αναφέρεται:

- Η κοινότητα θα συμβάλλει στην ανάπτυξη ποιοτικής εκπαίδευσης, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και υποστηρίζοντας ή συμπληρώνοντας τη δράση τους, σεβόμενη πλήρως την ευθύνη των κρατών μελών για το περιεχόμενο της διδασκαλίας, την οργάνωση των εκπαιδευτικών συστημάτων και την πολιτιστική και γλωσσική ποικιλία.
- Η κοινοτική δράση θα αποσκοπεί στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής διάστασης της εκπαίδευσης, μέσω της διδασκαλίας και διάδοσης των γλωσσών των κρατών μελών, στην ενθάρρυνση της κινητικότητας των εκπαιδευτικών και φοιτητών, στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, στην ανάπτυξη της ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών σε κοινά ζητήματα και στην ανάπτυξη της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης.

Η Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική ακολούθησε αργούς ρυθμούς ανάπτυξης. Η βραδύτητα αυτή οφείλεται αφενός στον χαρακτήρα της παιδείας, ο οποίος είναι ευαίσθητος, εθνοκεντρικό και επιδεκτικός ιδεολογικών και φιλοσοφικών φορτίσεων, και αφετέρου στην απροθυμία ορισμένων κρατών μελών να δεχτούν κατευθυντήριες γραμμές σε έναν τομέα που παραδοσιακά ασκείται από την κυβερνητική πολιτική.

Τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξαν παράγοντες που επηρέασαν τα εκπαιδευτικά συστήματα, όπως οι δημογραφικές τάσεις, η αυξανόμενη παρουσία γυναικών σε πολλούς τομείς και η επέκταση των αποτελεσμάτων της τεχνολογικής εξέλιξης. Οι παράγοντες που θεωρούνται υπεύθυνοι για τον μετασχηματισμό της κοινωνικό – οικονομικής ζωής και αποτελούν βασικά ζητήματα της εκπαιδευτικής πολιτικής του μέλλοντος είναι η εδραίωση της κοινωνίας της πληροφορίας στη θέση που κατείχε η ενέργεια, επιπτώσεις των εξελίξεων στο τεχνολογικό και επιστημονικό πεδίο και η διεθνοποίηση της οικονομίας (Παπαδάκης, 2003: 211-212).

Όπως ορίζεται από το άρθρο 165 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης η εκπαιδευτική πολιτική κάθε κράτους μέλους είναι εθνική αρμοδιότητα. Οι Υπουργοί Παιδείας των κρατών μελών συνέρχονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καλούμενοι να διαχειριστούν θέματα εκπαίδευσης που προωθούν τους ευρωπαϊκούς στόχους αλλά λαμβάνει υπόψη και τις εθνικές πολιτικές δράσεις. Σε εθνικό επίπεδο υπάρχει αυτονομία σχετικά με θέματα εκπαίδευσης, ωστόσο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να τηρούνται οι όροι που υπαγορεύουν οι εκάστοτε συνθήκες συνεργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν επιβάλλει τις εκπαιδευτικές πολιτικές των κρατών μελών, αλλά επηρεάζει σημαντικά τις επιλογές κάθε κράτους μέλους στην εκπαίδευση. Με στόχο την ανταπόκριση των κρατών μελών στις ευρωπαϊκές εκπαιδευτικές ανάγκες και συνθήκες, ακολουθούν την γενικότερη ευρωπαϊκή πολιτική. Με τον τρόπο αυτό, κάθε κράτος μέλος εντάσσει στους εθνικούς εκπαιδευτικούς στόχους και τους ευρωπαϊκούς, ώστε να μπορεί να κάνει χρήση των παροχών και ευκαιριών που δίνονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, με τελικό σκοπό την εξυπηρέτηση των εθνικών στόχων. Οι επιλογές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην εκπαίδευση αποσκοπούν στο να καταστήσουν τους πολίτες ικανούς να ανταπεξέλθουν στην ανταγωνιστικότητα, την καινοτομία, την κοινωνική συνοχή, την απασχολησιμότητα και την ενεργό συμμετοχή στην κοινωνία της γνώσης.

7.1. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας (2000)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνήλθε σε ειδική σύνοδο στις 23-24 Μαρτίου 2000 στη Λισσαβόνα, ώστε να εκπονήσει ένα στρατηγικό πλάνο, προκειμένου να ενισχυθεί η απασχόληση, η οικονομική μεταρρύθμιση και η κοινωνική συνοχή στα πλαίσια μια οικονομίας με βάση τη γνώση (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: 2000, σ. 1).

Οι εκπαιδευτικοί στόχοι που τέθηκαν από το Συμβούλιο κατηγοριοποιούνται στους εξής άξονες:

- Ουσιαστική ετήσια αύξηση των κατά κεφαλή επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό,
- Ο υποδιπλασιασμός των ατόμων ηλικίας 18-24, που δεν συνεχίζουν την εκπαίδευση και κατάρτιση τους, μετά τον κατώτερο κύκλο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης,
- Η μετατροπή των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε πολυλειτουργικά τοπικά κέντρα μάθησης, προσιτά σε όλους,
- Ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο το οποίο καθορίζει τις νέες βασικές δεξιότητες που πρέπει να παρέχονται από την εκπαίδευση: δεξιότητες πληροφορικής, ξένες γλώσσες, τεχνολογική αντίληψη, επιχειρηματικό πνεύμα και κοινωνικές δεξιότητες.
- Ο καθορισμός των μέσων για την προώθηση της κινητικότητας σπουδαστών, εκπαιδευτικών και προσωπικού κατάρτισης και έρευνας .
- Ανάπτυξη κοινής ευρωπαϊκής μορφής βιογραφικών, ώστε να ευνοείται η κινητικότητα με κοινή αξιολόγηση των γνώσεων, τόσο από ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης όσο και από εργοδότες (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: 2000, σ. 8).

7.2. Στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΚ 2020)

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πραγματοποίησε σύνοδο στις 12 Μαΐου 2009 και συμφώνησε ότι έως το 2020 ο κύριος στόχος της ευρωπαϊκής συνεργασίας θα πρέπει να είναι η στήριξη της περαιτέρω ανάπτυξης των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης των κρατών μελών τα οποία επιδιώκουν να εξασφαλίσουν: α) την πλήρη προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ανάπτυξη όλων των πολιτών ,β) τη βιώσιμη οικονομική ευμάρεια και απασχολησιμότητα, προωθώντας παράλληλα τις δημοκρατικές αρχές, την κοινωνική συνοχή, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και τον διαπολιτισμικό διάλογο.

Οι στόχοι αυτοί θα πρέπει να επιδιώκονται στο πλαίσιο παγκόσμιας προοπτικής, ως προϋπόθεση που θα βοηθήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση να εκπληρώσει τον στόχο της και να καταστεί μια παγκοσμίως ηγετική οικονομία της γνώσης, μέσω της παροχής ευκαιριών για εξαιρετική και ελκυστική εκπαίδευση και έρευνα. Θα πρέπει, επομένως, να καθορισθεί ένα στρατηγικό πλαίσιο που θα καλύπτει τα

συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης το οποίο στοχεύει στο να υλοποιηθούν η διάβιου μάθηση και η κινητικότητα μέσω συστημάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης που θα μπορέσουν να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις αλλαγές και στις παγκόσμιες προκλήσεις. Επιπλέον, αποτελεί στόχο, το να βελτιωθούν η ποιότητα και η αποτελεσματικότητα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης μέσω μιας μεγαλύτερης επικέντρωσης στην αύξηση του επιπέδου των βασικών δεξιοτήτων όπως η γραφή, η ανάγνωση και η αριθμητική, της βελτίωσης της ελκυστικότητας των μαθηματικών, των άλλων θετικών επιστημών και της τεχνολογίας, καθώς και της ενίσχυσης των γλωσσικών ικανοτήτων. Επιπρόσθετα, να προαχθούν η ισοτιμία, η κοινωνική συνοχή και η ενεργός συμμετοχή στα κοινά, ούτως ώστε όλοι οι πολίτες, ανεξαρτήτως προσωπικών, κοινωνικών ή οικονομικών συνθηκών, να μπορούν να συνεχίσουν να αναπτύσσουν, κατά τη διάρκεια της ζωής τους, δεξιότητες σχετιζόμενες με συγκεκριμένη απασχόληση. Τέλος, το πλαίσιο αποσκοπεί στο να ενθαρρύνονται η δημιουργικότητα και η καινοτομία καθώς και το επιχειρηματικό πνεύμα σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς αποτελούν βασικές κινητήριες δυνάμεις της αιεφόρου οικονομικής ανάπτυξης. Ειδικότερα, πρέπει να βοηθηθούν τα άτομα να αναπτύξουν ικανότητες στο ψηφιακό περιβάλλον, πνεύμα πρωτοβουλίας, επιχειρηματικό πνεύμα καθώς και πολιτισμική συνείδηση.

Οι έξι προτεραιότητες για την περίοδο 2016-2020 είναι:

- κατάλληλες και υψηλής ποιότητας δεξιότητες και ικανότητες με στόχο την απασχολησιμότητα, την καινοτομία, την ενεργό συμμετοχή στα κοινά και την ευημερία (π.χ. δημιουργικότητα, πνεύμα πρωτοβουλίας και κριτική σκέψη)·
- εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς (δηλαδή να περιλαμβάνει την αυξανόμενη ετερογένεια των εκπαιδευομένων), ισότητα, αποφυγή διακρίσεων και προαγωγή των ικανοτήτων που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη (π.χ. αλληλοκατανόηση και δημοκρατικές αξίες)·
- ανοικτή και καινοτόμος εκπαίδευση και κατάρτιση, που θα είναι πλήρως ενταγμένες στην ψηφιακή εποχή·
- ευρεία υποστήριξη των εκπαιδευτών (π.χ. βελτιωμένες διαδικασίες πρόσληψης, επιλογής και κατάρτισης καθώς και συνεχής επαγγελματική εξέλιξη)·

- διαφάνεια και αναγνώριση των δεξιοτήτων και των επαγγελματικών προσόντων με στόχο τη διευκόλυνση της μάθησης και της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού (π.χ. μέσω του ευρωπαϊκού πλαισίου αναφοράς για την ποιότητα).
- βιώσιμες επενδύσεις (όπως διερεύνηση των δυνατοτήτων που προσφέρει το επενδυτικό σχέδιο για την Ευρώπη), ποιότητα και αποτελεσματικότητα των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

7.3. Προσανατολισμοί εκπαιδευτικών συστημάτων ευρωπαϊκών χωρών

7.3.1. Αγγλία

Το Εθνικό Αναλυτικό Πρόγραμμα (National Curriculum) της Αγγλίας, καθορίζει ένα σαφές και πλήρες νομικό δικαίωμα μάθησης για όλους τους μαθητές έως 16 ετών. Κάθε σχολικό ίδρυμα, έχει τη δυνατότητα να διαμορφώσει το δικό του πρόγραμμα σπουδών σε συνάρτηση με τις συνθήκες και τις εξειδικευμένες ανάγκες του.

Στόχοι του αγγλικού αναλυτικού προγράμματος είναι το σχολικό πρόγραμμα σπουδών να αποβλέπει στο να παρέχονται στους μαθητές και τις μαθήτριες ίσες ευκαιρίες με στόχο να μάθουν και να επιτύχουν και να αποσκοπεί στην πνευματική, ηθική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μαθητών και των μαθητριών και τους προετοιμάζει για τις ευκαιρίες, τις ευθύνες και την εμπειρία της ζωής. Οι δύο αυτοί στόχοι αλληλοσυμπληρώνουν ο ένας τον άλλο. Η προσωπική ανάπτυξη των μαθητών και μαθητριών πνευματικά, ηθικά, κοινωνικά και πολιτιστικά διαδραματίζει βασικό ρόλο στη δυνατότητα τους να μάθουν και να επιτύχουν. (National Curriculum, 2013)

Με βάση του εθνικό αναλυτικό πρόγραμμα της Αγγλίας, κάθε μαθητής και μαθήτρια έως 16 ετών πρέπει να διδάσκεται: Θρησκευτικά, Μαθηματικά, Αγγλικά, Φυσική, Χημεία, καθώς και βασικά αντικείμενα στα οποία περιλαμβάνονται Ιστορία, Γεωγραφία, Τεχνικά, Μουσική, Γυμναστική και σύγχρονη ξένη γλώσσα (Πυργιωτάκης κα, 2008: 29).

7.3.2. Γαλλία

Όπως συμβαίνει στην πλειοψηφία των ευρωπαϊκών χωρών το εθνικό αναλυτικό Πρόγραμμα της Γαλλίας καθορίζει ένα σαφές και πλήρες νομικό δικαίωμα μάθησης για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες ηλικίας έως 16 ετών. Ο στόχος κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος είναι κοινός, ωστόσο σε κάθε εκπαιδευτικό ίδρυμα έγκειται να διαμορφώσει το πρόγραμμα του με βάση τις προσωπικές ανάγκες και συνθήκες.

Στόχοι του γαλλικού σχολικού προγράμματος είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να αποκτήσουν βασικές γλωσσικές ικανότητες και βασικές επικοινωνιακές δεξιότητες, αλλά και να αναπτύξουν κίνητρα για διαμόρφωση κριτικής και δημιουργικής σκέψης και καλλιέργειας γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων (https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/france_en).

7.3.3.Γερμανία

Ο Ομοσπονδιακός χαρακτήρας της Γερμανίας καθορίζει την μορφή και την οργάνωση και διοίκηση του εκπαιδευτικού της συστήματος. Σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1949, η εκπαίδευση, η επιστήμη και ο πολιτισμός αποτελούν αρμοδιότητα κυρίως των κρατιδίων. Το ομοσπονδιακό σύνταγμα παρέχει μόνο μερικές θεμελιώδεις διατάξεις που αφορούν θέματα εκπαίδευσης, πολιτισμού και επιστημών, όπως η διασφάλιση της ελευθερίας στην τέχνη, την επιστήμη, την έρευνα και τη διδασκαλία. Από αυτά συνεπάγεται ότι τα ομόσπονδα κρατίδια φέρουν την αποκλειστική ευθύνη για την οργάνωση του εκπαιδευτικού τους συστήματος ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες που εμφανίζει η περιοχή του (Πυργιωτάκης κα, 2008: 32).

Η οργάνωση και η επίβλεψη της εφαρμογής των προγραμμάτων σπουδών είναι ευθύνη του τμήματος Ανάπτυξης Προγραμμάτων Σπουδών (Curriculum Development Department) του Ομοσπονδιακού (εθνικού) Ιδρύματος για το Σχολείο και την Εκπαίδευση Ενηλίκων (Federal (National) Institute for School and Adult Education). Το τμήμα είναι αρμόδιο για την εκπαίδευση και τη διδασκαλία, την εκπαιδευτική έρευνα και παροχή συμβουλών ενώ καλύπτονται και τα κύρια θέματα που διδάσκονται στα σχολεία, τα οποία είναι: γερμανικά, ξένες γλώσσες, μαθηματικά, επιστήμες, κοινωνικές επιστήμες, ιστορία, θρησκεία, τέχνη, μουσική, αθλητισμός (Χατζηευστρατίου κα, 2005: 19).

7.3.4.Σουηδία

Η Εθνική νομοθετική συνέλευση της Σουηδίας και η Κυβέρνηση εξέθεσε τους στόχους και τις κατευθυντήριες γραμμές για την προσχολική και σχολική αγωγή, μέσω, μεταξύ άλλων, του νόμου για την εκπαίδευση και τα προγράμματα σπουδών. Οι δήμοι και τα ανεξάρτητα σχολεία είναι οι κύριοι διοργανωτές στο σχολικό σύστημα, κατανέμοντας τους πόρους και οργανώνοντας δραστηριότητες, έτσι ώστε να επιτευχθούν οι εθνικοί στόχοι. Το υποχρεωτικό σχολείο στη Σουηδία μπορεί να είναι δημοτικό ή ανεξάρτητο. Κάθε δημοτικό σχολείο μπορεί να αναπτύξει το δικό του προφίλ, έχοντας διαφορετικούς προσανατολισμούς, όπως Montessori, μαθήματα

Αγγλικών ή πολιτιστικό και αθλητικό προφίλ. Τα ανεξάρτητα υποχρεωτικά σχολεία είναι ανοιχτά σε όλους και η εκπαίδευση θα πρέπει να αντιστοιχεί με εκείνη που προβλέπεται στα δημοτικά υποχρεωτικά σχολεία. Έχουν διοργανωθεί/ιδιοκτήτη σε σύγκριση με τα δημοτικά σχολεία, που μπορεί να είναι μια εταιρία, ένα ίδρυμα ή μια ένωση. Τα ανεξάρτητα σχολεία υποχρεωτικής εκπαίδευσης έχουν εγκριθεί και ελέγχονται από τη Σουηδική Σχολική Επιθεώρηση (<https://www.skolverket.se/>).

7.3.5.Φινλανδία

Κύριος στόχος της φινλανδικής εκπαιδευτικής πολιτικής είναι να προσφερθούν σε όλους τους πολίτες ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες ανεξάρτητα από την ηλικία, την κατοικία, την οικονομική κατάσταση, το φύλο ή τη μητρική τους γλώσσα. Η εκπαίδευση θεωρείται ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των πολιτών. Σημαντικός στόχος της φινλανδικής εκπαιδευτικής πολιτικής είναι η επίτευξη ενός όσο το δυνατόν πιο υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης για ολόκληρο τον πληθυσμό. Με βάση στοιχεία της διεθνούς έρευνας PISA ανάμεσα σε χώρες μέλη του ΟΟΣΑ, το φινλανδικό εκπαιδευτικό σύστημα παράγει εξαιρετικά αποτελέσματα στους τομείς της αναγνωστικής ικανότητας, των μαθηματικών και των φυσικών επιστημών (Πυργιωτάκης κα, 2008: 53-54, 63-64). Τα μαθήματα που υλοποιούνται στο φινλανδικό σχολείο είναι φινλανδικά ως μητρική γλώσσα, σουηδικά ως δεύτερη μητρική γλώσσα, μαθηματικά, μελέτη του περιβάλλοντος, φυσική, χημεία, γεωγραφία, πληροφορική, βιολογία, ιστορία, ξένες γλώσσες (γερμανικά / ισπανικά, εικαστικά, θρησκευτικά, φυσική αγωγή, μουσική, υφαντουργία και ξυλοτεχνία.

7.3.6.Η περίπτωση της Ελλάδας

Η εκπαίδευση στην Ελλάδα είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά ηλικίας 6-15 ετών και περιλαμβάνει Πρωτοβάθμια και Κατώτερη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (Γυμνάσιο). Η Πρωτοβάθμια εκπαίδευση παρέχεται στα Δημοτικά σχολεία, δημόσια και ιδιωτικά και η φοίτηση σε αυτά διαρκεί έξι χρόνια. Η οργάνωση και η διοίκηση του Ελληνικού Εκπαιδευτικού Συστήματος ακολουθεί συγκεκριμένη ιεραρχία , ενώ ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής είναι ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Στο έργο του Υπουργείου συνδράμουν με τη δραστηριοποίηση τους αποκεντρωμένοι φορείς όπως:

- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής,
- Εθνικός Οργανισμός Εξετάσεων,

- Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ,
- Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων,
- Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

Οι σχολικές μονάδες είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος, την επιμελή φοίτηση και πειθαρχία των μαθητών. Στα πλαίσια της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης λειτουργούν, μαζί με το Δημοτικό Σχολείο, εναλλακτικές δομές στις οποίες περιλαμβάνονται:

- Σχολεία Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης,
- Μειονοτικά Σχολεία,
- Πειραματικά Σχολεία,
- Σχολεία Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης,
- Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας,
- Σχολείο Ευρωπαϊκής Παιδείας.

Τέλος, επιτρέπεται η ίδρυση και λειτουργία αλλοδαπών νηπιαγωγείων και δημοτικών που παρέχουν εκπαίδευση στα παιδιά αλλοδαπών που διαμένουν στη χώρα στα οποία μπορούν να φοιτούν και Έλληνες μαθητές, και ανάλογα με το πρόγραμμα σπουδών τους διακρίνονται σε:

- Σχολεία με ελληνικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα,
- Σχολεία με ξένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και
- Σχολεία με ελληνικό και ξένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Θωμαΐδου & Πέππας, 2013: 11- 22)

Κύριος στόχος του σχολικού προγράμματος είναι αφενός η αφομοίωση του περιεχομένου του και αφετέρου η ανάπτυξη κριτικής και δημιουργικής σκέψης από τους μαθητές και τις μαθήτριες, Ακόμη το σχολικό πρόγραμμα σπουδών έχει στόχο στην παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους τους μαθητές, προσφέροντας πνευματική, ηθική, κοινωνική και πνευματική ανάπτυξη. Οι βασικές δεξιότητες που προωθούνται μέσω του αναλυτικού προγράμματος σπουδών είναι η χρήση των πηγών και της πληροφορίας, οι διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας και ο χειρισμός των συστημάτων και της τεχνολογίας. Παρ' όλα αυτά, μεγαλύτερη βάση δίνεται στις νοητικές ικανότητες των μαθητών, στην ανάγκη καλλιέργειας της κριτικής και

δημιουργικής σκέψης, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων απαραίτητων για την επίλυση προβλημάτων, τη λήψη αποφάσεων αλλά και για την προσαρμογή των νέων σε διαρκώς εξελισσόμενα εργασιακά περιβάλλοντα και τις μεταβαλλόμενες κοινωνικές συνθήκες (Marples, 2003).

8. Μεθοδολογία έρευνας

Πρόκειται για ποιοτική έρευνα, αρχαιακή και ιστορική και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε ήταν αντίστοιχη καθώς δίνεται η ευκαιρία στον ερευνητή να εμβαθύνει στο ζήτημα που ερευνάται και εκτός από λεπτομερή περιγραφή και ανάλυση, καταγράφεται η «φωνή» του υποκειμένου (Geertz, 1973& Eisner, 1991). Η ταξινόμηση του διάσπαρτου οπτικού υλικού σε ένα δομημένο αρχείο αποτελεί τον πρώτο στόχο της έρευνάς στην τοπική ιστορία της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Στη συνέχεια εφαρμόζονται στα βιογραφικά και αυτοβιογραφικά στοιχεία, οι τεχνικές από την ποιοτική έρευνα: στην ποιοτική έρευνα, τις περισσότερες φορές δεν υπάρχουν ξεκάθαρα προσδιορισμένες υποθέσεις από την αρχή. Οι υποθέσεις συνήθως αναπτύσσονται στις πρώτες φάσεις της έρευνας και αξιολογούνται με όρους εγκυρότητας και αλήθειας. Η ποιοτική έρευνα εστιάζει στο νόημα, δηλαδή στο πώς οι άνθρωποι κατανοούν τον κόσμο, την εμπειρία και τον εαυτό τους. Οι ερευνητές τείνουν να εστιάζουν στην ποιότητα και την ιδιαίτερη «υφή» της εμπειρίας, παρά να αναζητούν απρόσωπους νόμους αιτίου-αποτελέσματος, ή «μεταβλητές» που στοχεύουν σε σίγουρες «προβλέψεις». Η έμφαση της ποιοτικής έρευνας τοποθετείται: (α) στην «κοινωνικά κατασκευασμένη» φύση της πραγματικότητας, (β) στην κυκλική-διαλεκτική σχέση ανάμεσα στον ερευνητή και σε αυτό το οποίο μελετά, (γ) στις ιδιαίτερες καταστασιακές συνθήκες που περιορίζουν ή διευκολύνουν την έρευνα, (δ) στην αναπόφευκτη αξιακή φόρτιση κάθε ερευνητικής προσπάθειας, (ε) στους σύνθετους τρόπους γέννησης και νοηματοδότησης της κοινωνικής εμπειρίας (Παρασκευοπούλου – Κόλλια, 2008: 1-3). Επιλέχθηκε η συνέντευξη καθώς είναι μια διαδικασία που επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορίες και δεδομένα μέσα από την ανάλυση του λόγου επιλεγμένων περιπτώσεων. Είναι ένα ερευνητικό εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται ως μέσο συλλογής πληροφοριών, ελέγχου και ερμηνείας των ερευνητικών ερωτημάτων μιας έρευνας (Κεδράκα: 2008, σ. 1).

Η έρευνα αναφέρεται σε ζητήματα που απαιτούν τη συνεργασία ενηλίκων και την άμεση επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ ερευνητή και υποκειμένων (Παρασκευοπούλου – Κόλλια, 2008: 2). Οπότε επιλέχθηκε η συνέντευξη ως κατάλληλο εργαλείο. Η συνέντευξη είναι ημιδομημένη εις βάθος, η οποία αποτελείται από προκαθορισμένες ερωτήσεις, ωστόσο παρουσιάζει ευελιξία: α) ως προς την τροποποίηση του περιεχομένου των ερωτήσεων ανάλογα με τον ερωτώμενο, β) ως προς την εμβάθυνση σε κάποια θέματα με συμμετέχοντες που κρίνονται κατάλληλοι, γ) ως προς τη σειρά με την οποία τίθενται οι ερωτήσεις και δ) ως προς την πρόσθεση ή αφαίρεση ερωτήσεων ή θεμάτων για συζήτηση (Ισαρη & Πουρκός, 2015: 97). Ειδικότερα οι ερωτήσεις – άξονες που τέθηκαν με κριτήριο την βιβλιογραφική ανασκόπηση για την πρόσληψη υλικού από τους φορείς – πομπούς παρατίθενται στο Παράρτημα. Η έρευνα ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 2018. Προτού γίνουν οι συνεντεύξεις επισκέφτηκα και τα δύο εκπαιδευτήρια ώστε να ενημερώσω

για τον σκοπό της έρευνας μου. Κατέθεσα φάκελο που περιείχε, βεβαίωση σπουδών και διπλωματικής εργασίας, αίτηση προς το κάθε σχολείο για έρευνα, και ένα σχέδιο της συνέντευξης. Αφού οι αιτήσεις μου έγιναν δεκτές, κανονίστηκαν συναντήσεις αφενός με τον ιδιοκτήτη και Γενικό διευθυντή του «Παγκρήτιου» εκπαιδευτήριου και αφετέρου με την διευθύντρια της προσχολικής αγωγής του «Ζάννειου» εκπαιδευτήριου, η οποία είναι σύζυγος του ιδιοκτήτη του ιδρύματος. Και οι δύο συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν μετά από σύμφωνη γνώμη των συνεντευξιζόμενων και ηλεκτρονικά αντίγραφα θα δοθούν και στους δύο. Στην συνέχεια απομαγνητοφωνήθηκαν μέσω λογισμικού ώστε να μπορεί να γίνει η ανάλυση του λόγου. Συγκεντρώθηκαν, επομένως, δύο συνεντεύξεις και οπτικό υλικό των κοινόχρηστων χώρων και των δύο εκπαιδευτηρίων.

8.1. Ανάλυση οπτικού υλικού

Στο οπτικό υλικό εφαρμόστηκε η ερμηνευτική και σημειωτική ανάλυση με στόχο την ειδολογική και θεματική ταξινόμηση. Η σημειωτική τεκμηρίωση γίνεται με βάση τις μεταβλητές: αύξων αριθμός, σχήμα, διάσταση, τόπος εντοπισμού, λεζάντα, χρώμα, αντικείμενα, γραμματοσειρά, κατάσταση, κόστος, υλικό, χρονολογία, είδος εικόνας, εικόνα με λεζάντα ή μόνο λεζάντα. Στην παρούσα μελέτη εξετάζονται το νόημα των εικόνων ως σχολικής διακόσμησης και η εξάρτησή τους από το εκπαιδευτικό και κοινωνικό τους πλαίσιο. Η φράση αυτή χρησιμοποιείται με την ευρεία της έννοια, ώστε να συμπεριλάβει το γενικό πολιτισμικό και πολιτικό «υπόβαθρο», καθώς επίσης και τις ακριβείς περιστάσεις κάτω από τις οποίες η εικόνα εκπονήθηκε και τα υλικά συμφραζόμενα, με άλλα λόγια τον φυσικό χώρο στον οποίο αρχικά υπήρχε η πρόθεση να παρουσιαστεί. Ο σχολικός χώρος, όπως και κάθε χώρος είναι δυσπόστατος, με γεωμετρική και ανθρώπινη ποιότητα. Η γεωμετρική υπόσταση του χώρου καθορίζει, απλά, τα υλικά του χαρακτηριστικά, ενώ η ανθρωπογενής του ποιότητα εξηγεί την προέλευση, το σκοπό και τον τρόπο λειτουργίας του. Η σχέση του ανθρώπου με το χώρο συνδέεται με τη διαμόρφωση της συμπεριφοράς και των στάσεων του ατόμου ή της ομάδας και, γενικότερα, με την πολιτισμική και κοινωνική δυναμική που αναπτύσσεται στις διάφορες κατηγορίες ανθρώπινου περιβάλλοντος. Ο σχολικός χώρος δεν αποτελεί απλά το υλικό περιβάλλον που φιλοξενεί την εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά με τη δυναμική που αναπτύσσεται ανάμεσα σε αυτόν και τους χρήστες του, αναδεικνύεται ως σημαντικός παράγοντας των διαδικασιών αγωγής. Η οργάνωση του σχολικού χώρου αποτελεί έναν πολύ σημαντικό παράγοντα της παιδαγωγικής διαδικασίας, συνδέεται με τις, αλλά και επηρεάζεται από τις αρχές της κάθε παιδαγωγικής μεθόδου που εφαρμόζεται (Γερμανός, 2002).

Οι πρώτες ελληνικές κτιριολογικές προδιαγραφές για διδακτήρια διατυπώθηκαν το 1894 και συμπληρώθηκαν το 1895, συστηματοποιώντας το πλαίσιο χώρου που απαιτείται για

τη λειτουργία του σχολείου. Το πρώτο πρότυπο σχολικού χώρου ακολούθησαν άλλα δυο, εκείνο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1930 και το «σύγχρονο» το οποίο διαμορφώθηκε το 1962, με την ίδρυση του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων. Είναι αξιοσημείωτο ότι, από το 1894 μέχρι σήμερα, τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του σχολικού χώρου δεν έχουν υποστεί ουσιαστικές αλλαγές. Αυτό φαίνεται ιδίως στην περίπτωση της αίθουσας διδασκαλίας που αποτελεί και το βασικό υλικό περιβάλλον της εκπαιδευτικής διαδικασίας:

- το πρότυπο σχήμα της αίθουσας παραμένει ορθογώνιο,
- ο άμεσος φυσικός φωτισμός είναι από την αριστερή πλευρά (ταιριάζει μόνο σε δεξιόχειρες),
- η διαρρύθμιση της αίθουσας παραμένει η ίδια, καθώς
 - τα θρανία των μαθητών είναι διατεταγμένα σε παράλληλες σειρές,
 - η διάταξη των θρανίων είναι προσανατολισμένη προς τον πίνακα,
 - από τις αρχές του 20ου αιώνα, ο πίνακας βρίσκεται στην ίδια θέση,
 - το τραπέζι του εκπαιδευτικού βρίσκεται στην ίδια θέση (Γερμανός & Κανατσούλη, 2010: 2-3).

Σύμφωνα με τον Δημήτρη Γερμανό (2010: 9-10) είναι απαραίτητος ένας «παιδαγωγικός ανασχεδιασμός του σχολικού χώρου», στηριγμένος σε παιδαγωγικά, ψυχοκοινωνικά και αρχιτεκτονικά κριτήρια. Οι στόχοι του ανασχεδιασμού βρίσκονται σε σχέση αλληλεξάρτησης και είναι οι εξής:

- Από παιδαγωγική άποψη, η εφαρμογή ομαδοκεντρικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης στην τάξη, με έμφαση στη συνεργατική μάθηση,
- Από ψυχοκοινωνική άποψη, η διαμόρφωση της σχολικής αίθουσας σε μια «συλλογικότητα» η οποία στηρίζεται στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της ευχαρίστησης και της δημοκρατίας μεταξύ των μαθητών και μαθητριών, αλλά και στην αλληλεπίδραση τους με το πολιτιστικό και κοινωνικό της περιβάλλον,
- Από αρχιτεκτονική άποψη, η δημιουργία συνθηκών χώρου που θα διευκολύνουν την ανάπτυξη δυναμικής.

Με βάση τους παραπάνω στόχους, οι παρεμβάσεις στον σχολικό χώρο κινούνται προς δύο κατευθύνσεις. Αφενός την διαμόρφωση χώρου για ανάπτυξη συνεργατικών δραστηριοτήτων και σχέσεων, και συγκεκριμένα την δημιουργία μικρών ομάδων παιδιών, με στόχο την πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνία και την ανάπτυξη διαλόγου και συνεργασίας και τον διπλό προσανατολισμό των ομάδων, τόσο στο εσωτερικό της ομάδας όσο και στην υπόλοιπη τάξη, ώστε να διασφαλίζεται επικοινωνία και αλληλεπίδραση με πρόβλεψη για εναλλαγή της διάταξης, ώστε να προσφέρονται διαφορετικές θέσεις στα παιδιά, για την

ανάπτυξη διαφορετικών σχημάτων επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Ακόμη, προτείνεται η ύπαρξη μικρών χώρων οργανωμένων και διακοσμημένων από τα παιδιά, ατομικά ή ομαδικά, ώστε να είναι δυνατή η εξοικείωση τους με τον χώρο καθώς και η ύπαρξη ειδικού χώρου για κάθε ομάδα και αν είναι δυνατόν και για κάθε παιδί. Γενικότερα, κρίνεται σημαντική η διαμόρφωση του χώρου, με στόχο τη δημιουργία θετικού ψυχολογικού κλίματος, με την κατάλληλη επιλογή χρωμάτων, υλικών, φωτισμού. Η δεύτερη κατεύθυνση ορίζεται ως ο εμπλουτισμός του χώρου με ερεθίσματα μάθησης. Ο χώρος μπορεί να αποτελέσει ένα πεδίο ερεθισμάτων, οργανωμένων με συστηματικό τρόπο σε δυο κατηγορίες: η πρώτη περιλαμβάνει ερεθίσματα που κυρίως προσφέρουν πληροφορίες και η δεύτερη ερεθίσματα που αποτελούν προτροπή για ανάπτυξη δραστηριοτήτων. Και οι δυο κατηγορίες μπορούν να συνδεθούν με τη διαδικασία μάθησης (Γερμανός, 2010: 7-12).

8.2. Εργαλεία ανάλυσης συνεντεύξεων

Λόγω της διαπροσωπικής επικοινωνίας στις συνεντεύξεις, επιλέχθηκε ως μέθοδος ανάλυσης, η ψυχολογία του λόγου, η οποία προσεγγίζει τον λόγο, προφορικό και γραπτό, ως τρόπους κατασκευής του κόσμου, με προσανατολισμό στην κοινωνική δράση. Η ψυχολογία του λόγου υποστηρίζει ότι οι στάσεις διαμορφώνονται μέσω των κοινωνικών πρακτικών, συνεπώς είναι κοινωνικά κατασκευασμένες. Η ψυχολογία του λόγου (Edwards, Potter: 1992, σ. 154) αντλεί από την εθνομεθοδολογία και την ανάλυση συνομιλίας και ενδιαφέρεται για τη διαπραγμάτευση του νοήματος σε καθημερινά πλαίσια. Μελετά τι κάνουν οι άνθρωποι με τη γλώσσα, τονίζοντας ως κοινωνική δράση τις ιδιότητες του λόγου. Η ανάλυση της εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν τα αποθέματα λόγου και με τι συνέπειες, ονομάζοντας τη διαδικασία αυτή «προσανατολισμός στη δράση» (action orientation) της ομιλίας. Βασικά χαρακτηριστικά της ψυχολογικής ανάλυσης λόγου είναι η αναζήτηση για τη Δράση, ως έμφαση στην επικοινωνία, στην αλληλεπίδραση, στην επιχειρηματολογία και όχι στις γνωστικές λειτουργίες. Η μνήμη και η απόδοση αιτίου προσεγγίζονται ως αναφορές και ως προς τα συμπεράσματα που προσφέρουν. Οι αναφορές τοποθετούνται μέσα σε ακολουθίες δραστηριότητας, όπως ακολουθίες που περιλαμβάνουν την άρνηση μιας πρόσκλησης, την κατηγορία - απόδοση ευθύνης και την δικαιολόγηση - άμυνα.

Οι στρατηγικές – τεχνικές λόγου που χρησιμοποιούνται για να δομήσουν μια αναφορά ως αληθοφανή είναι οι εξής: (α). επίκληση κατηγοριών: ο ομιλητής έμμεσα ή άμεσα επικαλείται τη συμμετοχή του σε κάποια ομάδα. Άνθρωποι σε συγκεκριμένες κατηγορίες θεωρούνται ότι γνωρίζουν κάποια συγκεκριμένα πράγματα και ότι έχουν κάποιες επιστημολογικές δεξιότητες. (β). ζωντανή περιγραφή: οι περιγραφές που είναι πλούσιες σε λεπτομέρειες δημιουργούν μια αίσθηση αληθοφάνειας, καθώς δημιουργούν την εντύπωση ότι

επαναβιώνουμε αντιληπτικά το γεγονός και ίσως ότι ο ομιλητής έχει ιδιαίτερες ικανότητες παρατήρησης. (γ). αφήγηση: αυτή σχετίζεται στενά με την ζωντανή περιγραφή, αλλά εδώ η πειστικότητα μιας αναφοράς αυξάνεται με το να περιλαμβάνεται σε μια συγκεκριμένη αφηγηματική ακολουθία, στην οποία το γεγονός γίνεται κάτι που περιμένουμε, ακόμη και κάτι που είναι απαραίτητο. (δ). συστηματική αοριστία: είναι το αντίστροφο των δύο προηγούμενων τεχνικών, κάποιες φορές ενισχύει την αληθοφάνεια της αναφοράς με το να μην επιτρέπει εύκολες οδούς αντίκρουσης ή υπονόμησης. (ε). λογοδότηση με όρους εμπειρισμού: εδώ τα φαινόμενα αντιμετωπίζονται σαν να είναι τα ίδια φορείς δράσης και έτσι είτε «εξαφανίζεται» ο παρατηρητής είτε ο ρόλος του γίνεται απλά αυτός του παθητικού δέκτη. (στ). Η ρητορική του επιχειρήματος: οι περιγραφές οι οποίες αρθρώνονται στη βάση μιας συλλογιστικής και επικεντρώνονται στο επιχείρημα, μας οδηγεί στο να εστιαζόμαστε σε αυτό που λέγεται και όχι σε αυτόν που μιλά και έτσι αποκτούν μια υπόσταση έξω από τον ομιλητή. (ζ). διατυπώσεις της ακραίας περίπτωσης – οι περιγραφές γίνονται πιο τυπικές με την επίκληση της ακραίας περίπτωσης σε μια κλίμακα. (η). συναίνεση και επιβεβαίωση: η εκδοχή παρουσιάζεται σαν κάτι με το οποίο συμφωνούν διάφοροι μάρτυρες, εξωτερικοί παρατηρητές, ή πρόσωπα κύρους ή/ και εξουσίας. (θ). λίστες και αντιπαραβολές: οι λίστες (και κυρίως οι λίστες τριών χαρακτηριστικών) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να κατασκευάσουν περιγραφές οι οποίες φαίνονται πλήρεις και αντιπροσωπευτικές.

Η θεματική ανάλυση λόγου χρησιμοποιείται στην ποιοτική έρευνα καθώς παρέχει δεξιότητες χρήσιμες για την διεξαγωγή εξειδικευμένων προσεγγίσεων ποιοτικής ανάλυσης. Είναι μια μέθοδος εντοπισμού, αναφοράς και θεματοποίησης νοηματικών μοτίβων που επαναλαμβάνονται, θεμάτων που εξάγονται από τα ερευνητικά δεδομένα. Χαρακτηρίζεται από θεωρητική ευελιξία, καθώς ο ερευνητής δεν δεσμεύεται σε συγκεκριμένες οντολογικές ή επιστημολογικές θέσεις, αλλά καλείται να προσδιορίσει θεωρητικά και επιστημολογικά την ανάλυση του βασισμένος στα ερευνητικά του ερωτήματα και στο τι επιδιώκει να μάθει (Ισαρη & Πουρκός, 2015: 116-117).

9. Ερευνητικό υλικό

9.1. Ανάλυση συνέντευξης Προέδρου Παγκρήτιου Εκπαιδευτήριου

-Τι αλλαγές έχετε κάνει ως προς το ΑΠ του Υπουργείου Παιδείας και με ποιο σκοπό; Πέραν της βασικής συγκρότησης την οποία την εξασφαλίζουμε με το δικό μας παιδαγωγικό ρυθμό και τα εκπαιδευτικά μας μέσα, για παράδειγμα σε πολλές τάξεις υπάρχουν φύλλα εργασίας, σε μερικές τάξεις αυτά τα φύλλα έχουν συστηματοποιηθεί, όπου κρίνεται απαραίτητο σε δικό μας βιβλίο, που ακολουθεί

ακριβώς το αναλυτικό πρόγραμμα και την ύλη του Υπουργείου Παιδείας, αλλά είναι γραμμένο με πιο απλό πιο δασκαλιστικό τρόπο όπου είδαμε ότι υπάρχει πρόβλημα, παράδειγμα σε βιβλία μαθηματικών και βιβλία ελληνικών Τετάρτης και πέμπτης τάξης. Κατά τα άλλα η δουλειά των εκπαιδευτικών φροντίζουμε να συντονίζεται ανά τάξη, δηλαδή οι εκπαιδευτικοί της τάξης εβδομαδιαία φροντίζουν να συμβαδίζουν τα τμήματα, να κάνουν ακριβώς τα ίδια πράγματα, τις ίδιες δραστηριότητες και να υπάρχει συνεργασία σε αυτό. Και βέβαια οργανώνονται και πάρα πολλές δραστηριότητες εκτός μαθήματος, διδακτικές επισκέψεις, διδακτικά προγράμματα και έτσι εμπλουτίζουμε το πρόγραμμα.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Ο ομιλητής χρησιμοποιεί τις τεχνικές: Β, Γ, Ε, ΣΤ, Η.
Θεματική ανάλυση: Δίνεται έμφαση στο θέμα του εκπαιδευτικού υλικού το οποίο προκύπτει από την οργάνωση του ιδρύματος.

-Υπάρχουν εξωτερικοί συνεργάτες οι οποίοι συνεργάζονται με το σχολείο ως προς τις αθλητικές δραστηριότητες ή τις μουσικές τέχνες; Καταρχήν συνεργαζόμαστε με το βρετανικό συμβούλιο για τα αγγλικά, δηλαδή μέσα από το πρόγραμμα αγγλικών του Δημοτικού και με μία δουλειά που έχουμε κάτι με το βρετανικό συμβούλιο, μπορούμε να διαρθρώσουμε την εξέλιξη του μαθήματος ώστε στην έκτη δημοτικού από το πρωινό μάθημα του σχολείου τα παιδιά να έχουν πρόσβαση στο δίπλωμα το πρώτο δίπλωμα των αγγλικών, στην πρώτη γυμνασίου πάλι από το πρωινό μάθημα το δεύτερο και στη δεύτερα γυμνασίου το τρίτο. Αυτά λοιπόν τα διπλώματα είναι μέσα στο βασικό μας πρόγραμμα τώρα όσα παιδιά θέλουν να πάνε στο Lower fce στη δεύτερα, στην τρίτη γυμνασίου, χρειάζονται κάποια επιπλέον μαθήματα και αυτό το γνωρίζουν οι γονείς. Μία συνεργασία λοιπόν, πολύ σημαντική είναι με το βρετανικό συμβούλιο για τα αγγλικά, το οποίο σχεδίασε και επιβλέπει την πορεία των αγγλικών. Μετά έχουμε κάποιες τοπικές συνεργασίες για τις αθλητικές ακαδημίες, διότι τα σχολεία δεν είναι μόνο μαθήματα πρέπει να έχει στη ζωή του και τον αθλητισμό, έχουμε συνεργασία με τον όμιλο αντισφαίρισης Αγίου Ιωάννη για το τένις, έχουμε συνεργασία με τη Γυμναστική Ένωση Ηρακλείου για ακαδημίες βόλεϊ, με το τοπικό του ΟΦΗ για να έχουμε ακαδημία σκακιού για τα παιδιά. Αυτές είναι πάνω κάτω οι εξωτερικές μας συνεργασίες, τώρα αν με ρωτάτε ασ πούμε σε (επειδή με ρωτήσατε για τέχνη) αν έρχεται κάποιος εξωτερικός συνεργάτης σας που είναι τακτικά για να διδάσκει στα παιδιά δεν υπάρχει κάποια τακτική

συνεργασία. Βεβαίως έκτακτα σεμινάρια εκπαιδευτικά προγράμματα ή επιμόρφωση εκπαιδευτικών γίνεται με εξωτερικούς συνεργάτες πάντα που επιλέγουμε.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Β, Γ. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στο ζήτημα της συλλογικότητας και της συνεργασίας του ιδρύματος με τοπικούς ή μη φορείς, για δραστηριότητες που αφορούν ξένες γλώσσες (Βρετανικό Συμβούλιο), αθλητισμός (ΟΦΗ, Όμιλος αντισφαίρισης, Γυμναστική Ένωση Ηρακλείου) και τέχνη (εξωτερικοί συνεργάτες – επισκέπτες). Οι επιλογές αυτές παραπέμπουν στα Ευρωπαϊκά πρότυπα εκπαίδευσης, όπως ορίζονται από τα Συμβούλια της Ευρωπαϊκής πολιτικής, και σε εκπαιδευτικά συστήματα χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Αγγλία, Φινλανδία).

-Μιας και είναι ο κλάδος σας, ως προς τον ψηφιακό γραμματισμό, την επαφή των παιδιών με την τεχνολογία η οποία κυλάει πολύ γρήγορα υπάρχουν προγράμματα ή project που γίνονται επιπλέον των τυπικών μαθημάτων πάνω στην εκμάθηση υπολογιστών; Λοιπόν προσπαθούμε να εκμεταλλευτούμε τα τυπικά μαθήματα όπως λέτε το πρωινό μας μάθημα για να πάρουν τα παιδιά όλες τις βασικές γνώσεις που χρειάζονται . Στο δημοτικό λοιπόν θα ξεκινήσουμε με τα βασικά πράγματα, εννοείται ότι θα περάσουμε από Windows από όλες τις εφαρμογές του “Office” (word excel powerpoint), από τη χρήση- από τη σωστή χρήση Internet ,τη δεοντολογία χρήσης και επικοινωνίας. Στο γυμνάσιο μάλλον από την έκτη δημοτικού κάνουμε προγραμματισμό στο πρωινό μας μάθημα, στο γυμνάσιο κάνουμε λίγο σε πιο προχωρημένο επίπεδο πρόγραμμα . Άρα προγραμματισμό έκτη και πρώτη γυμνασίου είναι η “Logo”, στην τρίτη γυμνασίου κάνουμε “Python” που είναι αρκετά προχωρημένη γλώσσα και διάφορα άλλα ενδιαφέροντα πράγματα. Τώρα εκτός του πρωινού μαθήματος υπάρχει Ρομποτική σαν δραστηριότητα στο σχολείο, προαιρετικά, όσα παιδιά δείχνουν ενδιαφέρον έχουμε μαθήματα ρομποτικής απογευματινές ώρες.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών και των μαθητριών σε ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφορίας και Εικόνας), και σε καινοτόμες δράσεις, όπως η Ρομποτική.

-Με στόχο την ανάδειξη των παιδαγωγικών επιλογών που έχετε ως σχολείο, εσείς κατά τη γνώμη σας ποια θεωρείτε ότι είναι τα βασικά πλεονεκτήματά του Ιδρύματος σας; Λοιπόν το σχολείο δίνει κάποια σημαντικά πράγματα στους μαθητές, θα μπορούσα να πω ότι αυτά είναι σε τρεις άξονες ο πρώτος άξονας είναι η

συγκρότηση του μαθητή γύρω από τα μαθήματα και τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες σε ελληνικά, Μαθηματικά, Αγγλικά αλλά και άλλα μαθήματα. Βάζουμε ελληνικά, μαθηματικά πρώτα και τα αγγλικά γιατί είναι τρεις βασικοί άξονες αλλά γενικά όλων των μαθημάτων είναι πολύ προσεγμένα και έτσι παιδαγωγικά εμπλουτισμένα. Αυτός είναι ένας άξονας. Ένας δεύτερος άξονας θα έλεγα ότι σχετίζεται με τη διεύρυνση των οριζόντων του κάθε παιδιού δηλαδή ήδη από το δημοτικό και κατά μείζονα λόγο στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο ένα καλό σχολείο, και εμείς θέλουμε να λέμε ότι είμαστε καλό σχολείο, πρέπει να δίνει παραστάσεις και να ανοίγει την αντίληψη, τους ορίζοντές του μαθητή με διάφορες ευκαιρίες πολιτισμού, τέχνης, επιστήμης, αθλητισμού. Ε, αυτό είναι κάτι το οποίο μας απασχολεί πολύ και το δουλεύουμε. Ο τρίτος άξονας νομίζω ότι το σχολείο προσφέρει στους μαθητές κάτι πολύ σημαντικό σήμερα αλλά κάτι που δεν είναι προφανές ή τουλάχιστον δεν συμφωνούν όλοι. Προσφέρει μία κοινωνική αγωγή στο σχολείο, δηλαδή φανταστείτε τα παιδιά έρχονται ας πούμε από τα σπίτια τους όντας το κέντρο του οικογενειακού σύμπαντος και θα πρέπει το σχολείο μας να τα βάλει σε ένα τμήμα, να τα εντάξει σε μία κοινωνική ομάδα, να τους μάθει κανόνες της συνύπαρξης, να τους διδάξει ένα κοινωνικό ήθος, να τους διδάξει τους δημοκρατικούς κανόνες, το σεβασμό του διπλανού. Αυτά όλα, ειδικά τη σήμερον ημέρα, δεν είναι προφανή και δουλεύουμε αρκετά σε αυτά. Νομίζω ότι είναι και ο τρίτος άξονας πολύ σημαντικός.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Γ, Ε, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Από τον ομιλητή, δίνεται έμφαση, στους τρεις βασικούς άξονες του μοντέλου εκπαίδευση που ακολουθεί το ίδρυμα. Οι στόχοι του σχολείου παραπέμπουν στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής, και ως εκ τούτου και του Ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος.

-Αυτοί οι τρεις άξονες που αναφέρετε , ως μοντέλα εκπαίδευσης που ακολουθείται, βασίστηκε σε κάποιο πρότυπο Ευρωπαϊκό κάποιου άλλου σχολείου του εξωτερικού από τα πρώτα πρότυπα ιδιωτικά σχολεία ή ήταν κάτι το οποίο αποφασίστηκε από την ηγεσία ας το πούμε του σχολείου; Ούτε το ένα ούτε το άλλο. Νομίζω ότι εξελίχθηκε από την ιστορία και τη δυναμική του σχολείου. Κάνουμε συνεχώς έναν αγώνα σε συλλογικό επίπεδο, ο σύλλογος του δημοτικού, ο σύλλογος του γυμνασίου, ο σύλλογος του Λυκείου να εξελίσει τη δουλειά του και

να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις κάθε εποχής. Αυτή είναι μία πολύ μεγάλη λεπτή διαδικασία και επίπονη, συν-εξελισσόμαστε με το γύρω μας περιβάλλον και πρέπει να προσφέρουμε στα παιδιά σύγχρονα και με σύγχρονο τρόπο και σύγχρονη εκπαίδευση. Αυτό νομίζω ότι είναι και η μεγαλύτερη μας προσπάθεια και η πιο δύσκολη δουλειά που κάνουμε. Δηλαδή φανταστείτε ότι εκπαιδευτικές συνεδριάσεις που γίνονται τα απογεύματα ή με το πέρας της χρονιάς για την προετοιμασία της νέας χρονιάς κινούνται γύρω από αυτόν τον άξονα, τι θα βελτιώσουμε, τι θα κρατήσουμε τι θα αφήσουμε και αυτό είναι μία συνεχής διαδικασία δυναμική.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Γ, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση λόγου:* Δίνεται έμφαση στην οργάνωση που διέπει το σχολείο και στην συνεργατική προσπάθεια όλων των εμπλεκόμενων για όσο το δυνατό καλύτερη και αποτελεσματικότερη παροχή εκπαίδευσης.

-Υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο μοντέλο ηγεσίας που ακολουθείται στο Ίδρυμα;
Όχι. Υπάρχει η προεδρία, οι διευθυντές των σχολείων κάθε βαθμίδας, του Δημοτικού, νηπιαγωγείου, γυμνασίου, λυκείου. Εγώ συμμετέχω στις συνεδριάσεις των συλλόγων και οι αποφάσεις παίρνονται σε συλλογικό επίπεδο από το σύλλογο διδασκόντων.

-Τώρα σε μία περίοδο κρίσης οικονομικής και κοινωνικής, εσείς σαν φορέας εκπαίδευσης, ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα είχατε επιδράσεις ,προβλήματα, ως προς τη λειτουργία σας; Αυτό πώς να το πω, είναι αυτονόητο. Δεν θα μπορούσαμε να μην έχουμε. Οι άνθρωποι που φέρνουν εδώ τα παιδιά τους, έχουν υποστεί την οικονομική κρίση, έχουν συνέπειες από την οικονομική κρίση και είχαμε και εμείς συνέπειες από την οικονομική κρίση. και δεν ξέρω αν σας ενδιαφέρουν ποσοτικά στοιχεία, νομίζω ότι ας πούμε είχαμε μία σταδιακή συρρίκνωση που χρονιά με τη χρονιά μπορεί να φαινόταν μικρή, αλλά αθροιστικά ήταν πολύ μεγάλη στα χρόνια. - **Άρα υπήρξαν διαρροές;** Βεβαίως υπήρξαν άνθρωποι που έλεγαν ότι είμαστε πολύ ευχαριστημένοι από την δουλειά που γίνεται στο σχολείο αλλά δεν μπορούμε να συνεχίσουμε. Λοιπόν αυτό είναι η μία πλευρά. Η άλλη πλευρά είναι ότι με την εποχή της κρίσης νομίζω λιγότεροι άνθρωποι είχαν τη δυνατότητα να ξεκινήσουν την εκπαίδευση σε ένα ιδιωτικό σχολείο, η επιλογή κάποιων ανθρώπων προς την ιδιωτική εκπαίδευση νομίζω ότι περιορίστηκε, και αυτό το είδαμε και εμείς εδώ. Δηλαδή ίσως συνολικά

στο μέγεθος του σχολείου, αν συγκρίνει κανείς τα χρόνια πριν την κρίση σε σχέση με τώρα, μπορεί να είναι ένα 40% μικρότερο το σχολείο που είναι τεράστια διαφορά.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Γ, Ζ, Η. *Θεματική ανάλυση:* Ο ομιλητής θέτει ως βασικό θέμα την συρρίκνωση του σχολείου εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, παραθέτοντας μάλιστα το ποσοστό της συρρίκνωσης αυτής συνολικά.

-Όλη αυτή η αλλαγή είχε ως αποτέλεσμα αλλαγές το προσωπικό στα δίδακτρα πιθανόν, να υπήρξε κάποια πιθανή μείωση διδασκόντων ή όχι; Λοιπόν, στην αρχή δεν είχαμε συνειδητοποιήσει πόσο βαθιά και μεγάλη σε διάρκεια θα ήταν η κρίση. Όταν το συνειδητοποιήσαμε αποφασίσαμε να κάνουμε μία σειρά αλλαγών, μέσα σε αυτές ήταν και η μείωση των διδασκόντων. Δεν θυμάμαι να σας πω ποσά, ίσως το δεύτερο τρίτο χρόνο της κρίσης δηλαδή το 2012 προχωρήσαμε σε σημαντικές μειώσεις διδασκόντων σε όλες τις βαθμίδες, δηλαδή η μείωση στα δίδακτρα της πρώτης δημοτικού μπορεί να ήταν και της τάξεως του 20% με κάθε επιφύλαξη. Αντίστοιχα μικρότερες μειώσεις μπορεί να είχαμε και σε άλλες βαθμίδες. Και ειλικρινά δεν ξέρω να σας πω αν αυτό το μέτρο είχε καλό αποτέλεσμα στην προσέλευση μαθητών ή αν μας πίεσε οικονομικά περισσότερο από ότι σε πιεζόμασταν.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Ε, Ζ. *Θεματική ανάλυση λόγου:* Δίνεται έμφαση στην τάση προσαρμογής στην νέα πραγματικότητα με την μείωση των διδασκόντων, και δίνεται ως παράδειγμα η ακραία περίπτωση της μείωσης 20% των διδασκόντων της Α' δημοτικού.

-Αξιολογείται το έργο του Ιδρύματος από μαθητές, γονείς, εκπαιδευτικούς με κάποιο τρόπο; Εννοείτε με τυπικό τρόπο δηλαδή ένα σύστημα αξιολόγησης; Όχι δεν υπάρχει τέτοιο σύστημα αξιολόγησης. Κατά καιρούς βεβαίως υπάρχουν ερωτηματολόγια που αξιολογούν συγκεκριμένες δραστηριότητες ή κάποια projects ή κάποια ας πούμε ειδικά στοιχεία του προγράμματος αλλά ένα σύστημα τυπικής αξιολόγησης όχι δεν έχουμε. **-Σε σχέση με ένα δημόσιο σχολείο ποιες είναι οι διαφορές σας, τι προσφέρετε παραπάνω, τι σας διακρίνει από ένα δημόσιο σχολείο;** Τι προσφέρουμε παραπάνω; Καταρχήν πρέπει να σας πω ότι και στο δημόσιο σχολείο υπάρχουν κάποιοι πολύ καλοί εκπαιδευτικοί. Αλλά νομίζω ότι στο δημόσιο σχολείο ελλείπει οργάνωση και δομή, δεν υπάρχει ένα στάνταρ, δεν υπάρχει ένα ας πούμε καλό επίπεδο στο οποίο θα δουλεύει ο κάθε μαθητής του δημόσιου σχολείου. Αντιθέτως εδώ έχουμε εξασφαλίσει έναν ρυθμό και ένα μίνιμουμ

ένα στάνταρ επίπεδο δουλειάς το οποίο προσπαθούμε να το τηρούμε και όταν λέω προσπαθούμε να το τηρούμε, επειδή οι εποχές αλλάζουν και οι μαθητές που έρχονται αλλάζουν, μπορεί να χρειάζεται περισσότερη δουλειά τώρα για να κρατήσουμε ψηλά τα στάνταρ ή μπορεί να χρειάζεται αλλά παιδαγωγικά μέσα ή άλλους τρόπους προσέγγισης των μαθητών; Αυτό το κάνουμε, αλλά προσπαθούμε να δίνουμε συγκρότηση σε κάθε μαθητή που έρχεται εδώ σε αυτούς τους τρεις βασικούς τομείς που σας είπα. Δηλαδή ο ένας είναι τα μαθήματα, τα αντικείμενα ελληνικά, Μαθηματικά, Αγγλικά και όλα τα υπόλοιπα, ο δεύτερος είναι οι δραστηριότητες τέχνης πολιτισμού αθλητισμού δραστηριότητες που διευρύνουν τους ορίζοντες των μαθητών και ο τρίτος είναι η κοινωνική αγωγή, το κοινωνικό ήθος των μαθητών. Αυτό νομίζω ότι επειδή πρώτον έχουμε πολύ καλύτερο ρυθμό ας πούμε μπαίνουμε πολύ πιο γρήγορα σε ένα κανάλι, έχουμε προγραμματίσει τη σχολική μας χρόνια σωστά, το προσωπικό μας σωστά, υπάρχει συνεργασία των διδασκόντων για να εξασφαλίσουν αυτό το ρυθμό, νομίζω ότι έχει πάρα πολύ καλά αποτελέσματα, και αυτό βεβαιώνεται και με εξωτερικούς τρόπους. Πρώτος τρόπος είναι οι άνθρωποι που μας εμπιστεύονται και μιλάμε και μας το επιβεβαιώνουν και ο δεύτερος τρόπος να το επιβεβαιώσει κανείς την υψηλή κατάρτιση των μαθητών μας είναι ότι όταν ένας μαθητής φεύγει από το σχολείο μας προς ένα άλλο σχολείο αναγνωρίζεται το επίπεδο και η δουλειά υποδομής. Δηλαδή θα έλεγα ότι ακόμα και ένας απόφοιτος μας που μπορεί να έχει τελειώσει το λύκειο εδώ, νομίζω ότι έχει πάρει εφόδια όπου θα τον θα τον βοηθήσουν και στη φοιτητική του ζωή, στην επαγγελματική του ζωή, στην ευρύτερη κουλτούρα του, στην κοινωνικότητα του. Τουλάχιστον και αυτά προσπαθούμε, ελπίζω να τα καταφέρουμε.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Γ, Ε, ΣΤ, Η. *Θεματική ανάλυση λόγου:* Ο ομιλητής τονίζει θεματικά την ποιότητα της προσφερόμενης εκπαίδευσης στο σχολείο, μέσω της οργάνωσης και του μεθοδικού προγραμματισμού και σχεδιασμού. Γίνεται και πάλι αναφορά στο εκπαιδευτικό μοντέλο που ακολουθείται αλλά και τα αποτελέσματα της εκπαίδευσης που παρέχεται.

-Θεωρείτε ότι οι μαθητές και οι μαθήτριες σας είναι, μάλλον οι γονείς τους είναι από κάποια συγκεκριμένη οικονομική και κοινωνική τάξη; Επειδή αυτό το ζήτημα μας έχει απασχολήσει και ξέρετε μπορούμε να κάνουμε, έχουμε τρόπο να κάνουμε στατιστικά για αυτό, η απάντηση είναι όχι. Δεν είναι από συγκεκριμένη οικονομική τάξη. Βεβαίως ένας άνθρωπος για να σηκώσει να πάρει την απόφαση και

να σηκώσει το βάρος ενός ιδιωτικού σχολείου πρέπει να έχει μία οικονομική άνεση, αλλά αυτό πρέπει να σας πω είναι ότι υπάρχουν και πάρα πολλοί άνθρωποι εδώ στο σχολείο που από το υστέρημά τους έχουν αποφασίσει να δώσουν ως πούμε την ευκαιρία στα παιδιά τους για ένα καλό σχολείο και να επενδύσουν στην παιδεία. Και νομίζω ότι αυτό είναι η μόνη επένδυση που μπορεί να κάνει κάποιος για τα παιδιά τους ουσιαστικά, όλες οι άλλες επενδύσεις υλικών έχουν καταρρεύσει μετά την οικονομική κρίση. Οπότε υπάρχουν όλων των κοινωνικών τάξεων και αυτό φαίνεται και από τα επαγγέλματα των γονέων αν δει κανείς.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Θεματικά δίνεται έμφαση στο υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης που παρέχει το σχολείο στο γενικότερο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής.

-Διακρίνονται διαφορές σε μαθητές από παιδιά γονέων (ας το πούμε Απλά) με καλύτερα επαγγέλματα σε σχέση με παιδιά γονέων με πιο απλά επαγγέλματα; Αυτό είναι κάτι που δεν μπορώ να απαντήσω, γιατί δεν νομίζω ότι μετρείται ποσοτικά αυτό. Δηλαδή δεν μας έχει απασχολήσει αυτό ποτέ, να το μετρήσουμε ή να το δούμε από αυτή την οπτική γωνία. **Κατάλαβα.** Βέβαια σε αυτό που λέτε νομίζω ότι ,με κάθε επιφύλαξη, αν πάρει κανείς το δημοτικό μας ένα στατιστικό δείγμα των επαγγελματιών, αν μπορούσε να ξέρει και την οικονομική κατάσταση των γονέων του σχολείου, του Παγκρήτιου και πήγαινε και σε ένα δημόσιο σχολείο αστικό της πόλης του Ηρακλείου, και έκανε μία αντίστοιχη στατιστική, νομίζω δεν θα είχαμε μεγάλες αποκλίσεις. Αυτό βέβαια με κάθε επιφύλαξη διαισθητικά και χωρίς να έχω καμία προσπάθεια κάνει προς αυτή την πορεία. **-Από το κράτος από την Πολιτεία, την βοήθεια ή την μη βοήθεια που δέχεστε είστε ευχαριστημένοι ή έχετε κάποια παράπονα που θα μπορούσαν ίσως να σας βοηθήσουν να βελτιωθείτε και εσείς ακόμη περισσότερο;** Καταρχήν εγώ έχω καλή συνεργασία με τους διοικητικούς προϊσταμένους, είμαστε ένα παλιό σχολείο, έχουμε και τον σεβασμό και την καλή έξωθεν μαρτυρία. Αντιθέτως υπάρχει μία παρεμβατικότητα σε μεγαλύτερο βαθμό τα τελευταία χρόνια από ότι παλαιότερα ως πούμε σε λεπτομέρειες που είσαι είναι για μας λίγο ανούσιες εκτός της καρδιάς της δουλειάς μας. Δηλαδή, να σας δώσω ένα παράδειγμα, όπως ίσως ξέρετε πριν από μερικά χρόνια όλα τα ιδιωτικά σχολεία με εντολή του Υπουργού Παιδείας ελέγχθηκαν για τη νομιμότητα των κτιριακών εγκαταστάσεων από τον ΕΟΠΠΕΠ. Λοιπόν, βεβαίως και αυτό είναι σωστό και εμείς το θέλουμε για να είναι όλα νόμιμα και εξασφαλισμένα και αυτό είναι και μία

πιστοποίηση για μας. Από την άλλη όμως όταν είμαστε σχολαστικοί, υπάρχουν ράμπες για πρόσβαση ατόμων με ειδικές ανάγκες παντού στο σχολείο, αν η κλίση της ράμπας είναι μισό τοις εκατό πάνω από τον νόμιμο ή κάτω από το νόμιμο ή αν επιμείνουμε σε αυτό και πρέπει να σπάσουμε τη ράμπα και να την ξανακατασκευάσουμε ή αν το άνοιγμα μιας πόρτας είναι δύο εκατοστά μεγαλύτερο ή μικρότερο ,το λέω γιατί όλα αυτά τα είχαμε υποστεί, αυτό το θεωρώ λίγο υπερβολικό. Εμείς θέλουμε τον έλεγχο της νομιμότητας μας από το κράτος, εξάλλου είναι και το αρμόδιο να μας ελέγξει και να επιβλέψει τη λειτουργία μας, αλλά κάπου ας πούμε η πολλή σχολαστικότητα είναι κουραστική και για τα δύο μέρη.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Β, Ζ, Η. *Θεματική ανάλυση:* Ο ομιλητής τονίζει την ανάγκη της εποπτείας από το κράτος, ωστόσο δίνει έμφαση στον υπερβολικό έλεγχο σε ορισμένες περιπτώσεις, δίνοντας ως παράδειγμα μια ακραία περίπτωση ελέγχου.

-Θεωρείτε ότι η σχολαστικότητα τι είναι προϊόν κάποιος προκαταλήψεις προς την ιδιωτική εκπαίδευση, στην ιδιωτική πρωτοβουλία στην εκπαίδευση; Θέλω να ελπίζω πως όχι. Ελπίζω να μην είναι προϊόν προκατάληψης. Ελπίζω να είναι ευθυνοφοβία ή κάπως έτσι λίγο σχολαστικότητα αλλά δεν ξέρω δεν μπορώ να πω αν είναι προκαταλήψεις. Νομίζω πρέπει να απευθυνθείτε σε άλλον για να σας απαντήσει.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Δ. *Θεματική ανάλυση:* Ο ομιλητής δεν δίνει σαφή απάντηση και παραπέμπει σε «άλλον».

-Έχετε κάποια πρόταση που ίσως να κάνετε προς το κράτος, προς την πολιτεία ώστε να βελτιωθείτε εσείς ή να βελτιωθούν ακόμη περισσότερο και τα δημόσια σχολεία, γιατί ο στόχος σας, ο σκοπός σας είναι συνταγματικά είναι κοινός, βασικός και κοινός. Κοιτάζτε αυτά τα έχω σκεφτεί, δηλαδή αν σου έλεγε κάποιος να αλλάξεις ένα πραγματάκι εγώ σαν Γιάννης Κοπιδάκης ,τι Θα πρότεινα, όχι μόνο για το δικό μας σχολείο αλλά για όλα τα σχολεία της Ελλάδας, που θα μπορούσε να αλλάξει και να βελτιώσει την εκπαίδευση , νομίζω αυτό είναι το επίπεδο, ο βαθμός αυτονομίας και ανεξαρτησίας της κάθε μονάδας. Δηλαδή τώρα υπάρχει ένα αναλυτικό πρόγραμμα και κάποιες προδιαγραφές που έρχονται κατακόρυφα, φυσικά υπάρχει ένας ανοιχτός διάλογος και ένα feedback από τη βάση προς το Υπουργείο Παιδείας, αλλά το Υπουργείο Παιδείας καθορίζει πάνω-κάτω πως θα δουλεύει κάθε σχολείο στην Ελλάδα. Ο βαθμός ελευθερίας είναι πάρα πολύ μικρός ,ακόμη και για

πειραματικά σχολεία και πρότυπα . Αν αυτό νομοθετικά στο μέλλον άλλαζε και υπήρχε η δυνατότητα τουλάχιστον σε κάποια ζητήματα , δεν λέω ας πούμε να κάνει ό,τι θέλει το κάθε ένα σχολείο, τα μαθηματικά θα μπορούσαν να είναι ένα στάνταρ, αλλά ως προς την εκπαίδευση του πολιτισμού, την ιστορία, την τοπική ιστορία, να βάλει κανείς αναλυτικό πρόγραμμα. Ή να επιλέξει κάποιες δραστηριότητες πιο ευέλικτες και να τις εντάξει στο πρόγραμμά του, αυτό νομίζω ότι θα έδινε ένα χαρακτήρα στα σχολεία και θα μπορούσε να τα προσαρμόσει πιο εύκολα στην σύγχρονη κοινωνική και πολιτισμική ζωή. Αυτό δεν έχουμε τη δυνατότητα να το κάνουμε. Το κάνουμε με μικρές παρεμβάσεις. Αν αυτό από το υπουργείο δινόταν σε κάθε σχολείο σαν προνόμιο στο σύλλογο διδασκόντων, να μπορεί να κάνει δικές του δράσεις, αναλυτικό πρόγραμμα και δικές του εκπαιδευτικές δραστηριότητες νομίζω ότι θα είναι μεγάλη ώθηση στην εκπαίδευση όλης της Ελλάδας όχι μόνο την ιδιωτική αλλά και τη δημόσια. Εγώ να σας πω, τι έχω δει από την μελέτη της ιστορίας που βλέπω σας έχει απασχολήσει και σας , η ιδιωτική εκπαίδευση ήταν σε κάποιες καινοτομίες πρωτοπόρα, και μετά από λίγο ακολουθεί και η Δημόσια εκπαίδευση, δηλαδή άτυπα αυτό έχει συμβεί σε πάρα πολλούς τομείς. Για παράδειγμα πολλά Αθηναϊκά σχολεία από την δεκαετία του 80, είχαν εντάξει την πληροφορική στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, εμείς την εντάξαμε προαιρετικά στο δημοτικό. Λίγο μετά ήρθε το νέο δημοτικό σχολείο όπου εντάζει την πληροφορική. Αυτό είναι ένα παράδειγμα. Υπάρχουν και άλλα, νομίζω ότι θα έπρεπε να είναι πιο ανοιχτό σε προτάσεις αυτονομίας το Υπουργείο Παιδείας.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Β, Γ, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση λόγου:* Δίνεται έμφαση στην ανάγκη να δοθούν δυνατότητες αυτονομίας σε ορισμένους τομείς, όχι μόνο σε ιδιωτικά αλλά και δημόσια σχολεία και τονίζει τις καινοτομίες και τα πρωτοποριακά προγράμματα ιδιωτικών σχολείων της Ελλάδας.

-Θεωρείτε κάποιο ιδιωτικό σχολείο της Ελλάδας πρωτόπορο; Καλή ερώτηση! Ναι υπάρχουν σχολεία στην Αθήνα. Καταρχήν θεωρώ εμάς πρωτόπορο σε πάρα πολλά θέματα, ας πούμε είμαστε πρώτοι που εντάξαμε την περιβαλλοντική εκπαίδευση πριν γίνει της μόδας. Περιβαλλοντική εκπαίδευση εμείς είχαμε βάλει στο μάθημά μας, είχαμε κάνει συνεδρίες περιβαλλοντικής εκπαίδευσης με ομιλητές από την Αθήνα. Η διδασκαλία των Μαθηματικών, τη δεκαετία του 80 είχαμε ένα διεθνές συνέδριο στο Ηράκλειο, για τη διδασκαλία των Μαθηματικών, με διακεκριμένους πανεπιστημιακούς ομιλητές και με συγκεκριμένες προτάσεις εκπαιδευτικές. Για

γλώσσα και πολιτισμό επίσης, πολλοί έχουν περάσει από το βήμα μας, σημαντικά ονόματα με σημαντικές προτάσεις για το σχολείο. Και μετά η θεατρική αγωγή που είναι πλέον μάθημα, υπήρχε θεατρική ομάδα εδώ στο σχολείο. Μάλιστα θα είδατε και έξω από τη βιτρίνα μας κάποια βραβεία της θεατρικής ομάδας ήδη από τη δεκαετία του 90 με ανθρώπους του σχολείου, όχι εξωτερικούς συνεργάτες. Για παράδειγμα μία νηπιαγωγός και ένας φιλόλογος ενώνουν τις δυνάμεις τους και είναι υπεύθυνη της θεατρικής ομάδας και κάνουν πολύ όμορφα πράγματα. Υπάρχει και μία ιστορία της θεατρικής ομάδας αν σας ενδιαφέρει να σας τη στείλω. Αλλά ιδιωτικά σχολεία στην Αθήνα νομίζω ότι είναι σίγουρα η Σχολή Μωραΐτη που από τη δεκαετία του 70 είχε διαφορετικά βιβλία και εκπαιδευτικούς και άφησε μία εποχή. Τα εκπαιδευτήρια Δούκα, η Ελληνογερμανική αγωγή, τα εκπαιδευτήρια Δούκα και στον πυρήνα της εκπαίδευσης αλλά και στις νέες τεχνολογίες και είναι προχωρημένο τεχνολογικά σχολείο, η Ελληνογερμανική αγωγή είναι πρωτοπόρα σε ερευνητικά προγράμματα, συνεργασία με το εξωτερικό, έχουν δικά τους εργαστήρια, Πλανητάριο τηλεσκόπιο, Οπότε Ναι είναι ένα στίγμα για την Ελληνική ιδιωτική εκπαίδευση.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Β, Γ, Η. *Θεματική ανάλυση:* Τονίζονται και πάλι καινοτομίες ιδιωτικών σχολείων, συμπεριλαμβανομένου και του ερευνώμενου, με στόχο την απόδειξη της ποιότητας εκπαίδευσης που παρέχεται σε αυτό.

-Κάτι ακόμη, είπατε ότι διοικητικά ανήκετε στην διεύθυνση πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όπως και ένα δημόσιο σχολείο, όσον αφορά την ειδική αγωγή υπάρχουν εκπαιδευτικοί μόνιμα που να δουλεύουν μόνιμα στο σχολείο σας; Όχι. Αν χρειαστεί παράλληλη στήριξη είναι κάτι που η οικογένεια το σηκώνει. Δεν έχουμε οργανώσει ένα τυπικό σύστημα ούτε κάποιο τμήμα ένταξης και ειδικής αγωγής.

9.1.1. Αποτελέσματα

Από την παραπάνω συνέντευξη, προκύπτουν σε κλίμακα οι εξής τεχνικές – στρατηγικές λόγου από τον ομιλητή: *Ζωντανή περιγραφή (11), Αφήγηση (8), Ρητορική του επιχειρήματος (7), Ακραία περίπτωση (5), Επίκληση κατηγοριών – Λογοδότηση με όρους εμπειρισμού (4), Συναίνεση και επιβεβαίωση (3), Συστηματική αοριστία (1), Λίστες και αντιπαραβολές (-).*

Πρόκειται για έναν ομιλητή με έντονη και ζωντανή περιγραφή στον λόγο του, ενώ χρησιμοποιεί αρκετά και την τεχνική της αφήγησης, η οποία σχετίζεται στενά με

αυτή της ζωντανής περιγραφής. Σε αρκετές περιπτώσεις, επικεντρώνεται στο επιχείρημα του, με σκοπό να μεταδώσει την πληροφορία που θέλει, ενώ σχεδόν το ίδιο συχνά χρησιμοποιεί ακραίες περιπτώσεις ως παραδείγματα των λεγόμενων του. Συχνή κρίνεται και η χρήση της επίκλησης κατηγοριών στις οποίες ανήκει το σχολείο και η λογοδότηση με όρους εμπειρισμού, αντιμετωπίζοντας το σχολείο ως φορέα δράσης, και όχι τα έμψυχα υποκείμενα που το απαρτίζουν. Η τεχνική της συναίνεσης και επιβεβαίωσης χρησιμοποιείται μεν αλλά σε μικρότερο βαθμό, ενώ μόνο σε ένα σημείο γίνεται χρήση της στρατηγικής της συστηματικής αοριστίας. Αυτό πιθανόν να οφείλεται σε αμηχανία από τη μεριά του ομιλητή η οποία έγινε αισθητή από τον ερευνητή κατά τη διάρκεια της συνέντευξης στο συγκεκριμένο σημείο. Τέλος, δεν χρησιμοποιείται καθόλου η τεχνική «Λίστες και αντιπαραβολές». Ως προς την θεματική ανάλυση, προκύπτει πως βασικό θέμα του ομιλητή είναι οι αλλαγές και οι παρεμβάσεις που πραγματοποιούνται στο σχολείο, όπως η έμφαση στο ποιοτικό και λειτουργικό εποπτικό υλικό, οι συνεργασίες για δράσεις αθλητισμού, ξένης γλώσσας και τέχνης, καθώς και η έντονη ενασχόληση με τις ΤΠΕ. Σε συνδυασμό με τους βασικούς παιδαγωγικούς άξονες που αναφέρονται στη συνέντευξη, (γνωστικός, κοινωνικός και ηθικός), το παιδαγωγικό και εκπαιδευτικό μοντέλο του ιδιωτικού σχολείου μας παραπέμπει στα Ευρωπαϊκά πρότυπα εκπαιδευτικής πολιτικής, και συνεπώς και στο εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα, με όσες προσαρμογές είναι δυνατό να επιτευχθούν. Βασικό θέμα επίσης, αποτελεί η οργάνωση του εκπαιδευτικού ιδρύματος, η οποία κατά τον ομιλητή είναι σημαντική παράμετρος της ποιότητας που αποσκοπεί και παρέχει το ίδιο. Το θέμα της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, είναι άλλο ένα θέμα που προβάλλει ο ομιλητής. Τέλος, σημαντικά ζητήματα που προκύπτουν είναι αυτό της λειτουργικής και ισορροπημένης εποπτείας της ιδιωτικής εκπαίδευσης από το κράτος και η πρόταση για αυτονομία των σχολικών μονάδων (ιδιωτικών και δημοσίων) με στόχο την παροχή κατάλληλης και ποιοτικής εκπαίδευσης.

9.2. Ανάλυση συνέντευξης Διευθύντριας Δημοτικού Σχολείου Ζάννειου Εκπαιδευτήριου

-Να σας ρωτήσω σχετικά με την ίδρυση του σχολείου η οποία έγινε το 1999 όπως μου είπατε. Ξεκίνησε από κάποια συγκεκριμένη οικογένεια το σχολείο αυτό;

Ναι από μία συγκεκριμένη οικογένεια. Δεν ξέρω αν πρέπει να αναφερθούν ονόματα θα το αφήσω στο κομμάτι με τα ονόματα, είχε ξεκινήσει από μία συγκεκριμένη οικογένεια μονογονεϊκή σε εκείνη τη φάση. Ήταν από όσο γνωρίζω όραμα του ζευγαριού αυτό το σχολείο. Ασχολούνταν μόνο με την προσχολική εκπαίδευση και ήθελε να προχωρήσει στην ίδρυση ενός δημοτικού σχολείου και ήταν ένα όνειρο, ένα όραμα που υλοποιήθηκε και παραμένει στην ίδια οικογένεια. Έχει περάσει πια στα παιδιά στο ένα από τα δύο παιδιά.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Γ. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στην μακρόχρονη σχέση των ιδρυτών του σχολείου με την εκπαίδευση.

-Δεν υπάρχουν άλλοι χορηγοί;

Όχι.

-Μπορείτε να μου απαντήσετε προφορικά ή αν υπάρχει πιθανότητα να έχετε κάποια γραπτά στοιχεία ως προς το σύλλογο των διδασκόντων, γνωρίζετε εάν οι εκπαιδευτικοί του Δημοτικού είναι από την Κρήτη, από το Ηράκλειο;

Έχουμε ανθρώπους και από την υπόλοιπη Ελλάδα και από την Κρήτη.

-Ανάλογα με το φύλο ποιο θα λέγατε ότι υπερτερεί ;

Υπερτερούσε το γυναικείο φύλο και πλέον όχι τόσο.

-Υπάρχουν άτομα που είναι διαφορετικής καταγωγής που δεν είναι Έλληνες;

Ναι τα τελευταία χρόνια τα πολλά τελευταία χρόνια έχουμε σίγουρα μία εκπαιδευτικό η οποία κατάγεται από την Κύπρο και έχουμε συνεργαστεί στο παρελθόν με πολλούς εκπαιδευτικούς, έχουμε συνεργασία και στο παρελθόν αλλά δεν συνεχίζεται η συνεργασία. Έχουμε τολμήσει.

-Ως προς την ηλικία των εκπαιδευτικών του συλλόγου εκπαιδευτικών;

Αν μιλήσω για τώρα, είμαστε νέοι, είμαστε το μεγαλύτερο ποσοστό κάτω των 35 και όταν λέω μεγαλύτερο ποσοστό κατά 80% 70%. Τα προηγούμενα χρόνια κάποια στιγμή ήταν το ανάποδο ακριβώς το 80% ήτανε πολύ πάνω από τα 35 αλλά νομίζω ότι στην αρχή του σχολείου, ήταν πάλι νέοι.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Γ, Ζ. *Θεματική ανάλυση:* Η ομιλήτρια τονίζει τη συνεργασία με εκπαιδευτικούς που δεν κατάγονται από την Ελλάδα, και χρησιμοποιώντας ακραίες περιπτώσεις δίνει έμφαση στην μεγάλη, συγκριτικά με το παρελθόν, διαφορά στην ηλικία και το φύλο του προσωπικού του σχολείου. Έτσι, ενώ παλαιότερα, υπερτερούσε το γυναικείο φύλο και ηλικίες άνω των 35 ετών, πλέον, εργάζονται στο σχολείο και άντρες εκπαιδευτικοί, ενώ στο σύνολο τους είναι σχεδόν όλοι, ηλικίας κάτω των 35 ετών.

-Μου είπατε ότι πριν περάσει η ιδιοκτησία στον τωρινό Πρόεδρο- ιδιοκτήτη του σχολείου ανήκε στους γονείς.

Στη μητέρα. Το ίδρυσε η μητέρα αλλά νομίζω ότι ήταν επειδή είναι ανώνυμη εταιρεία είναι συνεργασία.

-Υπάρχουν στο σχολείο εικόνες τις προηγούμενης προέδρου, κάποια προτομή, κάποια φωτογραφία;

Όχι δεν υπάρχουν εικόνες γενικώς, δεν υπάρχουν τέτοιες εικόνες γενικά ούτε με τα δικά μας πρόσωπα.

-Βιογραφικά στοιχεία της προηγούμενης προέδρου αρχαιακά υπάρχει στο σχολείο;

Δεν γνωρίζω.

-Σχετικά με τους μαθητές και τις μαθήτριες του σχολείου υπάρχουν αρχεία ποσοτικά; ως προς τον πληθυσμό;

Ναι, στα επίσημα βιβλία υπάρχουν .

-Θα μπορούσα πιθανόν να έχω ένα αντίγραφο από τα χρόνια της κρίσης κυρίως και μετά από το 2007 2008 και μετά ;

Ένα έγγραφο μη επίσημο μπορώ να σας τα δώσω. τα νούμερα στο περίπου μπορώ να σας πω και τώρα τα νούμερα προφορικά, το 2007-2008 ήταν περίπου 78 είχαμε περίπου 70 μαθητές τώρα είναι 130. Υπήρχε μία σταδιακή ανάπτυξη φυσικά δεν εκτοξεύτηκε το νούμερο ξαφνικά από το 70 στο 130 αλλά υπήρξε αύξηση ανάμεσα στους μαθητές και τις μαθήτριες μας.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Γ, Ζ. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στην σταδιακή ανάπτυξη του σχολείου, ειδικά στην περίοδο οικονομικής κρίσης, και η ομιλήτρια χρησιμοποιεί τις δύο ακραίες περιπτώσεις (2007 – τώρα) για να αναδείξει αυτή την αύξηση των μαθητών και μαθητριών.

-Υπάρχουν παιδιά τα οποία είναι διαφορετικής καταγωγής;

Εννοείται αλλοδαπά; Ναι υπάρχουν.

-Υπάρχουν μαθητές σας οι οποίοι έχουν διακριθεί ιδιαίτερα για κάτι στον τομέα τους;

Έχουν περάσει οι μαθητές μας με αριστεία σε Πανεπιστημιακές σχολές, έχουν διακριθεί σε διαγωνισμούς στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανάλογα με την κλήση ή την ιδιαιτερότητά τους εάν θέλετε σε θετικές ή θεωρητικές επιστήμες από το Δημοτικό και έπειτα. Σίγουρα ξέρω μαθητές οι οποίοι έχουν αριστεύσει στη δευτεροβάθμια και όχι μόνο στα θετικά και θεωρητικά αλλά και στο κομμάτι της τέχνης.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Η. *Θεματική ανάλυση:* Τονίζονται οι επιτυχίες μαθητών και μαθητριών του σχολείου μετά την αποφοίτησή τους, με στόχο την ανάδειξη της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης στο σχολείο.

-Πέρα από τον αναλυτικό πρόγραμμα που υπάρχει από το Υπουργείο Παιδείας και είναι υποχρέωσή σας να ακολουθείτε υπάρχουν επιπλέον δράσεις σε συνεργασία με εξωτερικούς φορείς ή και μέσα από το σχολείο ώστε να έχετε παρέμβει ως προς το αναλυτικό πρόγραμμα και να κάνετε κάτι παραπάνω ή κάτι λιγότερο από αυτό που λέγεται;

Σίγουρα ακολουθούνται οι διαδικασίες που ορίζει το νομικό πλαίσιο με τις διδακτικές ώρες και λοιπά. Εκπαιδευτικές δράσεις πάντα σε συγκεκριμένα πλαίσια προσπαθούμε ανάλογα με τις οδηγίες του Υπουργείου όσες μπορούμε να τις εφαρμόζουμε και να τις υλοποιούμε, από προτάσεις του υπουργείου δηλαδή. Από εκεί και πέρα οτιδήποτε έχει να κάνει με την Επικαιρότητα που μπορεί να συνδέεται ή όχι με την πόλη μας ή την Ελλάδα γενικά, οργανώνονται και διατίθενται ώρες διδακτικές ανάλογα με το γνωστικό αντικείμενο που ταιριάζει για να υλοποιηθούν αυτές οι δράσεις.

-Υπάρχουν εξωτερικοί φορείς με τους οποίους συνεργάζεστε για αθλητικές δραστηριότητες;

Τα γήπεδα της πόλης, με την εισαγωγή της κολύμβησης μέσα από το σχολείο νομίζω με το Παγκρήτιο κολυμβητήριο, με το πολιτιστικό κομμάτι του δήμου τους αρμόδιους της παιδείας στο δήμο Ηρακλείου, που μπορεί να προσπαθήσουμε να έρθουμε σε επαφή για κάποια προγράμματα που τρέχουν ή να προτείνουμε εμείς και να πούμε τι είχαμε και τι κάναμε ώστε να τα γνωρίζει ο δήμος και ίσως να διοργανώσουμε κάποια εκδήλωση ή όχι.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Β. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στο Αναλυτικό Πρόγραμμα που ακολουθεί τα πρότυπα που προτείνονται από τον αρμόδιο φορέα (Υπουργείο). Συνεπώς το μοντέλο εκπαίδευσης που ακολουθείται χαρακτηρίζεται ως εθνικό, το οποίο βέβαια δομείται στα πρότυπα της Ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής πολιτικής. Επιπλέον τονίζεται η συλλογικότητα του σχολείου με την προσπάθεια συνεργασιών με τοπικούς φορείς (Παγκρήτιο Κολυμβητήριο, Δήμος Ηρακλείου) για αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις.

-Ως προς τον ψηφιακό γραμματισμό, την τεχνολογική ανάπτυξη την επαφή με τους ΗΥ κάνετε κάποιες δράσεις που να είναι πέρα των διδακτικών ωρών; Κάποιες δραστηριότητες επιπλέον;

Μπορούν τα παιδιά να κάνουν περισσότερα πράγματα στους υπολογιστές και κάθε χρόνο οργανώνεται η συμμετοχή στο διαγωνισμό που οργανώνει ο τομέας της πληροφορικής για τα σχολεία, η ψηφιακή δημιουργία, από τότε που ιδρύθηκε το σχολείο. Συμμετέχουμε με μικροδράσεις ενδοσχολικές που έχουν να κάνουν με το να καταλάβουν οι γονείς με τι ασχολούνται τα παιδιά, τι δεξιότητες έχουν κατακτήσει και τι έχουν καταφέρει.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Ε. *Θεματική ανάλυση λόγου:* Δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών και μαθητριών στις ΤΠΕ, και μάλιστα με συνεργασία με εξωτερικό φορέα, που παραπέμπει στα Ευρωπαϊκά πρότυπα εκπαίδευσης.

-Τον σχολικό διάκοσμο είτε τους κοινόχρηστους χώρους είτε στις αίθουσες τον έχει επιμεληθεί κάποιο συγκεκριμένο άτομο;

Η χρωματολογία ξεκινά από τον ιδιοκτήτη, η αισθητική ξεκινάει από τον ιδιοκτήτη και αυτό μετά διοχετεύεται στην πλευράς εκπαιδευτικών άποψη, του πως μπορούν να αναδείξουν πράγματα που αφορούν τη δουλειά των παιδιών. Γενικά δεν έχουμε διάκοσμο σταθερό, δεν έχουμε συγκεκριμένους πίνακες ή έργα άλλων αλλά κάθε χρόνο τροποποιείται αυτό που υπάρχει ως διάκοσμος του σχολείου γιατί είναι αποτέλεσμα δημιουργίας των παιδιών.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Ε, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Τονίζεται η ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών και μαθητριών, και η χρήση έργων τους για την διακόσμηση του χώρου του σχολείου.

-Υπάρχουν θρησκευτικές εικόνες μέσα στις αίθουσες;

Ναι υπάρχουν ίσως δεν υπάρχουν σε όλες αλλά υπάρχουν.

-Εκτός ωραρίου που δεν θα βρίσκονται τα παιδιά στο σχολείο θα μπορούσα να φωτογραφίσω μία αίθουσα;

Ναι φυσικά.

-Οι κτιριακές προδιαγραφές είναι ανάλογες με αυτές που δίνει το Υπουργείο Παιδείας και το κράτος για ένα δημόσιο σχολείο;

Όχι είναι πιο αυστηρές, τα δεδομένα που χρειάζεται να υπάρχουν για ένα ιδιωτικό σχολείο είναι πιο αυστηρά πιο συγκεκριμένα πιο ανελαστικά από ότι υπάρχουν στα δημόσια σχολεία. Έχει να κάνει με τις αίθουσες σε κάθε όροφο, με τις τουαλέτες σε κάθε όροφο, τις αίθουσες προσωπικού σε κάθε όροφο, τα τετραγωνικά και λοιπά.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Η ομιλήτρια τονίζει τη διαφορά ανάμεσα στα ιδιωτικά και δημόσια σχολεία, όσο αφορά τις προδιαγραφές που ορίζονται από το κράτος.

-Είστε ευχαριστημένοι από τις υποδομές και τον εξοπλισμό που έχετε ή υπάρχουν πράγματα που πιθανόν χρειάζονται βελτίωση;

Σίγουρα επιδέχεται βελτίωσης. Τι που θα μπορούσε να γίνει καλύτερα ή τι πραγματικά μπορεί να αλλάξει; Αν είχαμε τη δυνατότητα να τροποποιήσουμε τις αίθουσες και να ξεκλέψουμε λίγο παραπάνω από τους κοινόχρηστους χώρους που

θεωρούμε ότι δεν είναι ιδιαίτερα λειτουργικοί σε κάτι, θα μεγάλωνε με τις αίθουσες αλλά δεν μπορούμε να το κάνουμε διότι δεν επιτρέπεται .

-Από αυτά που μπορεί να γίνει;

Θα μπορούσαμε αντί για μία κοινόχρηστη αίθουσα υπολογιστών να υπάρχουν περισσότεροι υπολογιστές εντός της τάξης γιατί προτζέκτορες υπάρχουν μέσα στις τάξεις και ένας υπολογιστής για να λειτουργεί ο προτζέκτορας αλλά δεν υπάρχουν υπολογιστές ώστε να έχουν πρόσβαση μαθητές για την έρευνά τους, την αξιοποίηση του υλικού που έχουν δημιουργήσει κατευθείαν σε αυτούς. Θα θέλαμε να μπορούσαμε να έχουμε τουλάχιστον δύο τρεις υπολογιστές σε κάθε τάξη. Υπάρχουν στο γραφείο διεύθυνσης και υπολογιστές που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί εκτός της αίθουσας και όσες αίθουσες είναι κοντά σ το γραφείο δασκάλων, σίγουρα παραπέμπουν τα παιδιά εκεί όταν κάνουν διερευνητική μάθηση ώστε να μπουν στη διαδικασία να εκτυπώσουν ας πούμε. Θα εμπλουτίζαμε ακόμη περισσότερο τη βιβλιοθήκη μας, θα παίρναμε πολύ περισσότερο εποπτικό υλικό αν και έχουμε αρκετό, αλλά εκεί θα μπορούσαμε να έχουμε μία τάξη με 20 παιδιά και έχουμε 5 εργαλεία θα μπορούσαμε να έχουμε 15 εργαλεία. Φυσικά σε μικρές ομάδες μπορούμε και παρέχουμε το απαραίτητο εποπτικό υλικό.

Υπάρχουν εργαστήρια φυσικής χημείας μουσικής στο σχολείο, υπάρχει αίθουσα που εξυπηρετεί τη μουσική και το θεατρικό παιχνίδι, υπάρχει αίθουσα υπολογιστών. Υπήρχε εργαστήριο φυσικής και χημείας το οποίο δεν βοήθησε τόσο διότι η μετακίνηση των παιδιών δυσκόλευε την κατάσταση στην εύρυθμη λειτουργία της ομάδας οπότε χωρίσαμε ανά ηλικίες τα κατάλληλα εργαλεία στις τάξεις κυρίως την Τετάρτη Πέμπτη και έκτη όπου υπάρχει μία βιβλιοθήκη με το γνωστικό αντικείμενο της φυσικής και στο γραφείο της διευθύντριας υπάρχει υλικό το οποίο μπορεί να χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί ώστε να κάνουν τα αντίστοιχα πειράματά τους.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Γ, Ε, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στο εποπτικό υλικό και τα εργαλεία γνωστικών αντικειμένων που διαθέτει το σχολείο για καλύτερη και αποτελεσματικότερη διδασκαλία με στόχο την ανάδειξη της ποιότητας εκπαίδευσης που παρέχεται σε αυτό.

-Οι αλλαγές σε εισαγωγικά ή παρεμβάσεις που έχετε κάνει ως προς το αναλυτικό πρόγραμμα και τον τρόπο που γίνονται τα μαθήματα σας υπάρχουν αναρτημένα Κάπου στην ιστοσελίδα σας;

Υλικό που να αφορά την εσωτερική λειτουργία του σχολείου όχι, υπάρχει όμως ξεκάθαρα το κομμάτι της φιλοσοφίας και των πρωτοβουλιών ή των προτεραιοτήτων που θέτουμε ως σχολείο.

-Υπάρχει κάποιο αντίγραφο ή κάποια μακέτα ή κάποια αρχιτεκτονικά σχέδια του σχολείου;

Όχι.

-Με βάση την ανάδειξη των παιδαγωγικών επιλογών και μόνο ποια θεωρείτε ότι είναι τα πλεονεκτήματα του σχολείου σας που αποδίδουν επωνυμία στο Ίδρυμα; Τι σας κάνει να διαφέρετε;

Κάνουμε μία ουσιαστική προσπάθεια να εμβαθύνουμε όσο μπορούμε στις ανάγκες του κάθε παιδιού φροντίζοντας σε εβδομαδιαία βάση την αλληλεπίδραση μεταξύ εκπαιδευτικών με ειδικούς συνεργάτες, επιστημονική ομάδα για να είμαστε όσο πιο έτοιμοι μπορούμε να είμαστε να αντιμετωπίσουμε τις καθημερινές προκλήσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. οπότε θα έλεγα ότι ένα σίγουρο ότι είμαστε μία ομάδα νέων ανθρώπων οι οποίοι αγαπάμε πολύ αυτό που κάνουμε και προσπαθούμε με προσωπικό αγώνα να πετύχουμε ποιότητα και αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση. Δίνουμε πολύ μεγάλη σημασία σε κάθε οικογένεια αφιερώνουμε άπειρο χρόνο στην επικοινωνία μαζί τους και οργανωμένες και μη οργανωμένες. Θέλουμε να θέτουμε και σύγχρονες σε παιδαγωγικές μεθόδους και τολμάμε σε καινοτομίες και προκλήσεις που αφορούν την εκπαίδευση γενικότερα. Συμμετέχουμε τα τελευταία χρόνια σε Ευρωπαϊκά προγράμματα που μας κάνουν πιο ώριμους και μέσα από αυτή τη ζύμωση θεωρούμε ότι κάνουμε καλύτερα τη δουλειά μας. Όταν συνεργαζόμαστε με τοπικούς φορείς ή απλά αξιοποιούμε το φυσικό περιβάλλον του τόπου ή της τα έκτακτα γεγονότα που μπορεί να συμβαίνουν ώστε να κουβεντιάζουμε πάνω σε κοινωνικά ζητήματα, η εμπλοκή μας με τον δήμο. Κάποια στιγμή που είχε να κάνει με την τοπική ιστορία που προκήρυξαν ένα διαγωνισμό για τα σχολεία εμείς είχαμε ήδη κάνει την προηγούμενη χρονιά ένα πολύ μεγάλο πρότζεκτ που αφορά την τοπική ιστορία και βγήκαμε στην πόλη του Ηρακλείου και πιάσαμε τα γλυπτά και τα

αγάλματα της πόλης για να τα χαρτογραφήσουμε και να δούμε γιατί τι είναι ο άξονας αυτός, γιατί έχουμε αυτά τα αγάλματα στην πόλη και προσπαθήσαμε να έρθουμε σε επαφή με το δήμο. Δυστυχώς δεν βρήκαμε κάποια δίοδο επικοινωνίας αλλά θέλω να πω ότι αυτό έφερε τα παιδιά πιο κοντά στο περιβάλλον. Υπάρχει το ευρωπαϊκό πρόγραμμα που τρέξαμε πάλι με την τοπική ιστορία, βγήκαμε έξω όλες οι τάξεις από την προσχολική μέχρι το δημοτικό και γνωρίζαμε τα μνημεία της πόλης και αυτά που συνδέεται με την ενετοκρατία που έχει σημάδια έντονα η πόλη μας και την Τουρκοκρατία που έχει τα δικά της σημάδια στην πόλη, και πώς ένας μαθητής αυτά μπορεί να τα διαβάζει. Η πρόκληση μας ήταν αν μπορούμε να περνάμε από ένα μνημείο στην πόλη που ζούμε και να ξέρουμε γιατί στέκεται εκεί; επίσης μέσα στις προτεραιότητές μας είναι να με τα προγράμματα σπουδών τη σύγχρονη μεθοδολογία αλλά και τις βασικές δεξιότητες που έχει ορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση πράγματα τα οποία δουλεύουμε και τα δουλεύουμε μέσα σε εκπαιδευτικές δράσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, είναι κομμάτι τα οποία βλέπουμε ότι βοηθούν να περάσουν τα παιδιά σε μία επόμενη φάση προετοιμασίας αλλά και ετοιμότητας και ωρίμανσης. Οπότε το σχολείο διαχέει αυτά που κάνει από μέσα προς τα έξω για να καταλάβει ο έξω κόσμος και τι γίνεται αλλά και από έξω παίρνουμε πληροφορίες για το μέσα είτε αφορά το φυσικό είτε το κοινωνικό περιβάλλον. Και αρμόδιους έχουμε φέρει ανάλογα με αυτό που δουλεύουμε κάθε φορά να μιλήσουν στα παιδιά, το σύλλογο των τυφλών π.χ., ανθρώπους με ειδικές ανάγκες να μιλήσουν στα παιδιά και για τις δεξιότητες και για τις συνθήκες αλλά και για το χώρο που έχουν αυτοί οι άνθρωποι μέσα στην πόλη μας. Ή απλά θα βγούμε εδώ έξω στη γειτονιά να καταλάβουμε Πώς λειτουργεί η γειτονιά, και δίνουμε χώρο και ευκαιρία στον αντιληφθούν τα παιδιά τις χωρικές έννοιες από το εκεί στο παραπέρα, στην πόλη, στο ότι ανήκει η πόλη σε ένα μεγαλύτερο μέρος. Όλα αυτά, ναι, είναι κομμάτια προετοιμασίας.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Β, Γ, Ε, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Τονίζεται η ποιότητα εκπαίδευσης του σχολείου, και η συλλογικότητα, οι συνεργασίες με τοπικούς, ή μη, φορείς και εξωτερικούς συνεργάτες (επιστημονική ομάδα, Δήμος Ηρακλείου, Ευρωπαϊκά προγράμματα). Επιπλέον δίνεται έμφαση στην οργάνωση του σχολείου και την επικοινωνία με τους γονείς μαθητών και μαθητριών για να επιτευχθεί αυτή η ποιότητα. Βασικό θέμα αποτελεί η ενασχόληση των μαθητών και μαθητριών με το μέρος την πόλη του Ηρακλείου, και την πολιτιστική ανάδειξη του μέσα από δράσεις του σχολείου.

-Ακολουθείτε κάποια συγκεκριμένα εκπαιδευτικά μοντέλα; πιθανόν με βάση κάποια πρότυπα σχολεία κάποια εκπαιδευτικά μοντέλα που υπάρχουν βιβλιογραφικά;

Δεν νομίζω ότι είναι η θετική απάντηση σε αυτό. Σίγουρα από εμάς τους διευθυντές ξεκινάει η πολύ προσεκτική μελέτη του αναλυτικού προγράμματος σπουδών, η φιλοσοφία του και οι στρατηγικές που επιλέγονται ανά διαστήματα να υιοθετούνται. Σε συνάρτηση με τις συνεργασίες και τα Ευρωπαϊκά προγράμματα ερχόμαστε πιο κοντά στο κομμάτι της μεθοδολογίας και της πρακτικής δεν μένουν μόνο στη θεωρία δηλαδή αλλά προσπαθούμε να εφαρμόσουμε τι περπατά και τι όχι. Θα έλεγα πολύ απλά ότι ακολουθούμε τη μεθοδολογία που προτείνεται αυτή τη στιγμή στα πανεπιστημιακά ιδρύματα, στη βιβλιογραφία που αφορά την εκπαίδευση και την εκπαιδευτική διαδικασία .

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Η. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στην εφαρμογή του εθνικού εκπαιδευτικού μοντέλου, αλλά και στα διεθνή βιβλιογραφικά δεδομένα πάνω στην εκπαίδευση.

-Ως προς το μοντέλο ηγεσίας;

Επειδή είμαστε νέοι άνθρωποι αυτό έχει τροποποιηθεί θα έλεγα τα τελευταία χρόνια ωριμάζοντας. Είμαστε πολύ κοντά στον υπάλληλο – εκπαιδευτικό, σχεδιάζουμε τα επόμενα μας βήματα εφόσον έχουμε συζητήσει και έχουμε περάσει με τους συνεργάτες εκπαιδευτικούς πολλές φορές. Οι επιλογές μας τροποποιούνται ανάλογα με το χώρο με τη δυναμική της στιγμής που συμβαίνουν τα πράγματα, με αυτό που νιώθουν οι εκπαιδευτικοί μας , οπότε μπορούμε να αλλάξουμε κάτι, να τροποποιήσουμε το περιθώριο σε κάτι ή την επιλογή μας ή να απορρίψουμε κάτι. Να σκεφτόμαστε, πιθανότατα, να κάνουμε δέκα πράγματα αλλά τελικά να λέμε ότι εντάξει ωραία θα ήταν να μπορούσαμε να κάνουμε και δέκα αλλά δεν θα κάνουμε, θα κάνουμε δύο. Δεν θα καούν οι εκπαιδευτικοί, οπότε θα κάνουμε αυτά που πρέπει να κάνουμε.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Η ομιλήτρια τονίζει την συνεργασία μεταξύ της διοίκησης του σχολείου και του εκπαιδευτικού προσωπικού, με σκοπό την ανάδειξη του συνεργατικού πνεύματος που διέπει το σχολείο.

-Αρα οι αποφάσεις παίρνονται συλλογικά;

Συζητώνται και αν χρειάζεται να πάρει κάποιος την τελική απόφαση είναι σίγουρα της διοικήσεως.

-Υπάρχουν διευθυντές σε κάθε σχολική βαθμίδα;

Ναι.

-Αξιολογείται το έργο του Ιδρύματος σας; Υπάρχει κάποια διαδικασία αξιολόγησης;

Αξιολογήσεις σίγουρα οργανωμένα γίνονται στο τέλος της χρονιάς μετά τη λήξη των μαθημάτων, συζητάμε την πορεία με συγκεκριμένα ζητήματα για συγκεκριμένα πράγματα. Κρατάτε ημερολόγιο εκτός των τυπικών του υπουργείου και για τη λειτουργία μας, αξιολογείται η χρονιά, αξιολογείται τι πήγε και τι δεν πήγε, που έγιναν λάθη, που χρειάζεται περισσότερη κατάρτιση, που μπορεί να φτάσει το χέρι μας την επόμενη χρονιά, πως μπορούμε να το κάνουμε και αν πρέπει να το κάνουμε τώρα. Ναι γίνεται μία πολύ σοβαρή αξιολόγηση το τέλος της χρονιάς αλλά θα έλεγα ότι εφόσον κάθε μήνα κάνουμε ενημέρωση γονέων για να την κάνουμε την πορεία του μήνα για να είμαστε έτοιμοι Όποτε το ίδιο και για τους συλλόγους διδασκόντων κάθε φορά που μπαίνουμε σε ένα σύλλογο διδασκόντων και να τον οργανώσουμε εκτός από αυτά που αφορούν τον επόμενο μήνα κάνουμε και την αξιολόγηση του προηγούμενου.

-Από τους γονείς των μαθητών ή από τους μαθητές και γίνεται κάποιο είδος αξιολόγησης;

Έχουν γίνει από τους γονείς κατά διαστήματα στα παιδιά με αυτό το είδος της αμεσότητας όχι.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Γ, Ε. Θεματική ανάλυση: Δίνεται έμφαση στην οργάνωση και τον προσεκτικό προγραμματισμό της σχολικής χρονιάς και στη διαδικασία αξιολόγησης (εσωτερικής) της.

-Μιας και είμαστε σε μία εποχή οικονομικής και κοινωνικής κρίσης εσείς είχατε επιρροές εξαιτίας αυτού;

Φυσικά, σίγουρα το κομμάτι το ότι υπήρχε τεράστια ανησυχία από πλευράς τους και θα μπορέσω να ανταποκριθούν στα δίδακτρα. Σίγουρα κάποια παιδιά έφυγαν διότι

δεν μπορούσαν όντως να ανταποκριθούν οι γονείς τους στα δίδακτρα, εμείς έπρεπε να τροποποιήσουμε τα δίδακτρα μας ώστε να είμαστε πιο ανταγωνιστικοί στην πραγματικότητα.

-Η αλλαγή αυτή των διδάκτρων θεωρείται ότι είχε αποτέλεσμα;

Σίγουρα συνέβαλε στο γεγονός να αντιληφθεί ο κόσμος ότι ένα ιδιωτικό σχολείο μπορεί να είναι προσιτό.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Ε. *Θεματική ανάλυση:* Τονίζεται η προσαρμογή του σχολείου στα δεδομένα της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης, με στόχο την ανάδειξη του ως πιο προσιτού στους γονείς.

-Για το προσφυγικό αν και η Κρήτη ήταν ένα μέρος που δεν έχει δεχτεί εισροή προσφύγων;

Η αλήθεια είναι ότι δεν το ζήσαμε οπότε δεν τα έζησαν και τα παιδιά. Τα παιδιά τα έφεραν από το σπίτι, από την τηλεόραση, κάποιες τάξεις ευαισθητοποιήθηκαν περισσότερο από άλλες. Σε αυτές που ευαισθητοποιήθηκαν τα παιδιά συζητήθηκε το θέμα αφιερώθηκε χρόνος κάποιες άλλες τόλμησαν να κάνουμε κάποια συνεργασία πχ πέρσι κάναμε μία συνεργασία με την Κύπρο ώστε να κουβεντιάσουμε αυτό το ζήτημα.

-Από την πολιτεία από το κράτος έχετε παράπονα;

Πολλές φορές νιώθουμε ότι για να το πω απλά είναι σαν να μη μας αντιμετωπίζουν σαν εκπαίδευση. Ακόμα και το να μας στέλνουν τα γραφειοκρατικά από τα γραφεία των Πρωτοβαθμιών πέρασαν χρόνια, το ότι το «myschool» υπάρχει αλλά υπάρχουν πράγματα τα οποία δεν μπορούμε να κάνουμε επειδή είμαστε ιδιωτικό σχολείο και πρέπει να πάρουμε τηλέφωνο να ενημερώσουμε ότι κάποια πράγματα δεν μπορούμε να τα κάνουμε, ότι δεν έχουν προβλεφθεί, μας λένε να δώσουμε χρόνο, όλο αυτό είναι μία δυσκολία που αντιμετωπίζουμε σίγουρα. Να πω πιο βαθιά για το ότι ακόμη και το γεγονός οι εκπαιδευτικοί ρισκάρουν την προϋπηρεσία τους σε ένα ιδιωτικό σχολείο;

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: ΣΤ, Ζ. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το σχολείο από το κράτος, χρησιμοποιώντας ως παράδειγμα την ακραία περίπτωση της γραφειοκρατίας.

-Προτάσεις που θα κάνατε προς την Πολιτεία ώστε να γίνετε εσείς καλύτεροι ή να βοηθηθείτε στο έργο σας ή ακόμη και τα δημόσια σχολεία;

Κοιτάζτε να δείτε αν θα μπορούσαμε να συζητήσουμε ή να ακουστεί σε κάποιους αρμόδιους όλο αυτό, αν το σύστημα είναι αποτελεσματικό το υπάρχον έτσι όπως ορίζει το Υπουργείο Παιδείας αν θεωρήσουμε πως είναι δεν θα είχαμε καμία πρόταση να κάνουμε. Αν θεωρήσουμε πως εφόσον το σύστημα δεν είναι κατάλληλο αλλά για κάποιο όλο το σύστημα δεν μπορεί να αλλάξει η ιδιωτική πρωτοβουλία μπορεί να φέρει μία αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας ή μία πρακτική εικόνα μιας τέτοιας αλλαγής να δοκιμαστεί σε ένα διαφορετικό Πλαίσιο που να μην εμπλέκει το δημόσιο χρήμα ή τον τομέα γενικά. Οπότε προς αυτή την κατεύθυνση, ναι θα μπορούσε να γίνουν αλλαγές. Το ιδιωτικό σχολείο δίνει τη δυνατότητα που δεν δίνει το σύστημα, μπορεί να δώσει μία άλλη δυνατότητα που δεν δίνεται από το σύστημα που πιθανόν να έχει κάνει με τον έλεγχο που ναι μεν υπάρχει σύστημα ελέγχου στο δημόσιο σχολείο, αλλά άμα το πιάσουμε σε θεωρητικό επίπεδο δεν πάει βαθιά, τον έλεγχο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, της λειτουργίας του σχολείου. Αυτό σε ένα ιδιωτικό σχολείο υπάρχει διότι αν δεν υπάρχει δεν υπάρχουν πελάτες, δεν υπάρχει και βιωσιμότητα και ενώ κάποια πράγματα δεν μπορούν να γίνουν σε ένα δημόσιο και γίνονται σε ιδιωτικό, το κράτος θα μπορούσε να πει ότι εντάξει λειτουργήστε τα πλαίσια που λειτουργείτε αλλά να υπάρχει και χώρος να γίνονται και άλλα πράγματα τα οποία η βιβλιογραφία της εκπαίδευσης λέει ότι πρέπει να γίνονται. Άρα το σύστημα δεν επιτρέπει να γίνονται, δεν επιτρέπει διότι είναι έτσι οργανωμένο. Ενώ θα μπορούσε, σε ένα ιδιωτικό σχολείο, ενώ υπάρχουν χώροι ώστε να γίνονται, αν δεν ήταν από πάνω το Υπουργείο να σου λέει δεν μπορείς, για να το κάνεις πρέπει να κάνεις κάποια συγκεκριμένα πράγματα ή οτιδήποτε άλλο.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Γ, Ε, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Τονίζεται η πρόταση για δυνατότητα αυτονομίας των ιδιωτικών σχολείων όσο αφορά το Αναλυτικό πρόγραμμα, και η δυνατότητα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας να προσφέρει στην εκπαίδευση βελτιωτικές αλλαγές. Επιπλέον, η ομιλήτρια αναφέρεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία ως κομμάτι επιχειρηματικής δραστηριότητας, και ως εκ τούτου σε ένα ιδιωτικό σχολείο ο έλεγχος της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι πιο αποτελεσματικός και ποιοτικός.

-Άρα η διαφορά στο σημερινό δημόσιο σχολείο θεωρείται ότι είναι θέμα συστήματος εκπαιδευτικού και της μικρής αυτονομίας που έχει το ιδιωτικό σχολείο ή θέμα ανθρώπινου δυναμικού;

Σίγουρα το ότι μπορώ να επιλέξω το ανθρώπινο δυναμικό μου με βάζει σε μία αφετηρία όχι η ίδια με τους υπόλοιπους. Γιατί σε ένα δημόσιο είναι τυχαία η επιλογή των εκπαιδευτικών από όσο γνωρίζω, ενώ εδώ δεν είναι τυχαία. Αυτό είναι μια διαφορά από μόνη της που δεν μας βάζει στην ίδια αφετηρία σίγουρα, αλλά η διαφορά μας έχει να κάνει με τη συνέπεια κάποιων πραγμάτων που πάλι μπαίνει μέσα το κομμάτι της επιχείρησης, της ιδιωτικής πρωτοβουλίας για να ανταπεξέλθεις σε μία οποιαδήποτε επιλογή ως ιδιώτης, , πρέπει να προσπαθήσεις τα μέγιστα, που δεν συμβαίνει σε έναν άλλο φορέα όχι μόνο στο δημόσιο σχολείο γενικά στη δημόσια υπηρεσία.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Ε. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στο εκπαιδευτικό προσωπικό που επιλέγεται προσεκτικά με στόχο την ανώτερη ποιότητα εκπαίδευσης. Η ομιλήτρια συγκρίνει το σχολείο με το δημόσιο σχολείο ως προς το εκπαιδευτικό προσωπικό και την «τυχαία» επιλογή του, ενώ πάλι γίνεται αναφορά στην επιχειρηματική φύση της ιδιωτικής εκπαίδευσης.

-Ως προς την ειδική αγωγή υπάρχει προσωπικό το οποίο εργάζεται σε κάποιο τμήμα ένταξης;

Δεν έχουμε τμήμα ένταξης, γιατί και αυτό είναι μία μεγάλη διαδικασία ώστε να γίνει σε ένα ιδιωτικό σχολείο . Έχουμε πάρα πολλούς εκπαιδευτικούς οι οποίοι έχουν μεταπτυχιακό ειδικής αγωγής και με εξωτερικούς συνεργάτες οι οποίοι μας Παρέχουν στην ουσία τα κομμάτια της επιμόρφωσης για να μπορέσουμε να είμαστε πιο έτοιμοι. Αν κάποιο παιδί χρειαστεί παράλληλη στήριξη ακολουθούμε το νόμιμο δρόμο με το ΚΕΔΔΥ και ο εκπαιδευτικός που έρχεται είναι απόφαση της οικογένειας διότι στο ιδιωτικό σχολείο δεν χορηγεί παράλληλη το δημόσιο "είναι παιδιά άλλου Θεού, δεν μας υπολογίζουν".

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Α, Ε. *Θεματική ανάλυση λόγου:* Η ομιλήτρια κάνει αναφορά σε συνεργασίες με εξωτερικούς συνεργάτες και στα ακαδημαϊκά προσόντα του εκπαιδευτικού προσωπικού, ενώ τονίζει την διαφορετική αντιμετώπιση σε σχέση με το δημόσιο σχολείο, από το κράτος σχετικά με την ειδική αγωγή.

-Τα παιδιά που φοιτούν στο σχολείο σας είναι από οικογένειες συγκεκριμένης οικονομικής και Κοινωνικής τάξης;

Όχι, υπάρχουν όλες οι κοινωνικές τάξεις αν μπορούμε να τις λέμε οικονομικές και κοινωνικές τάξεις.

-Έχετε κάποιο σχολείο στο μυαλό σας, ιδιωτικά τα οποία θα μπορούσαν να θεωρηθούν πρότυπα σχολεία στην Ελλάδα;

Έχω ακούσει το σύζυγό μου να μιλάει για τη Θεσσαλονίκη τα εκπαιδευτήρια Μαντουλίδη. Εγώ η ίδια μεγάλωσα σε ιδιωτικά σχολεία στην Αθήνα. Δεν θα έλεγα ότι ήταν πρότυπα. Έχω επισκεφτεί Γείτονα, Ζηρίδη, Καίσαρη όλα τα μεγάλα ιδιωτικά σχολεία στην Αθήνα. Η σύγκριση μας είναι σίγουρα στο κομμάτι της έκτασης και αυτό μεταφράζεται πολλές φορές ως δύναμη αλλά δεν θα μπορούσα να πω κανένα σχολείο γιατί πραγματικά το σύστημα της λειτουργίας σε αυτό το σχολείο εδώ πραγματικά έχει εμβαθύνει τόσο πολύ για να είναι αποτελεσματικό που θα έλεγα ότι ο τρόπος που ζυγίζουμε τα πράγματα, οι προτεραιότητές μας και το ότι δεν θα αφήσουμε κάτι να πέσει κάτω, θα παλέψουμε μέχρι τέλους, μέχρι εκεί που μπορούμε να φτάσουμε και θα προσπαθήσουμε. Θα έλεγα ότι η φιλοσοφία που ισχύει σε αυτό το σχολείο δεν ξέρω άμα σε πρακτικό επίπεδο μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει, για να πω ότι ζηλεύω κάποιο άλλο σε εισαγωγικά ή θα ήθελα να μοιάσω σε ένα πρότυπο. Σίγουρα τα πολύ μεγάλα ιδιωτικά στην Αθήνα έχουν πολύ ψηλά την καινοτομία, πολύ καλές εγκαταστάσεις, έχουν συνεργασίες με το εξωτερικό διότι δεν μπορούν να λειτουργήσουν με τη δημόσια αρχή, πράγμα που δεν είναι τυχαίο. Δεν είναι τυχαίο προσανατολίζονται στα IB baccalaureate, για να δώσουν τη δυνατότητα στους μαθητές να φύγουν στο εξωτερικό, δεν είναι τυχαία αυτά τα πράγματα. Εγώ δεν μπορώ να συγκριθώ με κάτι τέτοιο γιατί εγώ είμαι Πρωτοβάθμια αλλά ξέρω ότι ετοιμάζουμε πάρα πολύ κατάλληλα τα παιδιά αυτής της ηλικίας για να είναι όσο πιο έτοιμα γίνεται να είναι, και από συναισθηματική και από γνωστική και από κοινωνική οπτική να περάσουν στην επόμενη φάση τους μετά την εφηβεία.

Ψυχολογική ανάλυση λόγου: Β, Ε, ΣΤ. *Θεματική ανάλυση:* Δίνεται έμφαση στην ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης από το σχολείο σε τρεις οπτικές, συναισθηματική, γνωστική και κοινωνική, παραπέμποντας στα Ευρωπαϊκά πρότυπα εκπαιδευτικής πολιτικής.

-Οι εγκαταστάσεις που βρισκόμαστε αυτή τη στιγμή είναι ιδιόκτητες;

Ναι και η λειτουργία του σχολείου ξεκίνησε από αυτές τις εγκαταστάσεις από το 1999 και βρίσκεται εδώ και το δημοτικό και η προσχολική αγωγή.

9.2.1. Αποτελέσματα:

Από την παραπάνω συνέντευξη, προκύπτουν σε κλίμακα οι εξής τεχνικές – στρατηγικές λόγου από την ομιλήτρια: *Λογοδότηση με όρους εμπειρισμού (10), Ζωντανή περιγραφή – Ρητορική του επιχειρήματος (8), Αφήγηση (7), Επίκληση κατηγοριών (4), Ακραία περίπτωση (3), Συναίνεση και επιβεβαίωση (2), Συστηματική αοριστία – Λίστες και αντιπαραβολές (-).*

Η ομιλήτρια σε μεγάλο βαθμό κάνει χρήση της τεχνικής της λογοδότησης με όρους εμπειρισμού, αντιμετωπίζοντας το σχολικό ίδρυμα το ίδιο ως φορέα δράσης, με τον ερευνητή να αποτελεί παθητικό δέκτη των επιχειρημάτων της μέσα σε μια ζωντανή περιγραφή. Ο λόγος της είναι έντονα αφηγηματικός, καθώς σε πολλά σημεία τα σημεία που τονίζονται αντιμετωπίζονται ως φυσικά επακόλουθα. Με στόχο την ανάδειξη των προτεραιοτήτων και της ποιότητας εκπαίδευσης του σχολικού ιδρύματος, αυτό αναφέρεται ως μέρος μιας ομάδας- κατηγορίας, ενώ με σκοπό την απόδειξη των λεγόμενων της αναφέρει σε ορισμένα σημεία ακραία παραδείγματα και περιπτώσεις. Επιπλέον, λιγότερο συχνά αλλά σε σημεία όπου κρίνεται απαραίτητο διακρίνεται η τεχνική της συναίνεσης και επιβεβαίωσης, ενώ σε κανένα σημείο της συνέντευξης δεν παρατηρούνται οι τεχνικές «Συστηματική αοριστία» και «Λίστες και αντιπαραβολές». Ως προς τη θεματική ανάλυση, βασικό θέμα που προκύπτει από την συνέντευξη αποτελεί η συνεχής προσπάθεια των σχολείου για παροχή όσο το δυνατόν ποιοτικότερης εκπαίδευσης, η οποία επιτυγχάνεται με συνεργασίες με τοπικούς φορείς αθλητισμού, πολιτισμού και ειδικών, με την προσεκτική προετοιμασία και επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού και της κάθε σχολικής χρονιάς, την συχνή επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών και μαθητριών. Τονίζεται ως θέμα επίσης, η πολυετής ενασχόληση των ιδρυτών του σχολείου με τον χώρο της εκπαίδευσης, και το συνεργατικό μοντέλο ηγεσίας που έχει υιοθετηθεί, μεταξύ της διοίκησης και των εκπαιδευτικού προσωπικού, το οποίο απαρτίζεται από νέους ανθρώπους, και των δύο φύλων, με σημαντικά ακαδημαϊκά προσόντα. Η ενασχόληση των μαθητών και μαθητριών με τις ΤΠΕ και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και της δημιουργικότητας τους σε αυτόν τον τομέα αποτελεί επιπλέον θέμα αναφοράς. Ο προσανατολισμός του

παιδαγωγικού μοντέλου και των εκπαιδευτικών δράσεων που λαμβάνουν χώρα στο ίδρυμα, μας παραπέμπει στο εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα και το Αναλυτικό Πρόγραμμα όπως αυτό ορίζεται από το Υπουργείο Παιδείας, με όσες παρεμβάσεις επιτρέπεται να γίνουν. Τέλος, σημαντικό θέμα, αποτελεί η αυξημένη αυστηρότητα της Πολιτείας σχετικά με τις προδιαγραφές που οφείλουν να πληρούν τα ιδιωτικά σχολεία σε σύγκριση με τα δημόσια, και η πρόταση της σχετικής αυτονόμησης των ιδιωτικών σχολείων σε τομείς όπου θα επιτρέψουν την πρόοδο και ανάπτυξη της εκπαίδευσης γενικά.

9.3.Ανάλυση οπτικού υλικού

9.3.1. Ανάλυση οπτικού υλικού Παγκρήτιου Εκπαιδευτήριου

Το Παγκρήτιο Εκπαιδευτήριο ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1963 σε εγκαταστάσεις επί της Λεωφόρου Κνωσού Ηρακλείου, σε κτίριο το οποίο έχει κατεδαφιστεί. Πλέον λειτουργεί σε ιδιόκτητες εγκαταστάσεις στην οδό Πανδωρέω 31 Ηρακλείου. Πρόκειται για ένα σύγχρονο κτίσμα, το οποίο σχεδίασε ο αρχιτέκτονας Μάνος Περάκης, συνολικής επιφάνειας 3.500 τετραγωνικών μέτρων. Στο κτίριο λειτουργούν όλες οι βαθμίδες εκπαίδευσης, Παιδικός σταθμός, Νηπιαγωγείο, Δημοτικό, Γυμνάσιο και Λύκειο. Το Δημοτικό σχολείο αποτελείται από έντεκα τμήματα. Σε όλο τον χώρο του σχολείου επικρατεί το λευκό χρώμα στους τοίχους, με πράσινες πόρτες και κουφώματα και το έντονο φυσικό φως. Στον χώρο αναμονής, υπάρχουν χτιστά παγκάκια ενώ στο κέντρο υπάρχει εσωτερικός κήπος, μη επισκέψιμος. Στην είσοδο του σχολείου, υπάρχουν δύο αρχιτεκτονικές μακέτες, μία του τωρινού κτιρίου και μία του παλαιού, και τέσσερις εικόνες αρχιτεκτονικών σχεδίων του τωρινού κτιρίου. Επίσης, υπάρχει προθήκη, στην οποία βρίσκονται βραβεία που έχουν κατακτηθεί από το εκπαιδευτήριο σε διάφορους τομείς, θεατρικές παραστάσεις, γυμναστικές εκδηλώσεις αλλά και τιμητικά ενθύμια κρατικών και μη φορέων. Τους τοίχους κοσμούν πίνακες ζωγραφικής, οι οποίοι προέρχονται από δωρεές τοπικών καλλιτεχνών ή παλαιών μαθητών του σχολείου. Επίσης, υπάρχουν πολλές εικαστικές δημιουργίες των μαθητών και μαθητριών του σχολείου. Εκτός του μόνιμου διάκοσμου, ο χώρος διακοσμείται θεματικά ανάλογα με την εποχή και περίοδο του έτους. Οι αίθουσες του κτιρίου είναι όλες ίδιου μεγέθους, περίπου 50 τ.μ. η καθεμία, με πολλά παράθυρα για ύπαρξη φυσικού φωτός. Όλες οι αίθουσες είναι διακοσμημένες με δημιουργίες των μαθητών και μαθητριών της τάξης, ενώ επίσης

υπάρχει εποπτικό υλικό ανάλογα με την τάξη. Στο κτίριο επίσης υπάρχουν, κοινόχρηστες τουαλέτες μαθητών/τριών, κλειστό γυμναστήριο, αμφιθέατρο, κυλικείο, μαθητική βιβλιοθήκη, βιβλιοθήκη εκπαιδευτικών, γραφεία διδασκόντων και διευθυντών κάθε βαθμίδας. Στον εξωτερικό χώρο εκτός της κοινόχρηστης αυλής, υπάρχουν τρία γήπεδα τένις, ένα γήπεδο μπάσκετ και ένα γήπεδο βόλεϊ. Στην είσοδο του σχολείου, υπάρχει χώρος στάθμευσης προσωπικού και επισκεπτών. Όλος ο χώρος του σχολείου, είναι περιφραγμένος και φυλάσσεται από ειδικό προσωπικό. Ακολουθεί η παράθεση των εικόνων που λήφθηκαν από τον κοινόχρηστο χώρο του κτιρίου.

α/α	1
Περιγραφή εικόνας	Αρχιτεκτονική μακέτα και σχέδια του κτιρίου
Σχήμα	Ορθογώνιο – οριζόντιο
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Είσοδος κτιρίου
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Καφέ
Αντικείμενα	Μακέτα – αρχιτεκτονικό σχέδιο κτιρίου
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Ξύλο
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 1

α/α	2
Περιγραφή εικόνας	Επετειακή διακόσμηση (Χριστούγεννα), αφηρημένη αναπαράσταση φάτνης, μεταλλικά χριστουγεννιάτικα δέντρα, ξύλινα διακοσμητικά με χριστουγεννιάτικα θέματα
Σχήμα	
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Ξύλο – μέταλλο – ύφασμα -
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 2

α/α	3
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας ζωγραφικής. Τοπίο, ελαιώνας
Σχήμα	Τετράγωνο
Διάσταση	Μεσαίο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πράσινο - καφέ
Αντικείμενα	Δέντρα ελιών
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Ξύλο - καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 3

α/α	4
Περιγραφή εικόνας	Ξυλόγλυπτο
Σχήμα	Δέντρο
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πράσινο – καφέ
Αντικείμενα	Δέντρα
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Ξύλο
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

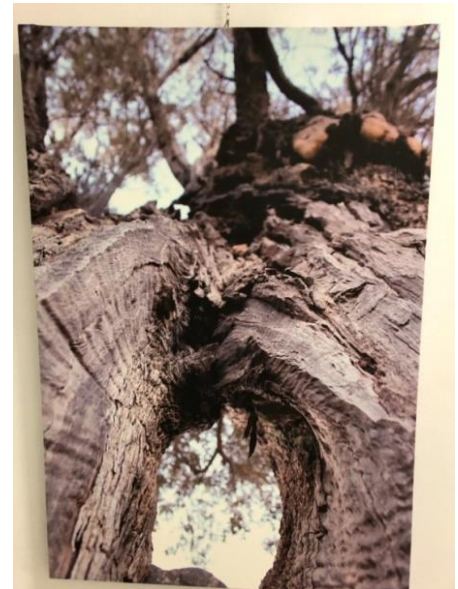
Εικόνα 4

α/α	5
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας ζωγραφικής με παλιό πέτρινο κτίσμα και δέντρο ελιάς.
Σχήμα	Ορθογώνιο οριζόντια
Διάσταση	Μεσαίο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Ναι
Χρώμα	Μαύρο- μπεζ
Αντικείμενα	Δέντρο και πέτρινο κτίσμα
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Ξύλο – καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 5

α/α	6
Περιγραφή εικόνας	Φωτογραφία με κοντινή λήψη κορμού δέντρου
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Καφέ
Αντικείμενα	Δέντρο
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 6

α/α	7
Περιγραφή εικόνας	Κολάζ φωτογραφιών με μαθητές και μαθήτριες του σχολείου
Σχήμα	Ορθογώνιο οριζόντια
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	Κορίτσια και αγόρια
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 7

α/α	8
Περιγραφή εικόνας	Πίνακες ζωγραφικής μαθητών του Νηπιαγωγείου του σχολείου, με φιγούρες προσώπων παιδιών
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεσαίο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Ναι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	Αγόρια και κορίτσια
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 8

α/α	9
Περιγραφή εικόνας	Πίνακες ζωγραφικής μαθητών του σχολείου, με αφηρημένες φιγούρες παιδιών
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	«Η αποδόμηση της μουτζούρας»
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	Αγόρια και κορίτσια
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 9

α/α	10
Περιγραφή εικόνας	Γλυπτό φθινοπωρινού δέντρου, Πλάτανου
Σχήμα	Δέντρο
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Καφέ
Αντικείμενα	Δέντρο με φύλλα
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Χαρτί
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 10

α/α	11
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας ζωγραφικής, πεζός άντρας διασχίζει διάβαση πεζών ντυμένος επίσημα
Σχήμα	Ορθογώνιο οριζόντια
Διάσταση	Μεσαίο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Ναι
Χρώμα	Μαύρο – λευκό
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	Άντρας
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 11

α/α	12
Περιγραφή εικόνας	Κολάζ φωτογραφιών μαθητών και μαθητριών του σχολείου
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Μουσαμάς
Φύλο που κυριαρχεί	Αγόρια και κορίτσια
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 12

α/α	13
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας ζωγραφικής διακοσμημένος με κοχύλια
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Ναι
Χρώμα	Μπλε – λευκό
Αντικείμενα	Κοχύλια
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς – ξύλο – γυαλί – κοχύλια
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 13

α/α	14
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας ζωγραφικής, απεικονίζεται ο τάφος του Νίκου Καζαντζάκης, και το πρόσωπο του ίδιου
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μικρό
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Ναι
Χρώμα	Μαύρο – μπεζ
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς – ξύλο - γυαλί
Φύλο που κυριαρχεί	Άντρας
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 14

α/α	15
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας κατασκευή αφηρημένος
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεσαίο
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	Λωρίδες χαρτιού – μέταλλο
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς – χαρτί – μέταλλο
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 15

α/α	16
Περιγραφή εικόνας	Μεγέθυνση επάθλου
Σχήμα	Ορθογώνιο οριζόντια
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Χώρος αναμονής
Λεζάντα	Ναι
Υπογραφή	-
Χρώμα	Λευκό – μπλε
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Μουσαμάς
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 16

α/α	17
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας ζωγραφικής που απεικονίζει έναν κόκκινο ταύρο
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μικρό
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Μαύρο – κόκκινο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς – ξύλο
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 17

α/α	18
Περιγραφή εικόνας	Πίνακας ζωγραφικής, όπου απεικονίζεται η θάλασσα, ήλιος κι ένα λευκό πτηνό
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μικρό
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Ναι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Λευκό – μπλε – χρυσό
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς – ξύλο – γυαλί
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 18

α/α	19
Περιγραφή εικόνας	Αφίσα εκδήλωσης που συμμετέχει το σχολείο
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μικρό
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Ναι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	Κτίρια - ποδήλατο
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Χαρτί – ξύλο – γυαλί
Φύλο που κυριαρχεί	Άντρας και γυναίκα
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 19

α/α	20
Περιγραφή εικόνας	Κολάζ φωτογραφιών μαθητών και μαθητριών του σχολείου
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Μουσαμάς
Φύλο που κυριαρχεί	Αγόρια και κορίτσια
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 20

α/α	21
Περιγραφή εικόνας	Κολάζ φωτογραφιών μαθητών και μαθητριών του σχολείου
Σχήμα	Ορθογώνιο οριζόντια
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Μουσαμάς
Φύλο που κυριαρχεί	Αγόρια και κορίτσια
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 21

α/α	22
Περιγραφή εικόνας	Κατασκευή μαθητών και μαθητριών του σχολείου, φιγούρες ανθρώπων χορεύουν
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Ναι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς - χαρτί
Φύλο που κυριαρχεί	Αγόρια και κορίτσια
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 22

α/α	23
Περιγραφή εικόνας	Κολάζ, με φωτογραφίες παιδιών, παιδικά ιχνογραφήματα
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Χαρτί
Φύλο που κυριαρχεί	Αγόρια και κορίτσια
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 23

α/α	24
Περιγραφή εικόνας	Κατασκευή μαθητών και μαθητριών του σχολείου, φιγούρες πτηνών
Σχήμα	Ορθογώνιο κάθετα
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Γραφείο διδασκόντων δημοτικού σχολείου
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Καμβάς
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 24

α/α	25
Περιγραφή εικόνας	Κατασκευή μαθητών και μαθητριών του σχολείου, φιγούρες ανθρώπων ζώων και αντικειμένων
Σχήμα	Ορθογώνιο οριζόντια
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Κυλικείο σχολείου
Λεζάντα	Ναι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Χαρτί
Φύλο που κυριαρχεί	Ανδρικό
Φυλή που κυριαρχεί	Λευκή

Εικόνα 25

α/α	26
Περιγραφή εικόνας	Επετειακή διακόσμηση (Χριστούγεννα), πίνακας ζωγραφικής
Σχήμα	Ορθογώνιο οριζόντια
Διάσταση	Μεγάλο
Τόπος εντοπισμού	Διάδρομος
Λεζάντα	Όχι
Υπογραφή	Όχι
Χρώμα	Πολύχρωμο
Αντικείμενα	-
Κατάσταση	Νέο
Κόστος	-
Υλικό	Χαρτί
Φύλο που κυριαρχεί	-
Φυλή που κυριαρχεί	-

Εικόνα 26

9.4. Αποτελέσματα

Με βάση το οπτικό υλικό που λήφθηκε από τους κοινόχρηστους χώρους του σχολείου, συμπεραίνουμε πως οι κύριες θεματικές της διακόσμησης αυτού, είναι η **θεματική χώρου, φύσης, συμβόλων, και η ανθρωποκεντρική θεματική**. Στο σύνολο τα έργα που κοσμούν το εκπαιδευτήριο αποτελούν δωρεές καλλιτεχνών ή είναι αποτέλεσμα δημιουργικής έκφρασης των μαθητριών και μαθητών του σχολείου. Στον χώρο αναμονής παρατηρήθηκε πως το σύνολο των έργων είναι αποτέλεσμα καλλιτεχνών ενώ τα έργα μαθητριών και μαθητών του σχολείου κοσμούν τους διαδρόμους και άλλους κοινόχρηστους χώρους (κυλικείο) του σχολείου. Η πλειοψηφία του οπτικού υλικού χαρακτηρίζεται από πολλά και έντονα χρώματα, με λίγες περιπτώσεις ασπρόμαυρων ή μονόχρωμων αναπαραστάσεων. Ειδικότερα, όλα τα έργα μαθητών και μαθητριών του σχολείου, αποτελούν χαρούμενες ανθρωποκεντρικές, αφηρημένες, συνθέσεις, με πολλά χρώματα. Επιπλέον, στο σύνολο τους είναι προϊόντα ομαδικών εργασιών. Όσον αφορά τα έργα καλλιτεχνών, πρόκειται για ρεαλιστικές απεικονίσεις τοπίων, ανθρώπων ή συμβόλων με λιγότερη πολυχρωμία. Ακόμη, υπάρχουν στον χώρο του σχολείου, φωτογραφίες δράσεων του σχολείου σε κολάζ, μία αφίσα εκδήλωσης που συμμετείχε το σχολείο και ένα έντυπο κάδρο επάθλου προς παιδαγωγική χρήση και κίνητρο και τους μαθητές και τις μαθήτριες. Λιγότερα συγκριτικά έργα συνοδεύονται από κάποια λεζάντα ή τίτλο, ενώ σχεδόν τα μισά έχουν την υπογραφή του καλλιτέχνη ή των καλλιτεχνών. Τα υλικά που χρησιμοποιούνται για την διακόσμηση του σχολικού χώρου, ποικίλουν. Χρησιμοποιείται κυρίως καμβάς ή μουσαμάς, αλλά και χαρτί, ξύλο, μέταλλο, γυαλί, ύφασμα αλλά και φυσικά αντικείμενα (κοχύλια). Στην διακόσμηση του σχολείου, δεν παρατηρείται διαφοροποίηση στην απεικόνιση των φύλων, και τα δύο φύλα (γυναίκα – άντρας – κορίτσι – αγόρι) απεικονίζονται εξίσου συχνά. Ως προς την φυλή που κυριαρχεί, αυτή είναι η δυτική, λευκή φυλή, χωρίς να παρατηρείται απεικόνιση διαφορετικής σε κανένα έργο διακόσμησης. Η εποχιακή – εορταστική (Χριστουγεννιάτικη) διακόσμηση του σχολείου, αποτελείται εξ' ολοκλήρου από χειροτεχνίες και κατασκευές μαθητών και μαθητριών του σχολείου, όπως και κάθε άλλη εποχιακή διακόσμηση, όπως πληροφόρησε ο Πρόεδρος του εκπαιδευτηρίου. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, πως και στον κοινόχρηστο χώρο, αλλά και σε όλες τις αίθουσες των τάξεων, παρατηρήθηκε θρησκευτική Χριστιανική εικόνα, απεικόνιση του Χριστού ή της Παναγίας σε κεντρικό σημείο, πάνω από τον κεντρικό

ανεγκυστήρα του κτιρίου και πάνω από κάθε πίνακα τάξης. Η πολύχρωμη, ρεαλιστική, ανθρωποκεντρική και συμβολική ταυτότητα της αισθητικής του χώρου μας παραπέμπει σε εικαστικά μοντέρνο σχολικό περιβάλλον, με έμφαση στις απεικονίσεις τοπίων της τοπικής φύσης και παιδιών με χαρούμενη διάθεση. Επίσης, η ύπαρξη βραβείων και ενθυμημάτων, επάθλων και αφισών αποτελεί ανάδειξη των ποιοτικών πρακτικών και δράσεων του σχολείου, με στόχο τη λειτουργία τους ως παιδαγωγικά κίνητρα για τον μαθητικό πληθυσμό του σχολείου. Η παρουσία θρησκευτικών Χριστιανικών εικόνων, συνοδεύει την μοντέρνα αισθητική του χώρου, ως εκδήλωση ενός εθίμου, δημιουργημένου πριν από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, ως εκδήλωση σεβασμού της πλειοψηφίας του ελληνικού πληθυσμού στις εικόνες (Αλιπράντης, 2009: 42).

10. Συζήτηση

Στην παρούσα εργασία εξετάστηκαν τα ιδιωτικά εκπαιδευτήρια που λειτουργούν στο Ηράκλειο Κρήτης ως προς την συμβολή τους στην τοπική κοινωνία και εκπαίδευση. Σκοπός της έρευνας ήταν η ανάδειξη των εκπαιδευτικών επιλογών των εκπαιδευτηρίων και η διαφοροποίηση τους από τα αναλυτικά προγράμματα των δημόσιων σχολείων, η καταγραφή των κτηριακών εγκαταστάσεων και της αισθητικής των ιδιωτικών σχολείων και η καταγραφή πιθανών επιπτώσεων στη λειτουργία τους από την κοινωνική και οικονομική κρίση.

Από την έρευνα που διεξήχθη αναδείχθηκαν οι διαφοροποιήσεις της ιδιωτικής εκπαίδευσης ως προς τα αναλυτικά προγράμματα σπουδών που ορίζονται από το Υπουργείο Παιδείας, συγκριτικά με την δημόσια. Οι ιδιωτικές εκπαιδευτικές μονάδες του Ηρακλείου, με στόχο την παροχή όσο το δυνατόν πιο ποιοτικής και αποτελεσματικής εκπαίδευσης, έχουν προχωρήσει σε σημαντικές παρεμβάσεις στο πρόγραμμα σπουδών τους με την προσθήκη ή βελτίωση εκπαιδευτικών δράσεων σε τομείς όπως η γυμναστική, οι ξένες γλώσσες, η τέχνη και οι τεχνολογίες πληροφορίας και εικόνας (ΤΠΕ). Σημαντική είναι η συμβολή εξωτερικών συνεργατών και φορέων, δημόσιων ή/και ιδιωτικών στην επιτυχή παρέμβαση. Παρά τις διαφοροποιήσεις αυτές, πρόταση και των δύο εκπαιδευτηρίων της πόλης αποτελεί η δυνατότητα μεγαλύτερης αυτονομίας της ιδιωτικής εκπαίδευσης, προσανατολισμένη στο μοντέλο εκπαίδευσης που ακολουθείται από το καθένα, γεγονός που δεν συμβαίνει, καθώς οι

δυνατότητες παρέμβασης στο αναλυτικό πρόγραμμα της εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής είναι μικρές.

Η έρευνα επίσης ανέδειξε τις υψηλές προδιαγραφές εγκαταστάσεων και εξοπλισμού των ιδιωτικών σχολείων του Ηρακλείου, σε σύγκριση με εκείνες των δημοσίων. Και τα δύο εκπαιδευτήρια στεγάζονται σε σύγχρονες εγκαταστάσεις, που περιλαμβάνουν μεγάλες αίθουσες διδασκαλίας, εξοπλισμένα εργαστήρια θετικών μαθημάτων, εργαστήρια μουσικής, εικαστικών, θεατρολογίας και υπολογιστών. Συγκριτικά, λίγες είναι οι περιπτώσεις δημοσίων σχολείων εξίσου εξοπλισμένων, γεγονός που αναδεικνύει την υπεροχή της ιδιωτικής εκπαίδευσης στον τομέα των εγκαταστάσεων και της υλικοτεχνικής υποδομής. Η αισθητική του χώρου του ενός εκ των δύο σχολείων (Παγκρήτιο εκπαιδευτήριο) χαρακτηρίζεται ως ανθρωποκεντρική, με προβολή της τοπικής φύσης και υπαίθρου, γεγονός που καταδεικνύει πως πρόκειται για οργανωμένη διαδικασία, με την ίδια λογική να παρατηρείται και στα καλλιτεχνικά έργα των μαθητών και μαθητριών του σχολείου που κοσμούν το κτίριο. Το δεύτερο εκπαιδευτήριο (Ζάννειο) εικόνες του οποίου δεν λήφθηκαν, είναι εξ' ολοκλήρου διακοσμημένο από έργα μαθητών και μαθητριών, χωρίς μόνιμο διάκοσμο, γεγονός που αναδεικνύει την λογική του σχολείου για καλλιτεχνική ενθάρρυνση του μαθητικού δυναμικού του. Και στην περίπτωση του σχολικού διάκοσμου παρατηρείται υπεροχή της ιδιωτικής εκπαίδευσης έναντι της δημόσιας που αφορά την οργανωμένη διαδικασία διακόσμησης του χώρου.

Η οικονομική και κοινωνική κρίση φαίνεται να έχει επηρεάσει σημαντικά και τα δύο εκπαιδευτήρια, καθώς προχώρησαν σε σημαντικές μειώσεις των διδασκόντων, στην προσπάθεια εναρμόνισης με την οικονομική πραγματικότητα της τοπικής κοινωνίας. Ωστόσο, στο ένα σχολείο παρατηρείται μείωση των μαθητών και μαθητριών την τελευταία δεκαετία, ενώ στο άλλο αύξηση τους. Αντίθετα με πολλές περιοχές της Ελλάδας, το προσφυγικό ζήτημα δεν επηρέασε ουσιαστικά την δράση των ιδιωτικών σχολείων του Ηρακλείου, το οποίο οφείλεται, στην σχεδόν μηδενική προσέλευση προσφυγικού πληθυσμού στην πόλη, και ως εκ τούτου ανάλογη είναι και η κατάσταση στα δημόσια σχολεία της περιοχής.

Συνοψίζοντας, γίνεται φανερό πως η ιδιωτική εκπαίδευση στην πόλη του Ηρακλείου Κρήτης συμβάλλει ενεργά και θετικά στην τοπική κοινωνία, με οργανωμένες προσπάθειες ποιοτικής και αποτελεσματικής παροχής εκπαίδευσης,

προσανατολισμένης όχι μόνο στην μαθησιακή ανάπτυξη και βελτίωση του μαθητικού δυναμικού, αλλά και στην ολόπλευρη ηθική και κοινωνική του ανάπτυξη. Πρόκειται για εκπαιδευτήρια με εκπαιδευτικά μοντέλα οργανωμένα και προσανατολισμένα στην Ευρωπαϊκή εκπαιδευτική πολιτική, με προγράμματα σπουδών και εκπαιδευτικές δραστηριότητες αντίστοιχα Ευρωπαϊκών χωρών.

Βιβλιογραφία

- Αγραφιώτου- Ζαχοπούλου, Π. (2002). *Σχολεία της Θεσσαλονίκης*. Αθήνα: Ιανός
- Αγωνιστική Συνδικαλιστική Κίνηση. (2004). Η εμπορευματοποίηση της δημόσιας παιδείας και η ιδιωτική εκπαίδευση, στο: *Θέματα Παιδείας*, τ. 15-16, σσ. 44-57
- Αλιβιζάτος, Ν. (2007). *Πέρα από το 16*. Αθήνα: Μεταίχμιο
- Αλιπράντης, Ν. (2009). Θρησκευτική ελευθερία και εικόνες στις Ορθόδοξες χώρες, στο: *Συνήγορος*, τ. 76, σσ. 42-44
- Ανδρέου, Α.(1986). Ιδιωτική εκπαίδευση. Προσανατολισμός, διάρκειες και τομές (Ιστορική προσέγγιση). *Θέσεις – τριμηνιαία επιθεώρηση*. Αθήνα
- Ανδρέου, Α. & Αθανασούλα – Ρέππα, Α. (1994). Δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση (1950-1990): διαμόρφωση και ζήτηση. Στο: *Όρια και σχέσεις δημόσιου και ιδιωτικού : 5ο Επιστημονικό Συνέδριο (του Ιδρύματος Σάκη Καράγιωργα)*. Πάντειον Πανεπιστήμιο. σσ.473-494
- Ανδρέου, Α. (1997.) *Η ιδιωτική Εκπαίδευση στην Ελλάδα, Ζητήματα εργασίας των εκπαιδευτικών, Ιστορική επισκόπηση*. Αθήνα: ΣΙΕΛ
- Βασιλειάδης, Μ., Χατζηχρήστου, Σ. (2011). *Ιδιωτική Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση στην Ελλάδα: Προκλήσεις και Προοπτικές*. Αθήνα: IOBE
- Γερμανός, Δ. (2002). *Οι τοίχοι της γνώσης. Σχολικός χώρος και εκπαίδευση*. Αθήνα: Gutenberg
- Γερμανός, Δ., Κανατσούλη, Μ. (επιμ.). (2010). *Πρακτικά επιστημονικών εκδηλώσεων του ΤΕΠΑΕ ΑΠΘ, 2007-09*, Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ/University Studio Press, σ. 21-54
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures* (Vol. 5043). Basic books
- Δαγτόγλου, Π. (1997) *Γενικό διοικητικό δίκαιο*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας
- Δημαράς, Α. (1988) *Η μεταρρύθμιση που δεν έγινε*, Τ. Β. Αθήνα: Ερμής
- Δημαράς, Κ. Θ. (2002). *Νεοελληνικός Διαφωτισμός*. Αθήνα: Ερμής
- Δρανδάκης, Π. (χχ) *Μεγάλη ελληνική εγκυκλοπαίδεια*, Τ. 9. Αθήνα: Φοίνιξ

- Ευαγγελόπουλος, Σ. (1984) *Ιστορία της νεοελληνικής εκπαίδευσης: οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης*. Αθήνα: Δάνιας
- Eisner, E. W. (1991). *The enlightened eye: Qualitative inquiry and the enhancement of educational practice*. New York: Macmillan Publishing Company
- Edwards, D., & Potter, J. (1992). *Discursive psychology* (Vol. 8). Sage.
- Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ. (1986). Η μέση εκπαίδευση των κοριτσιών στην Ελλάδα, 1850-1893. Θεσσαλονίκη: Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς
- Ζούζουλα, Α. & Μπάκουλα, Α. (1888). Κανονισμός του εν Αθήναις Ελληνικού κορασίων Εκπαιδευτηρίου (Σουμερλή). Αθήνα: ΧΧ
- Θωμαΐδου, Φ. & Πέππας, Κ. (2013). *Δημόσια και Ιδιωτική Εκπαίδευση: Συγκριτική Ανάλυση*. Αθήνα: IOBE
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*
- Καραφύλλης, Τ. Α. (2002) *Νεοελληνική εκπαίδευση, Δύο αιώνες μεταρρυθμιστικών προσπαθειών*. Αθήνα: Κριτική
- Κάτσικας, Χ.-Θεριανός, Κ. (2004) *Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης, Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι το 2004*. Αθήνα: Σαββάλα
- Τεγόπουλος, Χ. Κ. & Φυτράκης, Α. (1999) *Μείζον Ελληνικό Λεξικό*. Αθήνα: Αρμονία
- Κίτσου, Α. (1993). *Ιστορική εξέλιξη του θεσμού της συνεκπαίδευσης των δύο φύλων στην Ελλάδα*. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη
- Μιχόπουλος, Α. (1994) *Νομικό πλαίσιο και θεσμοί της εκπαίδευσης*. Αθήνα
- Μουαμελετζή, Ε. (1995). *Η επίδραση του κοινοτικού δικαίου στη δημόσια και ιδιωτική εκπαίδευση στην Ελλάδα: ελεύθερη κυκλοφορία εκπαιδευτικών και σπουδαστών, αναγνώριση διπλωμάτων, ιδιωτικά πανεπιστήμια*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα
- Μπουζάκης, Σ. (1986). *Νεοελληνική Εκπαίδευση (1821 – 1998)*. Αθήνα: Gutenberg
- Μπουζάκης, Σ. (1994) *Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα: πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια γενική και τεχνικό-επαγγελματική εκπαίδευση*, Τ. Α. Αθήνα: Gutenberg

- Μπουζάκης, Σ. (1994) *Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα: πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια γενική και τεχνικό-επαγγελματική εκπαίδευση*, Τ. Β. Αθήνα: Gutenberg
- Marples, R., (επιμ.) (2003), *Οι σκοποί της εκπαίδευσης*, μετφρ. Π. Χατζηπαντελή, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Παπαδάκης, Ν. (2003) *Εκπαιδευτική πολιτική*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε. Α. (2010). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες και συνεντεύξεις. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 4(1), 72-81
- Πουλής, Π. Ε. (2001) *Εκπαιδευτικό Δίκαιο και Θεσμοί*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας
- Πυργιωτάκης, Ι.Ε. κα. (2008) *Εκπαίδευση και τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα*. Αθήνα: Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης
- Ρήγας, Α. (2007). Η πάλη δημοσίου-ιδιωτικού συνεχίζεται με επίκεντρο την Παιδεία, στο: *Παιδεία και Κοινωνία*, σ. 14
- Σβώλος, Α. (1998). *Τα Ελληνικά Συντάγματα 1822-1975/1986*. Αθήνα: Στοχαστής
- Τσουκαλάς, Κ. (1987) *Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830-1922)*. Αθήνα: Θεμέλιο
- Χατζηευστρατίου, Ι. κα. (2005). *Προγράμματα Σπουδών Χωρών της Ευρώπης*. Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Πηγές

ISCED (International Standard Classification of Education). UNESCO

National curriculum: The national curriculum for England to be taught in all local-authority-maintained schools. (2013)

Συμπεράσματα της Προεδρίας: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας. 23 -24 Μαρτίου 2000

Ιστοσελίδες

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/france_en

<https://www.skolverket.se/>

Παράρτημα

Σχέδιο συνέντευξης

- Ίδρυση σχολείου: στοιχεία ιδρυτών, ιστορική αναδρομή εκπαιδευτήριου
- Στοιχεία Συλλόγου διδασκόντων:
 - Ποσοτικά στοιχεία
 - Δημογραφικά στοιχεία (φύλο, φυλή, ηλικία, θρήσκευμα κα)
- Στοιχεία μαθητών
 - Ποσοτικά στοιχεία
 - Δημογραφικά στοιχεία (φύλο, φυλή, γλώσσα, θρήσκευμα κα)
- Βιογραφικά διευθυντών/ντριών
- Υλικοτεχνική υποδομή (αισθητικός διάκοσμος σχολείου, αιθουσών, τεχνικά χαρακτηριστικά, εργαστήρια)
- Πρόγραμμα σπουδών (δράσεις αθλητικές, τέχνης, ψηφιακού γραμματισμού, εκδρομές κα)
- Μοντέλο ηγεσίας, εκπαιδευτικό – παιδαγωγικό μοντέλο
- Οικονομική – κοινωνική κρίση – προσφυγικό και επιδράσεις
- Αξιολόγηση έργου ιδρύματος
- Στοιχεία διάκρισης από το δημόσιο σχολείο

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ

ΠΡΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ/ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

- ΜΙΛΗΣΤΕ ΜΑΣ ΓΙΑ ΙΔΡΥΣΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ. ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΠΟΥ ΑΝΕΛΑΒΕ. ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΛΛΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ;
- ΕΧΕΤΕ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ Η' ΘΕΛΕΤΕ ΠΡΟΦΟΡΙΚΑ ΝΑ ΜΑΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΛΛΟΓΟ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΩΝ;
- ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΩΝΥΜΑ;
- ΜΕ ΒΑΣΗ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ;
- ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΤΟΠΙΟΤΗΤΑΣ;
- ΦΥΛΟΥ;
- ΦΥΛΗΣ;
- ΓΛΩΣΣΑΣ;
- ΗΛΙΚΙΑΣ;
- ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΟΣ;
- ΕΧΕΤΕ ΑΡΧΕΙΑ ΜΕ ΟΝΟΜΑΤΑ; ΠΡΟΤΟΜΕΣ; ΑΛΛΟ; ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ;
- ΕΧΕΤΕ ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟ ΜΑΘΗΤΩΝ/ΜΑΘΗΤΡΙΩΝ;
- ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΣ ΤΑ ΔΩΣΕΤΕ Η' ΝΑ ΜΑΣ ΤΑ ΔΙΑΒΑΣΕΤΕ ΠΡΟΦΟΡΙΚΑ; ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΤΟΠΙΟΤΗΤΑΣ; ΦΥΛΟΥ; ΦΥΛΗΣ; ΓΛΩΣΣΑ; ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΟΣ; ΑΠΟΦΟΙΤΟΙ ΓΝΩΣΤΟΙ;
- ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΚΤΙΡΙΑΚΟ, ΕΧΕΤΕ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΑΚΕΤΕΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΤΗΡΙΩΝ; ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ; ΤΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ;
- ΕΙΣΤΕ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ;
- ΠΟΙΟΣ ΕΠΕΛΕΞΕ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΔΙΑΚΟΣΜΟ ΣΕ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΚΑΙ ΣΕ ΑΙΘΟΥΣΕΣ;
- ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΗΣΟΥΜΕ;

- ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΜΑΣ ΣΧΟΛΙΑΣΕΤΕ;
- ΕΧΕΤΕ ΥΛΙΚΟ ΑΝΑΡΗΤΜΕΝΟ; Ή ΣΕ ΑΡΧΕΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΑΠ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ;
- ΓΙΑ ΤΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ; PROJECT; ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ; ΤΕΧΝΗ; ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ; ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ;
- ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΣΑΣ: ΠΟΙΑ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΠΟΔΙΔΟΥΝ ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΤΟ ΙΔΡΥΜΑ;
- ΠΟΙΑ ΤΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΗΓΕΣΙΑΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ;
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ;
- ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ;
- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΝΑ;
- ΕΧΕΤΕ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ; ΜΕ ΠΟΙΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ;
- ΕΧΕΤΕ ΜΟΙΡΑΣΕΙ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ;
- ΑΛΛΟ;
- ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΟΤΙ ΕΧΕΤΕ ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΑΠΟ ΕΝΑ ΔΗΜΟΣΙΟ ΣΧΟΛΕΙΟ; ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙ; ΤΙ ΣΑΣ ΔΙΑΚΡΙΝΕΙ;
- ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΤΕ ΚΑΠΟΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ; ΠΟΙΑ; ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙ;